

**T.C.
POLİS AKADEMİSİ
GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI POLİSLİK ÇALIŞMALARI
ANABİLİM DALI**

**TERÖR VE TERÖRLE MÜCADELE
POLİTİKALARI BAĞLAMINDA TÜRKİYE-PKK
ÖRNEĞİ: 2003-2008 DÖNEMİ**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
Hüseyin ÇETİN**

**Danışman
Doç.Dr. İhsan BAL**

ANKARA-2009

T.C.
POLİS AKADEMİSİ
GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI POLİSLİK ÇALIŞMALARI
ANABİLİM DALI

TERÖR VE TERÖRLE MÜCADELE
POLİTİKALARI BAĞLAMINDA TÜRKİYE-PKK
ÖRNEĞİ: 2003-2008 DÖNEMİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Hüseyin ÇETİN

Danışman
Doç.Dr. İhsan BAL

ANKARA-2009

T.C.
POLİS AKADEMİSİ
GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI POLİSLİK ÇALIŞMALARI
ANABİLİM DALI

TERÖR VE TERÖRLE MÜCADELE
POLİTİKALARI BAĞLAMINDA TÜRKİYE-PKK
ÖRNEĞİ:2003-2008 DÖNEMİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Hüseyin ÇETİN

Bu tez 02/03/2009 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği ile
kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı:	Prof.Dr. Halil İbrahim BAHAR	İmza
Danışman Üye:	Doç.Dr. İhsan BAL	
Üye:	Yrd.Doç.Dr. Süleyman AYDIN	

T.C.
POLİS AKADEMİSİ BAŞKANLIĞI
GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum bu çalışmayı bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yol ve yardıma başvurmaksızın yazdığımı, yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlardan her seferinde yollama yaparak yararlandığımı belirtir; bunu şerefimle beyan ederim.

Enstitü veya başka herhangi bir mercii tarafından belli bir zamana bağlı kalmaksızın, tezimle ilgili bu beyana aykırı bir durumun tespit edilmesi durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara katlanacağımı bildiririm.

02/03/2009
Hüseyin ÇETİN

ÖZET

Çetin, Hüseyin, (2009), Terör ve Terörle Mücadele Politikaları Bağlamında Türkiye-PKK Örneği: 2003-2008 Dönemi, Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Doç. Dr. İhsan Bal, 128 sayfa.

Toplumların içinden geçmekte olduğu küreselleşme süreci, bilim ve ekonomi alanındaki gelişmeler doğrultusunda hemen hemen tüm ülkelerde kaçınılmaz bir şekilde büyük sorunlar doğurmaktadır. Bu küreselleşmeye paralel olarak terör olgusu da özellikleri itibari ile çeşitli değişiklikler göstermekte, gelişen olanak ve koşullar doğrultusunda nüfuz sahasını ve taşıdığı özellikleri her geçen gün arttırmaktadır.

Terör çok çeşitli faktörlerin etkisi doğrultusunda hayat bulabilmektedir. Bu nedenle, sorunu çözmek için salt militarist bir yaklaşım veya sadece güvenlik önlemleri yanında, siyasal, kültürel, hukuksal ve ekonomik yaklaşımlar sergilenmesi gerekmektedir. Bu yaklaşımların oluşturulması esnasında en önemli başvuru noktası her türlü politik kaygıların ötesindeki evrensel insani değerlerdir. Yaşadığı her deneyimi yansıtan ve geleceğini bu doğrultuda tayin etmeye çalışan toplumlar terör konusunda da bu özelliklerini sergilemek durumundadırlar. Ancak bu yapıldığı takdirde terörle mücadele konusunda başarılı ve isabetli adımların atıldığı varsayılabilir.

Eruh ve Şemdinli saldırıları ile kendisini kamuoyuna duyuran PKK terör örgütü 1984 yılından bu güne dek Türkiye için en önemli tehdit konumunda olmuştur. Türkiye enerjisinin önemli bir bölümünü içte ve dışta PKK terör örgütünü yok etmek için harcamak durumunda kalmıştır. Bu doğrultuda terörü tam olarak anlama ve algılama, PKK terör örgütünü tanıyabilme ve Türkiye örneği içerisinde özellikle son 5 yıllık dönemde PKK terör örgütünü bitirme adına izlenen muhtelif alanlardaki politikaların analizi önem ifade etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Terör, PKK, mücadele, çözüm, politika.

ABSTRACT

Çetin, Hüseyin, (2009), The Example of Turkey-PKK in accordance with the policies of combat with terror: 2003-2008 period, Master's Thesis, Supervisor: Assoc. Prof. Dr. İhsan Bal, 128 pages.

The process of globalization which is being lived by communities inevitably constitutes big problems in almost all countries in accordance with developments in the area of economic and scientific. With to paralel this globalization, terror phenomenon differs various with cause of features and raise zone of influence and features day after day in accordance with facilities and conditions which evolve.

Terror can wake in accordance with the effect of vide range factors. On this account politic, cultural, jural, economic approaches necessitate to be displayed beside simple militarist an approach or only security measures. The universal humanitarian values which are beyond all sorts of politic concerns are the most important application spot during these approaches are formed. The communities who reflect every lived experience and try to designate their futures in this direction should display these features in terror as well. If it is made, it can be postulated that successful and felicitous steps have been taken in respect of the fight against terror.

PKK terror organization which announces to public opinion itself with Eruh and Şemdinli attacks have been the most important position of menace for Turkey since 1984. Turkey had been under the necessity of spending an important section of it's means to eliminate PKK terror organization inside and outside. In this direction, perfectly understanding and perception on terror, clutch the PKK terror organization and analysis of policies that are conducted at various areas in the name of eliminate of PKK terror especially in the period of last five years connotes importance in the example of Turkey.

Key Words: Terror, PKK, fight, solution, politics.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET.....	I
ABSTRACT	II
İÇİNDEKİLER.....	III
KISALTMALAR.....	V
GİRİŞ.....	1
ÇALIŞMANIN ARGÜMANLARI	4

BÖLÜM 1

TERÖR VE TERÖRİZM KAVRAMI

1.1. TERÖR VE TERÖRİZMİN TANIMI	6
1.2. TERÖRİZMİN TARİHİ GELİŞİMİ.....	11
1.3. TERÖRİZMİN ÖZELLİKLERİ	14
1.4. TERÖRİZMİN AMAÇLARI.....	15
1.5. TERÖRİZMİN UNSURLARI.....	16
1.6. TERÖRİZMİN NEDENLERİ.....	18
1.7. TERÖRİZMİN AŞAMALARI.....	24
1.7.1. Hazırlık Aşaması	24
1.7.2. Örgütlenme Aşaması.....	24
1.7.3. Eylem Aşaması.....	25
1.7.4. İç Savaş Aşaması	25
1.8. ULUSLARARASI HUKUKTA TERÖRİZM.....	25
1.9. PKK TERÖR ÖRGÜTÜ.....	33
1.9.1. Kuruluşu ve Gelişimi.....	33
1.9.2. Amaç ve Program	56
1.9.3. PKK'nın İdeolojisi ve Mücadele Stratejisi.....	58
1.9.4. PKK'nın Örgüt Yapısı.....	67

BÖLÜM 2

2003-2008 TÜRKİYE'NİN PKK TERÖRÜYLE MÜCADELE POLİTİKALARI

2.1. SİYASİ POLİTİKALAR	80
2.2. HUKUKİ POLİTİKALAR.....	87

2.3. GÜVENLİK VE ASKERİ POLİTİKALAR.....	94
2.4. SOSYAL VE KÜLTÜREL POLİTİKALAR.....	100
2.5. EKONOMİK POLİTİKALAR	108
SONUÇ ve ÖNERİLER.....	114
KAYNAKÇA	120

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AİHM	: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
CIA	: Merkezi Haber Alma Teşkilatı
DDKO	: Devrimci Doğu Kültür Ocakları
DEHAP	: Demokratik Halk Partisi
DEP	: Demokrasi Partisi
DGM	: Devlet Güvenlik Mahkemesi
DTP	: Demokratik Toplum Partisi
EGM	: Emniyet Genel Müdürlüğü
EMEP	: Emegın Partisi
ERNK	: Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi
GSYİH	: Gayri Safi Yurt İçi Hasıla
HADEP	: Halkın Demokrasi Partisi
HEP	: Halkın Emek Partisi
IRA	: İrlanda Kurtuluş Ordusu
İEM	: İstanbul Emniyet Müdürlüğü
KADEK	: Kürdistan Özgürlük ve Demokrasi Kongresi
KONGRA-GEL	: Kürdistan Halk Kongresi
MİT	: Milli İstihbarat Teşkilatı
NATO	: Kuzey Atlantik Anlaşması Örgütü
ÖDP	: Özgürlük ve Dayanışma Partisi
PKK	: Kürdistan İşçi Partisi
SHP	: Sosyal Demokrat Halkçı Parti
TDK	: Türk Dil Kurumu
TEMÜH	: Terörle Mücadele ve Hareket Daire Başkanlığı
THKP /C	: Türkiye Halk Kurtuluş Partisi/Cephe
TİKKO	: Türkiye İşçi Köylü Kurtuluş Ordusu
TKP/ML	: Türkiye Komünist Partisi /Marksist-Leninist

GİRİŞ

Terörizm, çeşitli siyasal amaçlara ulaşmak amacı ile şiddet kullanılmasını meşru gören ve bu doğrultuda kullanılan şiddet, korkutma, yıldırma ve tedhiş hareketleri ile siyasal bir amacı, bir düşünce sistemini, bir siyaset anlayışını insanlara zorla kabul ettirmeye çalışan bir olgudur. Terörizmdeki şiddet bilinçli, sistematik ve belirli amaçlara ulaşma doğrultusunda kullanılan bir şiddettir. Bu şiddet ve yıldırma hareketleri ile politik hedefler doğrultusunda kamuoyuna ve topluma korku ve yıldırma boyutlu bir takım mesajlar verilmeye çalışılmaktadır. Burada aslında dikkat edilmesi gereken nokta, eylemlerin toplumda yaratacağı duygusal reaksiyondur.

Şiddet kavramı her ne kadar insanlık tarihi kadar eski olsa da şu anda anlaşıldığı manada yani şiddetin siyasal amaçlar doğrultusunda sistematik olarak işlenmesi manasına gelen terör modern çağa ait bir olgudur. Kavramsal olarak tanımlama noktasında üzerinde bir anlaşma sağlanamamış olmakla birlikte terörün içinde barındırdığı ve üzerinde uzlaşma sağlanan unsurları özellikle 19.yüzyılda karşımıza çıkmakta ve günümüze kadar da siyasi, askeri ve sosyolojik açıdan ele alınmaktadır.

11 Eylül saldırıları ile birlikte terör konusu üzerinde daha fazla durulan ve özellikle ortak bir tanımlama konusunda daha fazla gayret gösterilen bir konuma yükselmiştir. Burada politik kaygı ve amaçlar doğrultusunda şiddet üretilmesi temel payda durumundadır. Bu nedenle terörizm, esas olarak aynı hedefe ulaşmak isteyen fakat farklı metotları benimsemiş birbirinden ayrı ideolojik sistemlerin kullandığı ve siyasal, ekonomik, psikolojik ve askeri unsurları içinde barındıran ortak bir strateji haline gelmiştir. Dolayısıyla temel çıkış noktası şiddet ve siyasal hedef olmaktadır. Ancak bir sorunla ciddi bir mücadele için sorunun ne olduğu ve ne olmadığının düzeyli bir şekilde tanımlanması ve anlaşılması gerekmektedir.

Bu noktadan hareketle sorunun çözümü için siyaset ve güvenlik bağlamında konu ele alınmış ancak bu durumu yaratan etkenlerin sorunun çözümünde mutlak bir başvuru noktası olduğu unutulmuştur. Özellikle 11 Eylül saldırıları sonrası bu alanda yapılan çalışmalar sorunun siyasal, sosyal, ekonomik, hukuki ve askeri yönlerini hem çıkış hem de sonuç noktasında birlikte ele almıştır. Dolayısıyla sorunun sadece

politik ve askeri araçlarla çözülemeyeceği anlaşılmaktadır. Her toplumda mutlu olmayan insanların oluşturduğu grupların bulunması mutlak bir gerçektir. Ancak bu grupların istismar zemininde kullanılarak teröre başvurmalarını engelleyecek çok yönlü rasyonel politikalar izlemek çözümün ilk adımı olacaktır. Öyleyse yeni tehditleri ve küresel terörizmi anlayabilmek ve mücadele edebilmek için uluslararası çalışmaların ötesine giderek, felsefe, sosyoloji ve antropoloji gibi disiplinleri de içine alan yeni bir güvenlik paradigması oluşturmak gereklidir (Narlı, 2002:9).

Türkiye açısından terör konusu ele alındığında Türkiye'nin kırk yıldan fazla bir süredir değişik motivasyonlara bağlı terör deneyimleri yaşamış ve halen yaşamakta olan bir ülke olduğu ilk dikkat çeken gerçektir (Mango, 2005:8). Bu deneyimler içerisinde en dikkat çeken şüphesiz PKK terör örgütüdür. Türkiye'nin 1980'lerden beri mücadele etmek zorunda kaldığı ve bu doğrultuda iç ve dış tüm enerjisini harcamış olduğu bilinen bir husustur. Bu açıdan terörle mücadele ve bu doğrultuda uygulanan politikaların terörü sonlandıramaması, Türkiye'nin kalkınma ve iç istikrarının istenilen seviyeye gelememesinde etkenlerden biri olarak kabul edilebilir.

Türkiye 15 Ağustos 1984 tarihinde Eruh ve Şemdinli saldırıları ile gerçek manada PKK ile tanışmış ve o günden bu tarihe kadar geçen süreçte “terör sorunu”, “Kürt Sorunu”, ve “Güneydoğu Sorunu” gibi isimler altında bu problemi çözmeye çalışmış ve günümüze kadar bu problem ile yaşayarak gelinmiştir. Özellikle 2003 yılında başlayan Amerika-Irak savaşı esnasında ve sonrasında bu sorunu çözme doğrultusunda izlenen yöntem ve politikalar, sorunun muhatabı olabilecek tarafların izlenen politikalara karşı tutumları önem arz etmektedir.

Özellikle örgüt lideri olan Abdullah Öcalan'ın yakalanmasının ardından örgüt yaşadığı şaşkınlığı atabilmek ve yeni bir strateji belirleyebilmek adına zaman kazanmak için silah bıraktığını açıklamış ve saldırılardan uzak yeni bir sürece girilmiştir. Daha sonraki dönemde Türkiye'nin terörle mücadele konseptini sınır ötesi operasyonlar çerçevesi militer alanda ele alması ve konunun diğer yanlarını gerek iç gerek dış politik kaygılar ile ele alamaması, PKK terör örgütü tarafından başarılı bir şekilde değerlendirilmiş ve özellikle Abdullah Öcalan'ın yakalanması sonrası

dağılması ve yok olmaya yaklaşması beklenen PKK tekrar güçlenmeye başlamış ve bunun neticesinde günümüze kadar gelinmiştir.

“Kürt Sorunu”, “Terör Sorunu” veya “Güneydoğu Sorunu”, olarak adlandırılan ancak “Kürt Sorunu” olarak adlandırılması daha akla yakın gözükmeyle birlikte adı her ne olursa olsun Türkiye’nin 1984 yılından beri PKK terörü ile birlikte yaşar olduğu ve uluslararası arenada tüm enerjisini bu alana yansıttığı yadsınamaz bir gerçektir. Nerede ise 30 yıla yaklaşan ve 30000 civarında insanın hayatını kaybetmesine yol açan bu problemin çözülmesi veya her geçen gün çözüme daha da yaklaşılması gerekmektedir. Her ne kadar uluslar arası ilişkiler ile ilgili dinamikler bu sorunda belirleyici bir role sahip olsa da, eğer terörist bu ülkenin vatandaşı, terör eyleminin mağdurları bu ülkenin fertleri ve terör eylemleri de bu ülkenin coğrafyasında gerçekleşiyorsa çözüme giden yol da bu ülkenin dinamiklerinden geçmektedir. Günümüze gelindiğinde çıkarılması gereken sonuç, terörle mücadele stratejisinin, terörün zemin kazandığı alanda yapılması gerektiği yani terörü ortaya çıkaran ekonomik, siyasi, kültürel ve hukuki suistimal alanlarının kapatılması ve terör örgütlerine bu alanlardan yararlanma fırsatı yaratılmaması gerekliliğidir.

Bu tezin amacı terörün içerdiği unsurlar ile birlikte tam olarak anlaşılabilmesi ve 1980’lerden bu yana terörle mücadele eden bir ülke konumunda bulunan ve bu noktada aslında tecrübeli sayılabilecek bir ülke olan Türkiye’nin özellikle 2003-2008 döneminde PKK terörü ile mücadele adına neler yaptığını ele almaktır. Bu doğrultuda Türkiye’nin terörle mücadelede sorunu hangi alanda kabullendiği ve ne kadar başarılı olduğuna incelenecektir.

Tezin birinci bölümünde öncelikle terör, terörizm ve terörist kavramları üzerinde durulacak ve içerdiği manalar, sahip olduğu özellikler, amacı, unsurları, sebepleri ve aşamaları ele alınacak ayrıca terörist ve özgürlük savaşçısı kavramlarına değinilecek, ayrıca PKK’nın tarihsel sürecine girilecek ve kronolojik olarak ele alınacak ve sahip olduğu örgüt yapısı, izlediği strateji ve sahip olduğu ideoloji ortaya konulacaktır. İkinci bölümde ise 2003-2008 arası Türkiye’nin siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel, hukuki, askeri ve güvenlik alanında izlemiş olduğu politikalar ele alınıp analiz edilecektir. Sonuç bölümünde ise öneri ve tavsiyelere yer verilecektir.

2003-2008 dönemi yaşanan gelişmeler ile PKK sorununun nereye doğru gittiği ve Türkiye'nin PKK problemini çözümü adına neler yapabileceği ile ilgili değerlendirmelerde bulunulacaktır.

Tezin hazırlanmasında nitel, tanımlayıcı ve kaynakların analitik incelemesine dayalı bir yöntem kullanılmıştır. Çalışmada kullanılan birincil kaynaklar arasında terör ve terörizm konularında yayınlanmış eserler, siyasi parti programı tüzükleri, sözde kongre belgeleri, örgüt belgeleri, güvenlik birimlerinin hazırladığı hizmete özel yayınlar, örgüt yöneticilerine ait çeşitli kitaplar, itirafçılara ait ifadeleri içeren yayınlar ve nihayetinde Türkiye'nin son beş yıllık dönem ile alakalı ve terör ile mücadelesini ele alan yayınlanmış eserler, gazete, dergi ve internet üzerindeki makaleler ve mevzuatlar yer almaktadır. Tezin hazırlanmasında ayrıca PKK'nın yayın organları olan dergi, internet siteleri ile yazılı ve görsel yayınlardan yararlanılmıştır. Bu araştırmanın yapılmasında karşılaşılan en büyük sorun, konu ile ilgili özellikle son beş yılı içeren çalışmaların azlığıdır.

ÇALIŞMANIN ARGÜMANLARI

Terörizm; belirli politik hedeflere ulaşma adına sistematik ve planlı olarak uygulanan şiddet olaylarıdır. Türkiye bu alanda neredeyse çeyrek asırdır çeşitli terör örgütlerinin eylemlerine maruz kalmış ve kalmaya da devam etmektedir. Terör nedensel olarak bakıldığında ekonomik ve siyasi nedenlerin yanı sıra etnik, kültürel ve demografik etkenlerden de kaynaklanabilmektedir. Bu nedenle bu sorunun çözümü ancak geniş kapsamlı ve etkin güvenlik önlemlerine eşlik eden demokrasi, insan hakları, hukukun üstünlüğü prensipleri çerçevesinde kucaklayıcı, birleştirici ve uygulanabilir ekonomik ve sosyal politikaların hayata geçirilmesiyle mümkün olabilecektir. Bu noktada:

1. PKK terör örgütü 2003'ten sonra ki dönemde Türkiye'nin iç konjonktürel durumu, Avrupa Birliği ve ABD ile olan ilişkileri ve bölge ve dünya siyasetinde güç merkezi konumunda bulunan devletlerin politik duruşlarına göre ideolojisini, eylem ve politikalarını belirlemiştir.

2. 2003 yılı itibariyle Türkiye'nin terörle mücadele yönteminde değişim yaşanmaya başlamış ve çoklu bütüncül bir yaklaşım sergilendiği görülmektedir.

3. 2003'ten günümüze gelen süreçte PKK terörünün sona erdirilmesi doğrultusunda çözüm alanı terör ve teröristle mücadele olarak ayrılmıştır.

Bu çalışmadaki temel sorular, Türkiye'nin 2003-2008 döneminde daha fazla demokratikleşme çerçevesinde izlemiş olduğu çoklu yaklaşımların terörizmle mücadelede inisiyatifi ele geçirme adına olumlu bir etkisi olup olmadığı ile bu yaklaşım ve politikaların PKK terör örgütünü geriletip geriletmediği ve istismar ettiği alanlar ve terörizm bağlamında olumsuz yönde etkileyip etkilemediğidir.

BÖLÜM 1

TERÖR VE TERÖRİZM

1.1. TERÖR VE TERÖRİZMİN TANIMI

Terör Latince '*terre*' kelimesinden gelmekte ve Türkçe'de 'dehşet, korkunç şey, korku saçan şey', terörizm ise 'tedhişçilik, yıldırma siyaseti' olarak tanımlanan kavramlardır (Redhouse:1992). Latince'den alındığı 13.Yüzyıldan itibaren bireysel psikolojik bir ruh hali olan korku durumunu ifade eden terör (Zafer, 1998:9) kelimesinin Türkçede ki karşılığı Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlüğüne göre 'korkutma, yıldırma ve tedhiş'tir (1988:1459). Ansiklopedik Siyasi Terimler ve Örgütler Sözlüğünde ise terör 'kamu otoritesini veya toplum yapısını yıkmak için girişilen korku ve yılgınlık yaratan şiddet hareketleri' olarak tanımlanmaktadır (1993:124). Terörizmin tarihi çok eskilere dayanmaktadır. Ancak modern terörizmin 19.yüzyılın ikinci yarısında, tabanca ve küçük bombaların geliştirilmesi ile ve çeşitli devrimci grupların amaçlarına ulaşmak için terörist eylemlere girişmesiyle başladığı söylenebilir (Çitlioğlu, 2006:94).

Tam olarak kabul görmüş bir tanım mevcut olmamakla birlikte terörizmin tanımı ile ilgili çeşitli kaynaklara bakıldığında Meydan Larousse'da "ihtilalci grupların giriştiği şiddet eylemlerin tümü, tedhişçilik, bir hükümet tarafından uygulanan şiddet rejimi" (Meydan Larousse, 1973:82), Ana Britannica'da "siyasal bir hedefe ulaşmak amacıyla devlete, halka ya da bireylere karşı sistemli şiddet eylemlerine başvurma" (Ana Britannica, 1990:549) şeklinde tanımlara rastlanmaktadır. Terör sözcüğünün kimi sözlük ve ansiklopedilerdeki tanımlarında varılan ortak nokta; mutlaka şiddet içerdiği şiddetin sistematik olduğu başvurulmuş şiddetin farklılıklar içerse de bir amacın gerçekleştirilmesine yönelik olarak kullanıldığıdır (Çitlioğlu, 2006:97).

Terörizm terörden farklı olarak politik hedefler için sistematik, bir örgüt hiyerarşisi içerisinde ve sürekli olarak terör kullanmayı bir yöntem olarak benimseyen bir strateji durumudur. Bununla birlikte, terör ve terörizm kavramları

arasında ki fark günlük konuşma dilinde yok olmuştur. Belirli bir siyasi yapıyı değiştirmek amacıyla belirli bir örgüt tarafından sistematik olarak uygulanan ve kitleleri paniğe sokan şiddet eylemleri terör eylemleri veya kısaca terör veya terörizm olarak adlandırılmaktadır (Zafer, 1999a: 10).

Terörizm kelimesi ilk defa Fransız ihtilali sırasında Jakobenler tarafından siyasal ve sosyal eylemlerini tanımlamak üzere olumlu anlamda kullanılmıştır. Daha sonra bugün algıladığımız olumsuz eylemleri kapsayan anlamı yüklenmiştir (Tanilli, 1990:118). Bu terim Fransız Devriminin başlangıç yıllarında Fransız Devrimci devlet adamı Maximilien Robespierre'nin 1785–1794 terör devrinde ortaya çıkmıştır (Volkan, 1999:182). Siyasal sonuçlara ulaşmak için hükümetlere karşı korku yaratarak, hükümetlerin davranış ve tutumlarını değiştirmek düşüncesiyle şiddetin sistematik olarak kullanılması (Arıboğan, 1997:240) şeklinde tanımlanabilen terörizm günümüzde bir anlam kayması ile terör kavramı ile eşdeğer algılanmaktadır.

Bal (2006a: 8) terör ve terörizmi ayırırken şu ifadeleri kullanmaktadır:

‘Terör, kısaca silahlı eylemler marifetiyle kendini ve davasını duyurma; terörizm ise, bu eylemleri savunan, stratejilerini anlatan, aktaran, geliştiren bir düşünce disiplini veya akımıdır. Teröristler yeralına girerler, gizlilik içerisinde çalışır, eylemlerini yaparlar ve sonuçta bu eylemlerinin amaçları doğrultusunda propagandaya yönelirler. Terörizm ise bu aşamadan sonra devreye girer. Terörle ve terörizm çoğunlukla karıştırılır, ancak birincinin stratejik eylem, ikinci kavramın ise stratejik söylem olduğunu belirtmek gerekir.’

Daha önce ifade edildiği gibi terör kavramı geçirmiş olduğu dönemler ve toplum ile devletler üzerindeki etkisi nedeniyle üzerinde çok durulan bir konu olmasına rağmen ittifakla kabul görmüş bir tanımlamaya henüz sahip değildir. Bazı uzmanlara göre bu uyuşmazlıkta “terör suçlarıyla ‘siyasi suç’ kavramını birbirinden ayırmadaki güçlük de rol oynamaktadır. Farklı sosyal, politik faaliyet şekilleri terör faaliyeti olarak değerlendirilebilmektedir. Terörizm kavramının sınırları içerisinde devlet terörü, gerilla savaşı, ayaklanma ve ihtilal gibi siyasi güç mücadelesinin şiddet içeren şekilleri de yer almaktadır” (Zafer, 1999b:64). Ayrıca ‘silahlı mücadelede uyguladığı taktik ve stratejilerin, klasik savaş hukuku kuralları dışında başka yöntemleri içermesi sebebiyle de “yeni bir savaş türü” olarak nitelendirilmiştir (Caşın, 2001:651).

Zafer (1999b:4-5) tanım sorununu şu şekilde ele almaktadır:

‘Terör, çok genel anlamıyla devlete yönelik şiddet içeren hareketler olduğundan siyasal sistemlerdeki farklılıktan dolayı bu kavramın anlamı ülkeden ülkeye değışiklik göstermektedir. Nitekim terörü konu alan milletlerarası çalışmalar da bunu açıkça ortaya koymaktadır. Terörizmin birden fazla çeşidinin olması ve ahlaki ve siyasal değlendirmelerdeki farklılıklar nedeniyle birinin terörist olarak nitelendirdiğini diğlerinin ‘bağımsızlık savaşçısı’ olarak nitelendirmesi bu kavramın bugüne kadar objektif bir tanımının yapılmasını engellemiştir.’

Bununla birlikte terör ile ilgili yapılmış bazı tanımlamalara bakmakta fayda bulunmaktadır. Terörizm en genel tanımıyla, her şeyden önce belirli bir hedefe ulaşmak için siyasal nitelikli mücadele içeren ve temel insan haklarını çiğneyen dehşetli şiddet eylemidir (Çağlar, 1997:123). Terörizm siyasal istekleri kabul ettirmek üzere, kişileri, grupları, toplumu ve hükümeti yıldırma için sistematik olarak öldürme, tahrip etme ya da öldürme veya tahrip etme tehdidinin kullanılmasıdır (Wilkinson, 2002:144). Thomas P. Thornton da (1964:73) terörü, ‘Normal sayılmayacak metotlarla siyasal davranışları etkilemeyi amaçlayan sembolik hareketler’ olarak tanımlamaktadır.

Hukukçu Dönmezer, terörü; şiddetin sosyal, ulusal, ırksal, dinsel, fesat çıkarıcı ve benzer diğerk maksatlarla ve diğerk sosyal sınıflar arasında çatışma, savaşa tahrik etmek üzere planlı ve hukuk dışı olarak kullanılması olarak tanımlamaktadır (1989:12). Bir azınlığın, hedef aldığı amacı, demokratik ve normal yollarla gerçekleştiremeyeceğini anlayıp; amacına dehşet ve terör yoluyla topluma korku salarak varmak istemesi ‘terörizm’ olarak tanımlanmaktadır (Altuğ, 1995:14). Doğu Ergil (1980:1) ise şu tespitlerde bulunmaktadır:

‘Terörizm, kaçırmadan cinayete kadar uzanan ve amacı sindirme olan şiddet eylemlerine verilen addır. Nedeni ne olursa olsun dehşet, aşırı bir algılamayı içerir. Bu aşırı algılama, bir yanda yüksek dozda korku gibi bir ruh halini; diğerk yanda ise, o durumu yaratan fiili ya da muhtemel şiddet olayını kapsar.’

Ancak Laqueur’e göre, terörizme ilişkin tüm spesifik tanımlar kusurludur. Çünkü gerçeklik her zaman herhangi bir genellemeden daha zengin ya da daha karmaşıktır. Kimyasal elementler gibi saf, alaşımsız, değışmeyen tek bir terörizm yoktur, fakat birçok terörizm biçimi vardır (2002:99). Terör görüldüğü gibi değışik açılardan tanımlanmış olmasına rağmen hiçbir tanım bu kavramı tek başına mükemmel olarak tanımlayamamıştır. Ancak küresel olarak en büyük problem

konumunda bulunan bir konu ile mücadele için mücadele ettiğiniz şeyin ne olduğunun tam ve somut olarak bilinmesi gerekmektedir. Bu doğrultuda henüz terörün tüm kesimlerce üzerinde uzlaşmış ve resmi metinlere geçmiş bir tanımının bulunmayışı terörle mücadele arayışlarına zarar vermektedir.

Terör kavramsal olarak pek çok anlam barındırıyor olsa da belirli özellikler etrafında ele alınmaktadır. Schmid ve Jorgan 190 tane terör tanımı yayınlamışlardır. Bu tanımlarda geçen önemli vurgular şunlardır (Örgün, 2000:14): Olay ve Güç % 83.5, Siyasi İçerik %65, Endişe ve Sindirme %51, Psikolojik Etki %41.5.

Terörizmin genel olarak şiddet mi, yoksa şiddetin özel bir biçimi mi olduğu; vurgulamanın onun siyasal karakterine ve savaş yöntemlerini mi, yoksa sahip olduğu stratejinin normal dışı karakterlerine mi yapılması gerektiği; belli bir amaca yönelik sistematik karakterlerinin mi, yoksa tahmin edilmezliği ile simgesel yönlerinin mi ya da belki de kurbanlarının pek çoğunun masum insanlar olması gerçeğinin mi seçilip ayrılması gerektiği üzerinde bir anlaşma yoktur (Laqueur, 2002:95).

Ancak terör ile alakalı tanımlar incelendiğinde bazı ortak yargılara varılabilmektedir. Birçok terör tanımını inceleyen Tiefenburn, terörizmin unsurlarını öne çıkararak semiotik bir tanım geliştirmiştir. Bu temel yapısal unsurların varlığı terörizm suçunu oluşturmaktadır. Hangi şekilde olursa olsun şiddete başvurulması, masum sivillerin hedef alınması, şiddete sebep olma kastının bulunması, düşmanı korkutma, zorlama veya bastırma amacının olması, siyasi, askeri, etnik, ideolojik veya dinsel amaçların başarılmasının hedeflenmesi' (Kaya, 2005:19).

Ülke mevzuatlarında ise 2000 tarihli İngiliz Terörizm Kanunu ve 2001 tarihli Terörle Mücadele Suç ve Güvenlik Kanunu terörizmi, siyasi, dinsel veya ideolojik amaçlarla devleti etkilemek halkı ya da halkın bir bölümünü korkuya sevk etmek için bir kişiye karşı ciddi şiddet ya da mülke karşı ciddi tahribat içeren, kişinin yaşamını tehlikeye sokan, halkın sağlık ya da güvenliğini tehdit eden veya elektronik sistemleri ciddi şekilde bozan eylemler terörizm olarak tanımlanmış ve siyasi, ideolojik ve dinsel amaçlarla yapılan her türlü eylem silah ya da patlayıcıların kullanılmasını içeriyorsa yapılan eylemler terörizm olarak kabul edilmektedir (Kaya,

2005:14). Fransa’da ise Fransız Terörle Mücadele kanununda terörizm şu şekilde tanımlanmıştır; baskı veya tehdit yoluyla mevcut kamu düzeninin ciddi olarak bozulması maksadıyla bireysel veya toplu olarak bulunulan herhangi bir faaliyettir (Zafer, 1999a: 38-41).

Amerika’da ise Amerikan Federal Kanunlarına göre terörizm; genellikle siyasi veya sosyal amaçların geliştirilmesi için, insanlara ya da mülke karşı, devleti, toplumu veya bunların bir bölümünü baskı altına ya da zorla belli bir şekilde hareket ettirmeye yönelik olarak yasadışı güç veya şiddet uygulanmasıdır (Alkan, 2002:13). 1996 tarihli Terörle Mücadele ve Etkin Ölüm Cezası Kanunu’yla ABD uluslararası terörizmi şöyle tanımlamıştır; ‘siyasi ve sosyal amaçlar doğrultusunda görünüşe göre bir sivil halkı korkuya sevk etmek ve ya zorlamak, devlet politikasını etkilemek ve ya devletin işleyişini etkilemek amacıyla Birleşik Devletlere, Birleşik Devletler veya başka ulusların yurttaşlarına karşı Birleşik Devletler sınırları dışında hukuka aykırı olarak şiddet kullanılmasıdır (Kaya, 2005:15).

Türkiye’de yürürlükte bulunan 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu ise şu şekilde bir tanım yapmıştır; ‘Terör; baskı, cebir ve şiddet, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasi, hukuki, sosyal, laik, ekonomik düzenini değiştirmek, Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetinin varlığını tehlikeye düşürmek, devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü eylemlerdir.’

Tanımlama noktasında terör örgütlerinin zaman içerisinde yozlaşması, ideolojik temelden uzaklaşarak materyalist değerlerin egemen olduğu bir zemine kaymaları, içsel ve dışsal nedenlerle fraksiyonlara ayrılarak kendi aralarında giriştikleri çatışmalar, kimi devletler ya da devletler dışı güç odaklarının taşeronluk görevini üstlenme konusunda gösterdikleri ve tümü ile maddeciliğe dayalı çıkar kaygıları bir arada düşünüldüğünde terörizmin, bugünden başlayarak geleceğini de

kapsayan ortak bir tanımın yapılması, açıklanmasına çalışılan diğer nedenler olmasa dahi mümkün görünmemektedir (Çitlioğlu, 2006:205).

Günümüz dünyasında terör ile terörizm arasında ki kavramsal fark ortadan kalkmış ve birbirinin yerine kullanılır hale gelmiştir. Sonuç olarak ‘hedef topluma hakim siyasi yapıyı değiştirmek amacıyla belirli bir örgüt tarafından sistematik olarak uygulanan ve kitleleri paniğe sokan şiddet eylemleri, terör eylemleri veya kısaca terör ya da terörizm olarak adlandırılmaktadır (Zafer, 1999a:11).

1.2. TERÖRİZMİN TARİHİ GELİŞİMİ

Modern anlamda terörizm Fransız ihtilalinden sonra ortaya çıkan ve kavram olarak sözlük ve ansiklopedilerine giren bir olgu olduğu kabul edilmekte olsa da bu kavramın çok eski dönemlere ait olduğunu ileri sürenler de vardır. “Aşağıdan Tedhişçilik” olarak tanımlanabilen bu hareketler çok değişik şekillerde ve dini protesto hareketleri, siyasi isyanlar ve sosyal ayaklanmalar gibi farklı nedenler ile ortaya çıkmıştır.

Modern manada terörizm, Fransız İhtilali ile ortaya çıkmış ve ihtilal öncesi ve ihtilal esnasında hem monarşinin hem de halkın elinde politik bir araç olarak kullanılmıştır (Zafer, 1999a:13). Daha sonraki yıllarda ise terör eylemleri Avrupalı uluslar tarafından sağ-sol ideoloji veya militan milliyetçilik amacıyla öldürme, bombalama, suikast gibi değişik eylemler tarzında gerçekleştirilmeye devam etmiştir. Bununla birlikte, günümüzde bizi ilgilendiren yönüyle terörizm, 1960’lardan itibaren kaydettiği gelişmeler yönüyle incelenmelidir. Bu dönem modern uluslar arası terörizm dönemi olarak adlandırılmaktadır (Topal, 2005:39-40).

Terörizm daha çok sanayi devrimi ile toplumların ve insanların keşfettiği bir mücadele tarzı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda terör ve terörizm kavramları; ilk olarak 19. Yüzyıl işçi hareketleri ve anarşizm teorileri içerisinde terörist hareketler, devamında 20.yüzyılda milliyetçilik etkisi altında oluşan bağımsızlık mücadelelerinde terörizmi bir mücadele aracı olarak kullananlar ile 2. Dünya savaşı sonrasında çift kutuplu dünya konjonktüründe soğuk savaş dönemi terörizmi ve eylemleri olarak değerlendirilecektir. Terörizmin son gelişim durağı ise

günümüzde isimlendirilen ve etkin olan “*küresel terör*” veya isimlendirme olarak doğruluğu tartışılır “*İslami Terör*” değerlendirilmektedir.

İlk olarak 19. yüzyıldaki terörün daha çok bu dönemde Fransız İhtilali, sanayileşme ve buna bağlı olarak kentleşmesini devam ettiren Batı ülkelerindeki işçi kitlelerinin düzenden mutlu olmaması ile ortaya çıkmıştır. Bunun sonucu olarak bu dönem terör olayları işçi hareketleriyle etiketlenmiş ve çoğunluk tarafından işçi direnişi veya işçi hareketleri ‘*terör*’ olarak isimlendirilmiştir. İhtilalden önceki dönemde temel gıda maddelerinin teminindeki zorluklar ve sıkıntılar, halkı şiddete ve paniğe yönlendirmiş, bunun ardından linçler, komplolar, yağmalar ve suikastlar gerçekleşmiştir. Bu tepkiye o dönemde “*terör paniği*” tanımlaması yapılmıştır. Tabi bu eylemlere yönetimin de tepkisi gecikmemiş ve olaylara karışanlar, ibret teşkil edecek şekilde cezalandırılarak halkın üzerinde bir korku ve dehşet oluşturulmuş, yani devlet terörü uygulanmıştır. İhtilalcilerin kurduğu siyasi örgüt olan Jakobenler, kendilerini tanımlarken veya bu konuda yazarken terörist kavramını kullanmışlar ve ona olumlu bir anlam vermeye çalışmışlardır ve Temmuz 1794’e kadar olan döneme bu isim verilmiştir. Jakobenlerin lideri Robespierre’in düzenlediği 10 Haziran 1794 tarihli kanunla kurulan İstiklal Mahkemeleri, birkaç ay içinde binlerce insanı katletmiş veya hapisle cezalandırmıştır. Robespierre’in de sonunu hazırlayan bu dönemin ardından, “*terörist*” kelimesi suçluluğu da ifade eden bir hakaret sözcüğüne dönüşmüştür (Zafer, 1999a:12-16).

20. yüzyılda ise bu husus değişiklik göstermiş ve yaşanan milliyetçilik temalı bağımsızlık hareketleri genel olarak bölücü ve ayrılıkçı terör olaylarını gündeme taşısa da baskın çıkan ve belirleyici siyasal ve sosyolojik söylem Soğuk Savaş dönemi terörü olarak karşımıza çıkmıştır. Soğuk Savaş dönemi terörünün en dikkat çeken özelliği terörün bu dönemde devletlerin himayesinde gelişim göstermesi ve kullanılmasıdır. Daha çok iki ayrı kutupta yer alan devletlerin hali hazırda savaşı göze alamamaları neticesinde, düşman tanımlamalarının merkezine oturttukları devlet ve gruplara karşı mücadele sahasında yer alan terör örgütlerini yoğun bir şekilde desteklemeleri bu dönemde karşımıza çıkmaktadır.

O dönemin CIA, KGB, MOSSAD gibi istihbarat yapılanmaları tarafından desteklenen veya yönetilen bu gruplar gelişim göstererek uluslararası ilişkilerin önemli bir gizli müzakere aracı ve kozu durumuna getirilmişlerdir. 2. Dünya Savaşı sonrası Soğuk Savaş döneminin belirleyici aktörleri konumunda bulunan Amerika ve Sovyetler arasındaki mücadele tarzının, diplomatik alanda sonuçlanmaması ile bu mücadele şiddet ve terör alanına kaymış ve bu dönemde yaşananlar “Soğuk Savaş dönemi terörü” olarak tarihteki yerini almıştır. Daha sonraki süreçte terörün üçüncü dalgası Soğuk Savaş Döneminden sonra yaşanan gelişmeler neticesinde karşımıza çıkmaktadır. 1991’de Sovyetler Birliği’nin yıkılması ile oluşan bloklaşma Amerika’nın üstünlüğü ile sonuçlanmıştır.

Kapitalist bloğun lideri Amerika, Soğuk Savaş’ın ardından elde ettiği siyasi enerji ile daha fazla dikte eden etkin ancak uluslararası sözleşmelere daha az uyan ve uluslararası ilişkilerde kendini üstün bir konumda gören bir ülke haline gelmiştir. “*Biz ve Öteki*” tanımlamaları içerisinde kimlerin cezalandırılacağı, hangi devletlerin sistemlerinin demokratikleştirileceği ve hangilerinin ‘*haydut*’ olduğu veya ‘*Şer Ekseni*’ içerisinde değerlendirilmesi gerektiği artık Amerika’nın tanımlama ve algılamaları ile paralel olarak algılanır ve ele alınır olmuştur.

Soğuk Savaş döneminde kendilerini, siyasal amaca uygunluk açısından himaye altında buldukları devletlerin güvende hisseden ve her türlü yardımı alan terör örgütleri, bu dönemin kapanmasıyla birlikte bir süre bocalama geçirmişler ve ardından Amerika’nın tepki toplayan politikaları terör örgütleri adına tepkisel süreci ve eylemleri beraberinde getirmiştir. Bu defa devlet destekli örgütlerden ziyade tüm dünyayı Amerika’nın yayılmacılığı ile başa baş olarak terör sahası ilan eden örgütler ve oluşumlar ortaya çıkmış, hatta bu süreç ‘*El-Kaide*’ gibi neredeyse devlet gücüne varan ancak tanımlanamayan örgütler türetmiştir.

Küreselleşmeye denk olarak teknolojinin sunduğu imkanları avantaja çeviren örgütler, söylemlerini mağduriyet merkezli dramatize ederek, özellikle 1990’lı yılların ikinci yarısından sonra hareketliliklerini arttırmış ve liderliğini Üsame bin Ladin’in yaptığı El Kaide çatısı altında birleşmeye başlamışlardır. 11 Eylül Amerika saldırıları ile Amerika karşıtlarının idolü haline gelen ve bu anlamda ilgi noktası

haline gelen örgüt, diğer sahip olduğu ideolojiyi Batı değerleri karşılığına ve ‘*cihad*’ olgusuna dayandıran terör örgütlerinin de ortak sahası haline gelmiştir. Bu nedenle ilk olarak bu terör aşaması “*İslami Terör*” olarak nitelendirilmiş ancak ilerleyen süreçte İslamın iyice tanınması ve ‘*Medeniyetler Çatışması*’ tezinin işlevselliğini ortadan kaldırmak için adlandırma “*Küresel Terör*” şekline dönmüştür.

Modern ve siyasal terörizmin, Fransız İhtilali ile başladığını tespit ettikten sonra, farklı bir bakış açısı ile Rapoport’un (2003:36-52) makalesinde verdiği bilgiler ışığında, günümüze kadar oluşan dört terör dalgası (dönemi) aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

- a. Anarşist Dalga (1880–1920)
- b. Koloni Karşıtı Dalga (1920–1960)
- c. Yeni Sol(cu) Dalga (1960–1979)
- d. Dinsel (Küresel) Dalga (1979-...)

1.3. TERÖRİZMİN ÖZELLİKLERİ

Modern anlamda terörizmin özelliklerini sıralamak gerekirse birçok zikredilen özelliği ile karşılaşmak mümkündür. Zira üzerinde tanım noktasında oluşan zorluklar ve küreselleşme süreci ile birlikte her kavramın değişime uğraması ve sorgulanır olması bu hususa neden olmaktadır. Bununla birlikte genel manada terörizmin özellikleri şu şekilde sayılabilir:

- Terörizm içerisinde ideoloji barındırsa da kendisi bir ideoloji değil bir strateji türüdür.
- Propaganda ile kendisini geliştirir ve propaganda ile etki sahası doğru orantılıdır.
- Terörizm birdenbire ortaya çıkan bir olay değil çeşitli safhalar içeren bir süreçtir.
- Hiyerarşik bir yapıda olan örgüt ve teşkilat aracılığı ile yürütülür.
- Terörizm kendi meşruluğunu sağlayacak çeşitli argümanlara sahiptir.
- Eylemlerini ve eylem süreçlerini kotarabilmek için ekonomik kazanç sağlama adına yasa dışı faaliyetler terörizmin önemli bir özelliğidir.

- Terörizm bir şiddet sarmalıdır.
- İçerdiği şiddet acımasız, tahrik edici ve vahşicedir.
- Nerede ne şekilde ortaya çıkacağı tahmin edilemeyen bir olgudur.
- Psikolojik sonuçlar fiziki sonuçlardan önce gelmektedir.
- Terörizmde, bireysellik değil kolektif örgüt kimliği vardır ve örgüte katılanların tümü, tıpkı bir dinin mensupları gibi liderden gelen buyrukları sorgulamadan mutlak bir disiplin ve itaat içinde yerine getirmek durumundadırlar (Çitlioğlu, 2006: 263).

1.4. TERÖRİZMİN AMAÇLARI

Şu ana kadar süregelen terörizm incelemelerine bakıldığında terörizmin amacı hedef alınan sistem veya rejime karşı savunduğu ideoloji doğrultusunda şiddet uygulamak ve nihayetinde istemediği yönetimi ortadan kaldırıp yerine istediği politik yönetim organizasyonuna ulaşmaktır. Terörist eylem; kullanılan araçlar, hedef ve zamanın seçimi, eylem biçimi ve eylemin büyüklüğü çerçevesinde anlam ve nitelik kazanır. Bu yönüyle orta ve uzun vadeli stratejik bir amaç ve politikanın taktiksel bir parçası olabilir. Örneğin; taktiksel amaç doğrudan kendisine saldırılan hedefin elimine edilmesi olurken; stratejik amaç ise, örgütün ideolojik yaklaşımlarının ve temsil ettiğini iddia ettiği kitle ya da grupların problemlerinin medya aracılığı ile yayılması ve duyurulması olabilir (Beşe, 2004:40). Ancak bununla birlikte uzun vadeli hedefe giderken kısa vadeli hedeflerde belirlenmektedir. Bazı eserlerde terör örgütlerinin amacı olarak sayılabilecek 50 civarında farklı etkenden bahsedilmektedir (Tacar, 1999:47-48). Terörizmin birbiri ile yakın irtibatlı kısa vadeli amaçları şu şekilde ele alınabilir:

- Otoriteye ve düzene karşı olan güçleri harekete geçirerek, yerleşik otoritenin güçlerini ve kurumlarını etkisizleştirmek ve işlemez kılmak (Öztürk, 2000:141).
- Ulusal ve uluslararası kamuoyunu savunduğu değer in meşruiyetine inandırmak ve dikkatleri üzerine toplamak (Keleş ve Ünsal, 1982:6-7).
- Toplumlara çaresizliğe ve boyun eğmeye sevk etmek.
- Kendisini ortaya çıkaran organizasyona katılımları arttırmak.

- Mücadele edilmesi imkansız etkisini toplumda oluşturma.
- Toplumı kendisi ile yaşamayı alışır bir duruma getirmek.
- Eylemler ile birlikte propaganda yürütmek (Aydın, 2004:312).
- Yerleşik otoriteyi tahrip ederek, otoritenin terörist ile masum kitle arasında ayırım yapmadan baskı yöntemlerine başvurmasını sağlamak (ztrk, 2000:141).
- Hkmetlere ve masum sivillere karşı sistematik ve ayırım gözetmeyen şiddet stratejisi uygulayarak, bir ülkede siyas istikrarsızlığı ve i gerginliği arttırmak suretiyle, hükümetin baskıcı yöntemlere başvurmadan terörizmi alt edemeyeceği inancını yerleştirerek, devlet ve halk arasındaki geleneksel güven ve korunma duygusunu kırmak (Doğan, 2004:125).
- Vatandaşların demokratik değerlere olan inançlarını ve demokratik hükümetlere verdikleri desteği sarsmak (Hazır, 2001:58).
- Zihinsel ve duygusal yönden bölünmüş “atışan taraflar” ortaya çıkarmak için toplumda kutuplaşmalar yaratmak (Ergil, 1997:233).
- Kitlelerin dehşete kapılmasını, bir umutsuzluk içinde teröristin isteklerine boyun eğmesinden başka are olmadığını düşünmesini sağlamak (Kışlalı, 1998:37).

1.5. TERÖRİZMİN UNSURLARI

Terörizmin unsurları, terör rgt kavramının belirlenmesinde önem taşıdığı gibi, terör suunun belirlenmesinde de hukuki açıdan önem kazanmaktadır. Devlete veya siyasal rejime yönelik bir faaliyetin terör rgt kapsamında değerlendirilebilmesi için belirli unsurların varlığı gereklidir. Bu unsurlar; ideoloji, örgüt ve eylem olarak tasnif edilmektedir (Dilmaç, 1997:65). Kaya’ya (2005:24) göre farklı yaklaşımlar ve amaçlar dikkate alındığında, tartışmaya açık olmakla birlikte terörizmin dört temel unsuru vardır: ‘Mağdur, motif, kast ve yöntemdir. Terörün mağdurları doğrudan ondan zarar görenlerdir ve mesajın hedefe taşınmasında birer aracı durumundadır. Saldırının motifi politiktir. Kastı suçu bilerek ve isteyerek işlemektir ve en belirgin motifidir. Yöntemi ise şiddet ve cebir kullanmasıdır.’

3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'ndaki tanımlamaya göre, ideolojiye sahip olunması, illegal şekilde bir örgütlenmeye gidilmesi ve silahlı şiddet eylemlerine başvurulması gerekli unsurları oluşturmaktadır. Bu unsurlardan özellikle ideolojinin bulunmayışı terör örgütünü değil örgütlü suç veya organize suç kavramını gündeme getirmektedir (Dilmaç, 1997:65). Terörizm kapsamı içerisinde ideolojileri ele alırken, ideolojileri terörle özdeş kabul etmek büyük bir değerlendirme hatası olacaktır. İdeolojilerin gereklerinin ve isteklerin normal yollardan gerçekleşmemesi, siyasal katılım içerisinde yerini bulamaması ve önünün tıkanması gibi nedenler bu ideolojilerin takipçilerini teröre itmektedir (Dilmaç, 1997:72).

Terör örgütü için ideoloji, varılmak istenen hedefe ulaşabilme adına kılavuz durumundadır. İdeoloji, terör örgütlerinin en önemli zemin ve hareket noktası konumunda bulunduğundan terörizmin en önemli unsurlarından biri olarak ele alınmaktadır. İdeoloji terörist faaliyetin yol göstericisidir. Terör eylemlerinin gayeleri, örgüt adına şahıs temini ve propaganda yöntemleri üzerinde bulunan ideolojik zemine göre tespit edilir. Bir terör organizasyonu içerisinde bulunan bireyin kişiliği, duyguları ve davranışları yok edilerek mensubu bulunduğu örgütün dayandığı ideoloji içerisinde yeniden oluşturulur. Böylece teröristin yaşamı ideoloji doğrultusunda şekillenir.

Terörizmin diğer bir unsuru da şiddettir. İnsanın var olduğu günden beri şiddet de hep varolagelmiştir. Şiddet terörizmin doğasında bulunan ve hedefe ulaşmadan önceki unsurdur. Terörizm, stratejilerinin başarılı olması için, her şeyden önce kendi içinde itaati ve baş eğmeyi sağlamış olması gerekir. Bu maksatla, öldürme dahil, her türlü işkence ve baskı yöntemi örgüt içerisinde yoğun bir şekilde kullanılır (Hazır, 2001:63). Şiddet yasadışı, bölücü, yıkıcı ve ayrılıkçı örgütler tarafından daha çok gündemde kalabilmek, ses getirmek, tanınma ve tanıtma amaçlı olarak kullanılmaktadır. Yani şiddet eylemlerinde mesaj eylemin hedefi olanlara değil, toplumun belirli bir kesimine ya da tüm toplumdur (Arendt, 1997 : 88). Terörizm en azından üç temel ögesi olan özel bir şiddet tarzı ya da işlemidir. Teröristik şiddet aşağıdaki belirgin özelliklere sahiptir:

- 1) Teröristik şiddet etkileri itibariyle, doğası gereği, rastgeledir. Hiç kimse sıradaki kurbanın kendisi olmayacağından emin olamaz.
- 2) Bireyler ve toplum üzerinde yarattığı etkiler keyfidir ve önceden tahmin edilemez.
- 3) Terörizm örtük olarak tüm savaş kural ve teamüllerini tanımayı reddeder. Hiçbir insani sınırlama ve yükümlülük tanımazlar. Kadınlar ve çocuklar dahil herkesin hayatı davaları uğruna harcanabilir (Wilkinson, 2002:148-150).

Terörün hedeflerine ulaşmak için yürüttüğü şiddet eylemlerini belli bir düzen ve hiyerarşik yapı içinde yapması zorunludur. Örgüt; kapsam itibari ile geniş bir işin yürütülmesini sağlamak için kurulan kollardan her biri, kuruluş, teşkilat anlamındadır. Bir diğer tanımla ‘genellikle amaçları belirlenmiş oldukça geniş kapsamlı birlik, teşkilat veya bir örgütlenmede birbirine bağlı birimlerden her biridir (Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi, 1986:9049). ‘Özel bir amaç ve görev için var olan terörist örgüt sosyal bir topluluktur. Bu sosyal topluluk, belirli siyasal amaçları gerçekleştirmek için, siyasal amaçlara şiddet yoluyla ulaşmayı hedefleyen bir işbirliği oluşturmaktadır’ (Hafizoğlu, 200:29). Bu işbirliği bir örgüt veya teşkilat konumundadır. Çağlar (1995:124) konuya şu şekilde yaklaşmaktadır:

‘Terör örgütleri, belli bir örgütsel yapılanma içerisinde, aynı amaç etrafında toplanan ve aynı hedefe yönelimi kişilerin organize bir şekilde eylem ve şiddet hareketlerini gerçekleştirmeleri sonucu ortaya çıkmakta ve eylemin planlanmasından gerçekleştirilmesine kadar geçen sürede, örgütlenmenin her aşamasında birçok kişi görev almaktadır. Teröristlerce kullanılan karmaşık örgütlenme etkili ve yeterli silahlı eylemin gizlilik içerisinde yürütülebilmesine yöneliktir. Bu tür gizlilik içerisinde faaliyet yürüten örgütlerin hepsinde hiyerarşik bir emir komuta sistemi bulunur.’

1.6. TERÖRİZMİN NEDENLERİ

Terörle mücadelede başarılı olmak ve terörün yok edilmesine yönelik bir anlayış belirleyebilmek için öncelikle terörizmin nedenleri üzerinde düşünmek gerekmektedir. Terörizmin nedenleri, insanları terörizme iten sebepler, bir laboratuvar çalışması hassasiyetinde ele alınmadan yapılan tespitler doğrultusunda geliştirilen politika ve yaklaşımlar terörizmle mücadele alanında sıkıntılara yol açacaktır. Ancak terörizmin ortaya çıkmasına neden olan unsurlar tek tip olarak tanımlanamaz. Zira terörizm, farklı toplumlara ait farklı problemlerden, farklı sosyal, ekonomik ve etnik

yapılardan veya uluslar arası çıkar çatışmalarından kaynaklanabilmektedir. Örneğin Hizbullah terör örgütü ile PKK terör örgütünün veya IRA terör örgütünün aynı nedenler ile ortaya çıktığı söylenemez. Bu husus da terörün farklı nedenlere bağlı olarak ortaya çıktığını doğrulamaktadır.

Genel olarak terörizmin ortaya çıkış sebepleri arasında ekonomik durum, sosyal ve kültürel özellikler, eğitim sistemi, psikolojik etkenler gibi etkenler sayılabilir. Ancak bu etkenlerin içinde bulunan çağın şartları ile koşut olarak değişebileceği ve hatta değiştiği göz ardı edilmemelidir. Terörizmin nedenleri ve oluşumu ile ilgili olarak yürütülen birçok çalışmanın içerisinde birbirine yakın olan etkenlerin, farklı sınıflandırmalarla işlendiği dikkat çeken bir durumdur. Kimi uzmanlar terörizmin ortaya çıkmasında belirleyici faktörler olarak ‘geleneksel toplumun çözülmesi, mülkiyet ve toprağın eşitsiz dağılımı, hızlı ekonomik gelişmenin doğurduğu toplumsal sonuçlar’ gibi hususları değerlendirmeye almaktadır (Laqueur, 2002:112). Bununla birlikte farklı bir çok nedenden söz edilebilir. Türkiye Barolar Birliği’nin “Türkiye ve Terörizm-Rapor” (2006:175-176) adlı analizinde terörizmin nedenlerini ana başlıklar altında şu şekilde saptamanın mümkün olabileceği ifade edilmiştir:

- Sosyal nedenler ve toplumsal yapı,
- Ekonomik nedenler,
- İç ve dış siyasal nedenler ve konjonktürel gelişmeler,
- Yönetim yapısı ve anlayış ile ilgili nedenler,
- Hukuki yapı ve adalet anlayışıyla ilgili nedenler,
- Jeopolitik ve jeostratejik nedenler,
- Milletlerin ırkı, kültürel, dinsel ve ideolojik yapısal özellikleri ile ilgili nedenler,
- Devletlerin emperyalist dış politikaları,
- Kişisel psikolojik sapmalar.

Paul Wilkinson’a göre; devrimci ve siyasi temellere dayalı şiddet, terörizmin temel nedenleri olmakla birlikte, bunların açılımlarının güne uyarlanarak yapılması ve “..etnik çatışmalar, dini ve ideolojik çatışmalar, gelir dağılımı ve refah

paylarındaki adaletsizlik, modernleşmenin bireyler ve toplumlar üzerinde yarattığı baskı, politik anlaşmazlık ve farklılıklar, barışçıl diyalog kanallarının yokluğu ya da tükenmesi, şiddet kültür ve geleneğinin başat eğilime dönüşmesi, devrimci grupların varlığı ve ortaya çıkışı, yönetimlerin yönetme zafiyeti ve beceriksizliği, rejime karşı duyulan güvenin erozyona uğraması, yöneten elitle baskı grupları ve toplum arasında derin ayrışma ve ayrılıkların oluşması, yaygınlaşan ve gelir dağılımında farklılıklar yaratan yolsuzluk, kayırma, zimmet, çıkar sağlama gibi gayrı ahlaki durumların sistematik hale dönüşmesi..’nin de gerekçeler içine alınması gerekir (Çitlioğlu, 2006:313-314).

Toplumların siyasi yapısındaki yoğun çatıma durumu, ülkede siyasi istikrarsızlığa, bireylerin hak ve özgürlüklerini tam kullanamadığı ve kendilerini gereğince ifade edemediği bir kriz ortamına neden olur. Demokrasi ve özgürlüklerin tam olarak yerleşemediği otoriter yönetim anlayışları terörün ortaya çıkışında etken olarak yer almaktadır.

Kamu yönetimindeki partizanlaşma da, özellikle ideolojik kökenli terörizme uygun bir ortam yaratmaktadır. İdarenin partizanlaşması, ‘idarenin tarafsızlığı ve dürüstlüğü’ ilkesine ters düşerken; aynı zamanda idarenin bilgi ve deneyim birikimine de olanak tanımaz. Bu durumda, idarenin güçlü olması beklenemez ve sonuçta toplumda çözümler başlar (Zafer, 1999b:21). Diğer yandan ‘devlet imkanlarından yapılan vaatlerle iktidara gelen siyasal partiler, sınırlı kaynaklarla sınırsız vaatleri yerine getiremediklerinden süratle yıpranmaktadırlar. Bu durumda radikal görüşlü siyasal oluşumların önü açılmakta, halk birbirine zıt görüşlerin taban ve taraftar bulabildiği ortamda kutuplaşmaya sürüklenmekte, toplumsal iç barış zedelenmektedir (Alkan, 2002:42).

Ülkelerdeki siyasi krizler ve bunun yarattığı güvensizlik ve istikrarsızlık ortamları zincirleme bir reaksiyon ile ekonomileri de olumsuz etkilemektedir. Bu nedenle toplumda ki dengesiz gelir dağılımı terör örgütleri için en önemli örgüte kişi kazanma yollarından biridir. Terör örgütleri bu yol üzerinden propaganda yürüterek istismar etmeye çalışmaktadırlar. Özellikle ekonomik ve sosyal alandaki hızlı gelişmeler toplumları uyumsuzluğa ve çatışmalara itebilmektedir.

Ekonomik eşitsizlik ve siyasal şiddet arasında bir ilişki bulunmakta olup bu ilişki sorunlu ve karmaşık bir yapıda olduğundan, çok belirgin bir şekilde ortaya çıkmamaktadır. Bu konuyu ele alan teorilerden birisi ‘ekonomik hoşnutsuzluk ve tatminsizlik teorisi’, diğeri ise ‘siyasal fırsat ve tatminsizlik teorisi’dir. Bunlardan birincisine göre; eğer ekonomik eşitsizlik yüksekse, şiddetli siyasal çatışma kaçınılmazdır. İkinci teori olan politik fırsat yaklaşımına göre de; siyasal kaynaklar ve fırsatlar toplum içerisindeki politik çatışmanın öncüsü konumundadır (Schock, 1996:98-99).

Bir ülkede yaşayan insanların sosyal ve kültürel yapılarındaki çeşitlilik ve farklılık ve bu yapısal duruma ait kompleks bağlantılar toplumun değerlerini sürekli değiştirmekte ve yenilemektedir. Bu da kaçınılmaz olarak yeni çatışma ortamları ve terör sürecine neden olmaktadır. Yönetilemeyen ve yönlendirilemeyen, sosyal hareketlilik ve göç beraberinde getirdiği düzensiz yerleşim terör için önemli bir kazanım alanı olmaktadır. Genel olarak göç sürecinin uyum evresinde, kültür çatışması ve toplumsal çözülme insanların boşlukta kalmasına yol açar. Göç ettikleri toplumsal ortamın davranış kalıplarıyla, örnekleriyle çatışma ve toplumdan gelen tepkiler bu insanları arayışa sürükler. Kendilerini boşluktan kurtaracak, dayanacak, inanacak davranış kalıpları, örnekleri bulmak için değişik gruplarla bağlantı kurarlar (Köknel, 1996:175).

Kimi uzmanlara göre de, sosyal değerlerdeki hızlı değişim, sosyal çevrede olumsuz şartlar meydana getirecek ve sosyal problemlere, çatışmalara sebep olacak, hem de fert üzerindeki etkileri sebebiyle ferdin içine kapanık, şiddet yanlısı, görüşlerini, açıklamak yerine zorla kabul ettirmeye yönelen kişiler haline gelmesine sebep olabilecektir. Sosyal değerlerdeki bu erozyon, milleti kamplara bölerek, birbirine düşman kitlelerin oluşmasına sebep olabilecektir (Erkal, 1987:244). Bu noktada yanlış anlaşılması gereken şey değişim sürecinin değil değişim sürecindeki yönetilemeyen ve yönlendirilemeyen ekonomik ve sosyo-kültürel çözülmenin terör ortamının oluşumundaki aktif rolüdür.

Terörizmin yükseliş göstermesinin en büyük etkenlerden birisi de, eğitim sistemleridir. Öğretimden ziyade eğitim kurumları olan okullar, bireylerin

hayatlarının en önemli dönemini içerisinde geçirdiği gelecek için her anlamda kişilerin hazırlandığı bir atmosferdir. Aynı zamanda bir toplumun geleceğinin şekillendiği yerlerdir. Diğer yandan da terör örgütlerinin kendilerine adam devşirdiği yerlerdir. Buralardaki eğitim sistemleri ya topluma faydalı, üretken kişiler kazandırmakta ya da toplumu terörize edecek kişiler sunmaktadır.

Ülkemizde faaliyet yürüten terör örgütlerinin beyin takımını, genelde ülkemizin gözde üniversitelerinden mezun olmuş ya da yarıda bırakmış kişiler oluşturmuştur. Örneğin, THKP/C terör örgütünün kurucusu Mahir Çayan, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi mezunudur. TKP/ML TİKKO terör örgütünün kurucusu İbrahim Kaypakkaya, İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Fizik Bölümü öğrencisidir. THKO terör örgütünün kurucusu Deniz Gezmiş, İstanbul Hukuk Fakültesi öğrencisidir. Terör örgütü PKK'nın kurucusu Abdullah Öcalan, Siyasal Bilgiler Fakültesi ikinci sınıftan terktir. Hizbullah terör örgütünün kurucusu Hüseyin Velioğlu, Siyasal Bilgiler Fakültesi mezunudur (Alkan, 2000:47-50).

Ancak bununla birlikte örneğin ülkemizde bulunan terör örgütleri üzerinde yapılan araştırmalarda, örgüt mensuplarının genelde eğitim seviyesi düşük, alt sosyo-ekonomik düzeyden gelen bireyler olduğu görülmektedir. Örneğin 1003 tutuklu PKK terör örgütü mensubu üzerinde yapılan bir anket neticesinde genel itibarıyla tutuklu teröristlerin kendilerinin ve bulundukları aile yapılarının eğitim seviyelerinin düşük olduğu belirlenmiştir. Yine aynı şekilde Hizbullah terör örgütü mensuplarının da çoğunluğu itibarı ile alt sosyo-ekonomik düzeyden geldikleri tespit edilmiştir (Alkan, 2002:38-39).

Terörizmi ortaya çıkaran bir diğer etken de 'etnik farklılıklar'dır. 'Kimlik' algılaması, bireylerin sahip oldukları tabii ve kendiliğinden kazanılan bir duygudur. Aynen 'millet' kavramında olduğu gibi, 'kimlik' kavramı da duyguları ve ulvi bağlılıkları ateşleyebilir (Çağrı, 2001:2). Terör örgütlerinin yoğun bir ideolojik eğitimle mensubu olacak kişilere kazandırmak istedikleri aidiyet ve bağlılık duygusunun kendiliğinden etnik yapılarda bulunması; etnisitenin terör eylemlerinde kullanılmasını, ihtimal dahilinde kolaylaştırmaktadır.

Marksist ‘İsyân Teorisi’nin öngördüğü gibi, toplumları sınıf temelli bölümlerle yönlendirmekten ziyade; ekonomik temelli etnik çatışma teorilerindeki gibi, etnik temelli yönlendirmek daha kolay ve etkin bir yöntemdir (Schock, 1996:103). Tabiri diğer ile etnik yapının terör örgütleri tarafından ekonomik dengesizlikler doğrultusunda kullanılması daha da kolaylaşmakta, bölgesel ve etnik farklılıklar ekonomik tatminsizlikler ile birlikte sürekli vurgulanmaktadır. Burada esas olan etnik kimliğin, diğer etnik unsurlardan farklı bir uygulamaya tabi tutulduğunu iddia etmek suretiyle, negatif bir ayrımcılık vurgulaması ve bunun sonucunda ‘azınlık’ propagandasının terör eylemlerine ve terörizme neden olmasıdır.

Hukuk müesseselerinin geç ve ağır işlemesi, hukuk kurallarının ve hukuk kurumlarının çağın gerisinde kalması, mahkemelerin yozlaşması ve taraf haline gelmesi, cezaların, hukuk kurallarının ve müeyyidelerinin caydırıcılık özelliğini yitirmesi ve toplumun adalete olan inancının sarsılması, terörün ortaya çıkışını önemli ölçüde etkileyen faktörler olarak düşünülmektedir. Hukuki faktörler, aynı zamanda diğer tüm faktörlerin de bir sonucu olmaktadır (Türkiye Barolar Birliği, 2006:143).

İnsanları terörizme iten sebepler arasında psikolojik etkenler de bulunmaktadır. Bütün farklılıklarına rağmen bütün teröristlerin ortak bir noktaları vardır. Hepsi dünyayı kitleler için daha iyi bir yer yapmak için şiddetin esas olduğunu savunan siyaset filozoflarının etkisi altındadırlar (Altuğ, 1989:107). Bu düşünürlerin düşünceleri adeta terörü sevimli kılmakta ve insanları etkilemektedir. Bu yazarların en önemli etkisi, aktif eleman tesisinden çok terörizm faaliyetinde bulunanlara bir sempati kazanılmasını sağlamaktır (Şenocak, 2006:42).

Ülkelerin sahip olduğu jeopolitik ve stratejik önem ve bu nedenle dış bağlantıların istikrarsızlaştırma politikaları, terörizme sebebiyet veren unsurlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Buna kısaca dış veya uluslar arası faktörler de denilebilir. Özellikle İkinci Dünya Savaşı’nın sona ermesi ile yaşanan ‘soğuk savaş’ döneminde, Doğu ve Batı Bloklarındaki kimi ülkelerin politik çıkarları doğrultusunda terörizmi destek veren politikaları, demokratik ülkelerde ve o dönemde henüz

gelişmemiş olan üçüncü dünya ülkelerinde ki devrim adı altında terör olaylarının yükselmesine sebebiyet veren bir durum olmuştur.

1.7. TERÖRİZMİN AŞAMALARI

Terörizmin hedefine ulaşmadan takip ettiği çeşitli evreler bulunmaktadır. Bu aşamalar adım adım geçilerek hedefe ulaşılr. Terör odakları hedef aldıkları ülkeyi içten çökertmek amacıyla uyguladıkları stratejilerini dört aşamada gerçekleştirmektedirler. İdeolojileri ne olursa olsun hemen hemen her unsur bu aşamaları uygulamaktadır (terorveguvenlik.net.tr, 2008).

1.7.1. Hazırlık Aşaması

Terörizm açısından birinci safha ‘hazırlık’ olarak adlandırılan planlama dönemidir. Bu safhanın en önemli amacı, adım adım çökmeye sürüklenecek toplumun her yönüyle incelenmesi ve analize tabi tutulması ve temel dinamiklerinin belirlenmesidir. Hedef bölmek olduğu için yapılması gereken belirlenen kriterlere göre toplumun sinir uçlarının daha derinleştirilip hassas hale getirilmesi, güçlü taraflarının zayıf düşürülmesi olacaktır. İlk safhanın temel hedefi örgüte faaliyet ideolojisi doğrultusunda sempatizan seviyesinde adam kazanmaktır. Farklı bir ifade ile sağlam bir taban meydana getirmektir.

Bu safhanın en önemli avantajı, yürütülen bu eylemin hukuki olarak illegal olarak tanımlanması mümkün değildir. Çünkü bu faaliyetler çok düşük seviyede eleştiriler konumundadır. Yönetim adına yaşanan aksaklıklar, yanlış icraatlar ve bir takım haksızlıklar seslendirilerek topluma alt seviyede kazandırılan alışkanlık duygusu giderek eleştirilerin ve tepkilerin boyutunun artırılmasına vesile olur. Bu şekilde elde edilen sempatizan grup sıradan, basit eylemlere başvurur. Bu döneme örnek olarak Türkiye’de 1965’e kadar olan dönem verilebilir. Bu dönemde silahlı eylemlerden ziyade demokratik faaliyet adı altında toplantı, gösteri yürüyüşü, miting gibi faaliyetler şeklinde propaganda faaliyetleri yürütülmüştür.

1.7.2. Örgütlenme Aşaması

İkinci aşama olan örgütlenme aşamasında ilk aşamada kazanılmış olan veriler doğrultusunda örgütlenme faaliyetlerine başlanmıştır. Sempatizan durumunda

bulunan grup arasında dikkat çeken kişiler kendilerini destekleyen diğer kişiler ile birleşme adına bir araya gelirler ve bir yandan eğitilirken, bir yandan da birbirleriyle irtibat kurma noktasında destek görürler. Örgüt içerisinde alınan eğitim gelecekte her türlü görevi yapabilecek militan olmaya matuf bir eğitimidir. Daha sonra yasal yakın kuruluşlar veya yasal olmayan diğer yakın örgütler ile temasa geçilmesi sağlanır. Özellikle toplumda güçlü bir imaja sahip kurum ve kuruluşları elde etmeye yönelik sızmalar bu dönemdedir. Bu doğrultuda güç birliği ile silahsız yankı uyandıracak toplu eylemler ve silahlı bireysel eylemleri başlatacak zemin hazırlanmış olur.

1.7.3. Eylem Aşaması

Üçüncü aşama eylem aşaması olarak şehirde ve kırsalda toplu silahlı eylemlerde bulunmak ve toplumu sindirmek, güvenlik kuvvetlerini zaafa uğratarak toplumun devlete olan güvenini zedelemek ve belirsizliklerle dolu bir kaos ortamı yaratmaktır. Bu aşama neticesinde toplumda büyük bir moral çöküntüsü ve teslimiyet hissi oluşmaktadır. Terör eylemleri, yerleşim alanlarına yapılan baskınlar ve devleti temsil eden kişi veya kurumlara silahlı saldırılar düzenleyerek devletin güçsüz olduğu izlenimi verilir ve toplumun gözünde devletin otoritesini azaltarak anarşi yüklü bir ortamın oluşmasına zemin hazırlanır. Bu sürece örnek olarak Türkiye’de 1971-1979 dönemi verilebilir.

1.7.4. İç Savaş Aşaması

Dördüncü aşama ise ‘İç Savaş’ durumudur. Burada amaç idareyi ele geçirmektir. Artık çeşitli bölge, yerleşim yeri ve hatta büyük şehirler elde edilerek buralarda idare birimleri kurulur. Güvenlik güçleri ile silahlı çatışmalara girilir ve kurtarılmış bölgeler oluşturulur. Bu safhada dış güçlerin çeşitli düzeydeki yardımları ile iç savaş başlatılarak yönetimi ele geçirme tamamlanır.

1.8. ULUSLARARASI HUKUKTA TERÖRİZM

Uluslararası hukuk çerçevesinde terörizmle mücadele konusu ilk kez 1930 yılında Brüksel’de toplanan *Üçüncü Milletlerarası Ceza Hukuku Birleştirme Konferansı*’nda ele alınmıştır. 1931 yılında Paris’te yapılan *Dördüncü Milletlerarası Ceza Hukuku Birleştirme Konferansı*’nda ve 1934 yılında Madrid’te yapılan *Beşinci Milletlerarası Ceza Hukuku Birleştirme Konferansı*’nda tartışılan terörizme karşı mücadele konusu,

siyasi terörizm ve sosyal terörizm olarak iki yaklaşımla belirlenmiştir (Şehirli, 2000:99).

Terörle mücadele içerdiği unsurlar ve yapısı ve uluslararası oluşu itibariyle, uluslararası gözetimi ve denetimi de gerektirmektedir. Bu nedenle uluslar arası hukukta terör ile ilgili birçok düzenleme mevcuttur. BM Antlaşması'nı, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesini, İnsan Hakları ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Avrupa Sözleşmesini ve bu Sözleşmeye Ek Protokolleri, Kişisel ve Siyasal Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme'yi, 1989 AGİK Viyana Kapanış Belgesi'ni, Yeni Bir Avrupa İçin Paris Anlaşması'nı, 1992 Helsinki Bildirisini, 1993 Viyana İnsan Hakları Dünya Konferansı Deklarasyonu'nu ve hatta NATO'nun Terörle mücadeleyi içeren yeni stratejik konseptini konuya ilişkin uluslararası hukuka vücut veren belgeler olarak belirtmek mümkündür (Zafer, 1999a:52-53).

1937 tarihli Birleşmiş Milletler Sözleşmesinde terörizm; bir devlete karşı ve belli kişi ya da gruplar veya toplumun bütünü üzerinde belli bir niyetle ve planlı olarak terör durumu yaratılmasına yönelik bütün suçlar olarak tanımlanmıştır. Terörün Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi'nin 8. Maddesine göre, 'teröristi ya iade et veya cezalandır' ilkesi benimsenmiştir (Öztürk, 2000:135-136). Terörizm sorunu 1972 yılındaki 27. toplantıdan itibaren her Genel Kurul'da gündeme getirilmiş, BM Genel Kurulu; 1979 ile 1999 yılları arasında, uluslararası terörizmi hedef alan 13 bildiri yayınlamış ve bir karar almıştır. Genel Kurul ayrıca 1973, 1977 ve 1979 yıllarında, uluslararası terörizm konusunda bir komitenin kurulmasını da kararlaştırmış, 1996 yılında da bu komite yeniden canlandırılmıştır. Bu komitenin amaçları; uluslararası terörizme karşı kapsamlı bir hukuki çerçeve oluşturacak bir sözleşme hazırlamak ve BM himayesinde terörizmin her türüne karşı uluslararası toplumun ortak tepkisini ortaya koyacak konferanslar düzenlemektir (Türkiye Barolar Birliği, 2006:359).

Birleşmiş Milletler nezdinde 1960'lı yıllardan başlayarak günümüze kadar 12 adet sözleşme aktedilmiş olup bir 13.üzerindeki çalışmalar halen sürmektedir. BM nezdinde bugüne kadar terörizmle mücadele bağlamında imzalanan sözleşmeler şunlardır (Çitlioğlu, 2006:208-209-210):

1-Uçaklarda İşlenen Suçlar ve Diğer Bazı Eylemlere İlişkin Sözleşme (14 Eylül 1963'te Tokyo).

2-Birleşmiş Milletler Uçakların Kanun Dışı Yollarla Ele Geçirilmesinin Önlenmesi Hakkındaki Sözleşme (16 Aralık 1970, La Haye).

3-Birleşmiş Milletler Sivil Havacılığın Güvenliğine Karşı Kanun Dışı Eylemlerin Önlenmesine İlişkin Sözleşme (23 Eylül 1971, Kanada/Montreal).

4-Birleşmiş Milletler Diplomatik Temsilcilikler de Dahil Olmak Üzere Uluslararası Korunmaya Sahip Kişilere Karşı İşlenen Suçların Önlenmesi ve Cezalandırılmasına Dair Sözleşme (14 Aralık 1973, New York).

5-Birleşmiş Milletler Rehine Alınmasına Karşı Uluslararası Sözleşme (17 Aralık 1979, New York).

6-Nükleer Maddelerin Fiziksel Olarak Korunmasına İlişkin Sözleşme (3 Mart 1980, Viyana).

7-Birleşmiş Milletler Sivil Havacılığın Güvenliğine Karşı Yasadışı Eylemlerin Önlenmesine İlişkin Sözleşmeye Ek, Uluslararası Sivil Havacılık Hizmeti Veren Havaalanlarında Yasadışı Şiddet Eylemlerinin Önlenmesine İlişkin Protokol (24 Şubat 1988, Kanada/Montreal).

8-Denizde Seyir Güvenliğine Karsı Yasadışı Eylemlerin Önlenmesine İlişkin Sözleşme (10 Mart 1988, Roma).

9-Kıta Sahanelğinde Bulunan Sabit Platformların Güvenliğine Karşı Yasadışı Eylemlerin Önlenmesine İlişkin Protokol (10 Mart 1988, Roma).

10-Yerinin Tespiti Amacıyla Plastik Patlayıcıların İşaretlenmesine İlişkin Sözleşme (1 Mart 1991, Kanada/Montreal).

11-Terörist Bombalamaların Önlenmesine İlişkin Uluslararası Sözleşme (15 Aralık 1997, New York).

12-Terörizmin Finansmanının Önlenmesine İlişkin Uluslararası Sözleşme (9 Aralık 1999, New York).

Birleşmiş Milletler nezdinde yapılan sözleşmelerin gerek konu başlıkları gerek imza ve yürürlük tarihleri arasındaki farklara bakıldığında, BM'in terörizmle mücadelede, olayları yönlendirme yerine olayların arkasında kaldığı açık bir biçimde yüzeye yansımaktadır (Çitlioğlu, 2006:210). BM, terörizm konusunda önemli

kararlar da almış ve bazı bildiriler yayınlamıştır. Bu karar ve bildirilerden önemli olan Genel Kurul kararları şunlardır (Türkiye Barolar Birliği, 2006:262):

1- Ekim 1970 Tarihli ve 2625 Sayılı Karar; “Her devletin kendi ülkesinde, bir başka devletin topraklarındaki terörist faaliyetleri organize etmek, kışkırtmak, yardımcı olmak ve yer almaktan kaçınma görevi olduğu” konusundaki prensip yinelenmiştir.

2- 9 Aralık 1994 Tarihli Genel Kurul Kararı: “Uluslararası Terörizmi Ortadan Kaldırmak İçin Alınacak Önlemler” başlıklı bir bildirge onaylanmıştır.

3- 18 Aralık 1994 Tarihli Genel Kurul Kararı: Terör insan hakları ihlali sayılmış ve üye devletler; uluslararası terörizmi reddetmeye, terör suçlarını önleme ve cezalandırma konusunda işbirliği yapmaya çağırılmıştır.

4- 5 Ekim 2001 Tarihli BM Genel Kurul Kararı: BM’e üye ülkeler terörizmle ilgili sözleşmelere taraf olmaya çağırılmıştır. Ayrıca aynı kararda; uluslararası terörizme karşı sözleşmelerin hazırlanması, Genel Kurul Hukuk Komitesi'nden bu konuda gelecek kararlarının uygulanması, hiçbir dinsel ve etnik grup ayrımı yapılmaksızın, terörizmin tanımını da yapacak bir medeniyetler arası diyalog ortamı yaratılması yolunda tavsiyelere yer verilmiştir. BM’in bu toplantısında terörizm konusunu araştırarak bir “Politika Çalışma Grubu” da kurulmuştur. Söz konusu grup terörizmle mücadelenin etkin ve sonuç alıcı biçimde yürütülebilmesi için kullanılabilecek uluslararası araçları değerlendirecek ve terörizmle mücadelenin, insan haklarına zarar vermeden yürütülebilmesi için alınması gereken önlemleri tartışacaktır.

BM Güvenlik Konseyinde, terörizmle mücadele bağlamında bugüne 1267, 1269, 1333, 1368, 1373 ve 1390 sayılı kararlar alınmıştır (Çitlioğlu, 2006:217-221);

1- BM Güvenlik Konseyinin 1267 sayılı kararı; BM üyesi devletlere, “Taliban’ın sahip olduğu veya dolaylı ya da dolaysız olarak denetimi altında bulundurduğu mallardan elde ettiği veya sağladığı fonlar da dahil olmak üzere Komite tarafından saptanan fonlarını ve diğer mali kaynaklarını donduracaklardır” yükümlülüğünü getirmekte ve ‘Bütün devletler, herhangi bir uluslararası anlaşma

veya sözleşme ile getirilen hak ve yükümlölükleri bulunsa dahi bu karar hükümlerine harfiyen uyum göstermekle mükellef” kılınılmaktadır.

2- BM Güvenlik Konseyinin 1269 sayılı kararı ile; “Devletlerin, iki taraflı veya çok taraflı anlaşmalarla terörizmin önlenmesine yönelik karşılıklı işbirliğinin sağlanması, terörist faaliyetlerin planlanmasının ve finanse edilmesinin önlenmesi, terörist faaliyetleri planlayan, finanse eden veya gerçekleştirenlerin tutuklanması, soruşturulması veya iadesine ilişkin gerekli düzenlemelerin yapılması zorunluluğu” getirilmektedir.

3- BM Güvenlik Konseyinin 1333 sayılı kararı münhasıran Taliban ve El Kaide örgütünü hedef almakta ve spesifik önlemler getirmektedir. Bu karar uyarınca, “Devletler; Afganistan’da Taliban denetimindeki bölgelere askeri faaliyetlerle ilgili teknik görüş, yardım veya eğitim olanaklarının sağlanmasını önlemekle” yükümlü kılınılmakta, ayrıca “kendi bölgeleri içinde faaliyet gösteren Ariana Afgan Havayolları da dahil olmak üzere tüm Taliban bürolarını kapatmaları ve El Kaide örgütü de dahil olmak üzere Usame Bin Laden ve ona bağlı kişi ve kurumların, Komite tarafından belirlenen fon ve mali varlıklarını gecikmeksizin dondurmak üzere acil önlemler almaya davet” edilmektedirler.

4- BM Güvenlik Konseyinin 1368 sayılı kararı, daha öncekilerin çerçevesine oturmakla birlikte 11 Eylül’de; New York, Washington DC ve Pennsylvania’da gerçekleştirilen terörist saldırıları kınamak, bu saldırılarda zarar gören ve yakınlarını yitirenlere taziyelerini sunmak, terörist aktivitelerde bulunanlara yardım, yataklık ve destek sağlayanların adalet önüne çıkarılmalarını sağlamak için uluslar arası platformlarda mücadele edilmesi gerektiğini vurgulamak için alınmıştır.

5- BM Güvenlik Konseyinin 1373 sayılı ve terörizmle mücadele konusunda, daha önceki Taliban ve El Kaide’ye yönelik özellikle yaklaşımın dışına çıkarak aldığı en ayrıntılı ve geniş kararında bütün devletlerin;

a) Terörizmin finansmanını önlemesi ve cezalandırması,

b) Terörist eylemleri işlemek için kasten mali kaynak temini ve toplanmasını suça dönüştürmesi,

c) Terörist eylemlerde bulunan, teşebbüs eden ve bunlara yardımcı olan, eylemleri kolaylaştıranların anaparaları, mali varlıkları ve ekonomik kaynaklarının dondurulması,

d) Aktif ya da pasif, her ne şekilde olursa olsun terörist gruplara üye toplanmasını ve teröristlere mühimmat, silah, patlayıcı sağlanmasını cezalandırması, terörist eylemlerin işlenmemesi için istenilen bütün önlemlerin alınması ve özellikle bilgi değişimi yaparak diğer devletlere acil uyarıda bulunulması,

e) Terörist eylemlere katılan, mali destek sağlayan, örgütleyen, destekleyen ve faillerine yataklık yapanlara sığınma hakkı tanınmaması,

f) Terörist eylemlere mali kaynak sağlayan, örgütleyen, destekleyen ya da bu eylemleri yapanların, bu tür eylemleri diğer devletlere veya bir devletin vatandaşlarına karşı işlemek amacıyla topraklarını kullanmalarını engellemeye,

g) Sınırlarda etkili denetimler icrası yolu ile teröristler ve terörist grupların hareketlerini denetlemeleri yükümlülüğü getirilmiştir.

6- BM Güvenlik Konseyinin 1390 sayılı kararı ile 1267 ve 1333 sayılı kararlarda öngörülen hükümlerin uygulamalarının sürdürülmesi istenilmekte ve ek bazı önlemler getirilmektedir. El Kaide, Taliban ve Usame Bin Laden ile ilgili bu önlemler;

a) Bu kişi, grup, girişim ve kuruluşların fonları, mal varlıkları ve ekonomik kaynaklarının dondurulması,

b) Anılan kişi, grup ve kuruluşlar mensupları ya da ilişkili olanların ülkeye giriş ve transit geçişlerinin engellenmesi,

c) Anılan kişi, grup ve kuruluşlara, bunların ülkeleri veya ülkeleri dışındaki vatandaşlarından silah, mühimmat, askeri teçhizat ve askeri faaliyetlerle ilgili teknik görüş, yardım ve eğitim sağlanmasının önlenmesi,

d) Taliban ve El Kaide üyeleri ve bunlarla bağlantılı terörist faaliyetleri finanse eden, planlayan, kolaylaştıran veya işleyen veya bu faaliyetleri destekleyen kişi, grup, kuruluş ve girişimlere de 1373 sayılı BM Güvenlik Konseyi Kararında öngörülen önlemlerin uygulanmasıdır.

Kimi zaman sözleşme BM Genel Kurul Kararı ve protokollerin imzalanmaları ile yürürlüğe girdiği tarihler arasında 10 yılı bulan zaman dilimlerinin ortaya çıkışı

gerek caydırıcılık gerek inandırıcılık açılarından ciddi bir zafiyet belirtisi olarak görünmekte ve BM'in parçalı yapısını bir kez daha gözler önüne sermektedir (Çitlioğlu, 2006:210). Bir başka önemli uluslar arası sözleşme Avrupa Konseyi çerçevesinde 27 Ocak 1977 tarihinde imzalanan Terörizmin cezalandırılması Hakkında Avrupa Sözleşmesidir. Sözleşmenin amacı, terör eylemlerini yapanların ceza almadan kurtulmamalarını sağlamaktır; bu amaçla sözleşme, suçluların iadesi konusuna ağırlık vermektedir (Tacar, 1999:87-88).

Sözleşmenin 1.maddesine göre aşağıdaki suçlar siyasal suçlar ya da siyasal amaçlı suç sayılmayacaktır:

- a) 1970 Lahey ve 1971 Montreal sözleşmeleri kapsamına giren eylemler.
- b) Diplomatik görevliler dahil, uluslararası düzeyde korunan kişilerin hayatına, özgürlüğüne yönelik saldırılar,
- c) Rehin alma ya da ciddi boyutlu yasadışı alıkoyma
- d) Kullanılması kişi güvenliğine zarar veren bomba, el bombası, roket, otomatik silah ya da paket veya mektup bombası eylemi.

2.maddesine göre yukarıda sayılan suçlara teşebbüs edenler; böyle bir suçu işleyen, işlemeye teşebbüs eden kişinin suç ortağı olanlar da siyasal suçlu sayılmayacaklardır.

3.maddesine göre sözleşmeye taraf devletler, 1.maddede kayıtlı olanlardan başka eylemleri de siyasal suç olarak kabul etmeyeceklerdir.

4.maddesine göre ülkeler arasında suçluların iadesi konusundaki ikili anlaşmalar veya Avrupa Suçluların İadesi Sözleşmesinin bu sözleşmeye aykırı kurallar yerine, sözleşme hükümleri uygulanacaktır.

5.maddesine göre 1. ve 2.maddede iade edilebilir suçlar listesinde bulunmayan, ama taraflar arasındaki anlaşmalarda kayıtlı bulunan suçlar da bu sözleşme çerçevesine girmektedir.

6.maddesine göre bu sözleşmeye taraf devletlerden birinin ciddi nedenlere dayanan değerlendirmesi, sözleşmenin 1. ve 2.maddeleri gereğince yapılmış bir iade talebinin iadesi talep olunan kişinin ırkı, dini, uyruğu veya siyasal görüşü nedeniyle cezalandırılmak istendiği yolunda ise veya iade talebinin yerine getirilmesi bu nedenlerle o kişinin durumuna zarar verebilecekse, sözleşmenin hiçbir hükmü bir taraf devlete iade zorunluluğu getirmemektedir şeklinde yorumlanamaz.

7.maddesine göre 1.maddede kayıtlı bir suç nedeniyle iade isteniyorsa taraf devlet kendi ülkesinde bulunan ve iade talebini almasına rağmen iade etmediği sanığı, iadeyi talep eden devletin yasasındakine eşdeğerde kendi yasa kuralına uygun olarak mahkeme etmek için gerekli önlemleri alacaktır.

8.maddesine göre sözleşmenin 1.maddesinde kayıtlı bir suçun zanlısı taraf devletin toprağında bulunuyorsa ve onun hakkında 6.maddede belirtilen koşullarda bir iade talebi alınmışsa ve bu zanlıyı iade etmiyorsa, istisnasız bir biçimde, gecikmeden o dosyayı dava açılmak üzere yetkili makamlarına sunacaktır. Bu makamlar kararlarını, suç kendi devletlerinde işlenmişçesine alacaklardır. Taraf devletler birbirleriyle en kapsamlı biçimde yardımlaşacaklardır. İadenin talep edildiği ülkenin ceza yasası geçerli olacaktır. Talep siyasal bir suçu ilgilendirdiği gerekçesiyle yardım reddedilemez. Ancak taraf devletler sözleşmenin 1. ve 2. maddeleri gereğince yapılan iade isteminin, bir kimsenin ırkı, dini, uyrukluğ u veya siyasal görüşleri nedeniyle takibata uğraması ve cezalandırılması için yapıldığına inanmak için sağlam nedenlere sahip iseler, karşılıklı yardımda bulunmak zorunda değildirler.

Avrupa Birliği'nin terörizmle mücadele politikasında Maastricht Antlaşması'nın "Üçüncü Sütun (*The Third Pillar*)" olarak adlandırılan ve adalet ve içişleri konusunda işbirliği öngören hükümlerin yer aldığı bölümü önem arz etmektedir. Üçüncü Sütun ile birlikte AB, organize suç ve uyuşturucu trafiğinin yanı sıra, terörizmin de ortak mücadele gerektiren bir sorun olduğunu kabul etmiş ve daha sistematik ve kapsamlı bir işbirliğine gidilmesi yolunda karar almıştır. PWGOT (*Police Working Group on Terrorism*-Terörizme Dair Polis Çalışma Grubu) gibi anlaşma temeli ve dolayısıyla resmi niteliği olmayan organlar konusunda da dikkate değer bir düzelmeyi temsil eden Üçüncü Sütun, AB'nin terörizmle mücadelesinde

operasyonel etkinlik açısından olumlu etkide bulunmuştur (Beşe, 2002:82-86). Ayrıca Amsterdam Antlaşması sonrası ABA (Avrupa Birliği Antlaşması)'nın 29. maddesi, önlenmesi ve mücadele edilmesi gereken ve işbirliği gerektiren ciddi suçlardan birisi olarak terörizmi göstermiş, 31(e) maddesiyle de üye ülkelerden terörizm suçlarına verilecek cezalara ilişkin asgari kurallar belirlenmesini istemiştir (Beşe, 2002:105).

Terörizmle ilgili diğer sözleşmeler ise şunlardır (Beşe, 2002:36-40):

- a. Kişilere karşı suç formunu alan terörist eylemleri ve uluslararası alanda önem arz eden ilgili zorbalıkların önlenmesi ve cezalandırılması sözleşmesi (1971).
- b. Terörizmin önlenmesine dair Güney Asya Birliği sözleşmesi (1977).
- c. Terörizmin önlenmesine dair Arap Devletleri sözleşmesi (1977).
- d. Terörizmin önlenmesine dair Arap Devletleri Birliği sözleşmesi (Kahire Sözleşmesi) (1998).
- e. Commonwealth üye ülkelerinde terörizmle mücadele sözleşmesi (1999).
- f. Uluslararası terörizmle mücadelesine dair İslam Konferansı Örgütü sözleşmesi (1999).
- g. Terörizmin önlenmesi ve terörizmle mücadeleye dair Afrika Birliği Örgütü sözleşmesi (Algiers) (1999).

1.9. PKK TERÖR ÖRGÜTÜ

1.9.1. Kuruluşu ve Gelişimi

Terör örgütü PKK (Partiya Karkeren Kürdistan-Kürdistan İşçi Partisi), 27 Ekim 1978 tarihinde Diyarbakır ili Lice İlçesi Fis (Ziyaret) Köyü'nde kuruluş kongresini gerçekleştirerek kurulmuştur. Örgütün 1.Kongresi de sayılan bu kongrede Abdullah Öcalan, Kurucu Genel Başkan seçilmiştir. Abdullah Öcalan, bu yöndeki çalışmalarına Ankara'da üniversite çevresinde başlamış olup, 1975 yılına kadar ideolojik alt-yapı ve öncü kadro oluşturma faaliyetlerini yürütmüştür. 1976 yılından itibaren de arkadaşlarıyla birlikte Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde faaliyetlerini sürdürmüştür.

Abdullah Öcalan, 1970 yılında İstanbul'da DDKO (Devrimci Doğu Kültür Ocakları) şubesi üyesi olarak faaliyete başlamış, 1971 yılında Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne kayıt yaptırmış, yine bu yıllarda Marksist-Leninist görüşlü THKP/C örgütü ile ilgilenmiş, 1972 yılında Mahir Çayan ve arkadaşlarının öldürülmesi olayını protesto etmek amacıyla bildiri dağıtırken yakalanarak gözaltına alınmış 7 ay Mamak Askeri Cezaevinde tutuklu kalmıştır (Mumcu, 1999:4).

Türkiye'de Marksist-Leninist ideolojiye dayalı salt Kürtçülük faaliyetleri ülkede gelişen diğer sosyalist akımlardan ayrı ve farklı olarak 1 Mayıs 1969 tarihinde kurulan Devrimci Doğu Kültür Ocakları (DDKO) çatısı altında başlamıştır (Çay, 1994:443). Legal bir yapılanma olan DDKO'nun çalışmaları politik amaçlarına erişebilmek için geniş halk yığınları üzerinde etki yaratmak, onları '*Kürtçülük*' şuuru ile bilinçlendirmek için çeşitli bültenler, broşürler ve renkli afişler hazırlayıp alenen dağıtmak suretiyle daha ziyade kamuoyu oluşturmak ve seminerler düzenlemektir (Denker, 1997:52).

Mart 1973 tarihinde etrafına topladığı, üniversiteli arkadaşlarıyla "Kürtçü-Bölücü" bir örgütlenmeyi oluşturmak amacıyla Ankara yakınlarındaki Çubuk Barajı'nda ilk toplantıyı yapmıştır (İstanbul Emniyet Müdürlüğü, 2004:68). Bu toplantıda "Kürdistan olarak nitelendirilen Doğu ve Güneydoğu illerimizin, Türkiye'nin sömürgesi olduğu, amaçlarının bu bölgede bağımsız bir Kürt Devleti kurmak olduğu ve bunu sağlamak için gizli bir örgüt kurulması gerektiği" beyan edilmiştir.

Abdullah Öcalan öğrenci evleri, okul kantinleri ve yurtlarda öğrenci kesimini etkilemeye çalışırken başta Tuzluçayır ve Dikmen olmak üzere çeşitli semtlerdeki "Kültür, Güzelleştirme, Yaşatma" sıfatlı derneklerde çeşitli yaş grubundan gençlere ve ailelerine el atmıştır. Böylece ideolojik alt-yapı ve öncü kadro oluşturma faaliyetleri yürüten Abdullah Öcalan öncülüğündeki grup 1975 yılı sonlarında Dikmen semtinde bir toplantı yapmışlardır. Bu toplantıda ideolojik oluşumun sağlandığı, asgari kadronun olduğu sonucuna varılmıştır. Bu nedenle 1976 yılından itibaren faaliyetlerini Doğu ve Güneydoğu illerinde sürdürme kararına varılmıştır.

Abdullah Öcalan, 1975 yılında üst düzey elemanlarından Mehmet Hayri Durmuş ile birlikte grubun manifestosu veya örgütün program taslağı niteliğindeki 68 sayfalık “*Kürdistan Devriminin Yolu*” isimli broşürü kaleme almışlardır. 1976 yılından itibaren, Abdullah Öcalan’ın koordinatör olarak Ankara’da kalması ve grubun diğer önde gelenlerinin de ‘Ülkeye Dönüş’ adı altında propaganda yapmak ve eleman kazanmak amacıyla sözde Kürdistan’ın belirlenen illerine dağılmaları kararlaştırılmıştır (Pirim ve Örtülü, 2000:28). Bölge illerine dağılan ilk öncü elemanlar Gaziantep, Şanlıurfa, Diyarbakır, Mardin, Batman, Elazığ, Bingöl, Tunceli, Kars, Ağrı illerinde 1 yıl süre ile “Ulusalçılar, Ukocular, Kürdistan Devrimcileri” adı altında faaliyet sürdürmüşler ve bu faaliyetleri sırasında genellikle öğrenci gençlik ve akraba aileleri ağırlıklı bir çevre oluşturmuşlardır.

Abdullah Öcalan liderliğindeki üst düzey elemanlar ise 1977 Ocak ayında Ankara Mimar ve Mühendis Odası’nda bir toplantı gerçekleştirerek Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde sürdürülen faaliyetlerin genel bir değerlendirmesini yapmışlardır. Abdullah Öcalan’ın başkanlık ettiği ve doğu ve güneydoğu illerine giden örgüt mensuplarının bölge çalışmalarının ve raporlarının değerlendirildiği bu toplantıda, örgütün amacı ilk kez ilan edilmiş ve bu toplantıyla birlikte Abdullah Öcalan da yeraltına çekilmiştir (Bila, 2004:25). Yine bu toplantıda bölgede nispeten rahat bir ortam bulunduğu, örgüt liderinin bölgede gezi yapabileceği, grup lideri olarak Abdullah Öcalan’ın bölgede bir dizi toplantı yaparak kendisini sempatizanlara tanıttırmasının faydalı olacağı kararlaştırılmış ve alınan bu karar gereği Abdullah Öcalan, Nisan-Mayıs 1977 tarihinde bölgede yaptığı gezi ve toplantılarda örgüt sempatizanları üzerinde amaçlanan etkiyi göstermiştir. Abdullah Öcalan’ın bölgedeki gezisi boyunca Ağrı, Kars, Tunceli, Karakoçan, Diyarbakır ve Gaziantep il ve ilçelerinde yer yer 30-40 kişinin katıldığı toplantılar gerçekleştirilmiştir.

Yaklaşık 3 yıl boyunca Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde “*Kürdistan Devrimcileri, Ukocular, APO'cular*” adı altında kadrolaşma faaliyetlerini sürdüren Abdullah Öcalan ve arkadaşları, yukarıda belirtildiği gibi 27 Ekim 1978 tarihinde PKK örgütünü kurmuşlar, 30 Temmuz 1979 tarihinde ise dönemin Adalet Partisi Şanlıurfa Milletvekili Mehmet Celal Bucak’a yaptıkları silahlı saldırı ile örgütün kuruluşunu ilan etmişlerdir. Kurulması kararlaştırılan PKK örgütünün programı 1977

yılında tüzüğü ise 1978 yılında hazırlanmıştır. Öcalan 1978 yılının başında örgütün önde gelen yirmi kadar militanının katılımı ile Diyarbakır'da yapılan toplantıda hazırlamış olduğu taslağı diğer militanlara sunmuş ve program kabul edilmiştir. Bu toplantıda ayrıca tüzük çalışmaları için Öcalan'a tam yetki verilmiştir (İstanbul Emniyet Müdürlüğü, 2004:73). Ayrıca planlı hazırlık döneminin başlatılması; kadro azlığı, eğitimsizlik ve yetersizliklerin giderilmesi; yanlış tutum sonucu halkın örgüte karşı tavır almasının önlenmesi; dış bağlantı ve ilişkilerin geliştirilmesi hususları kararlaştırılmıştır (Ersever, 1993:93-94).

1979 yılı Mayıs ayında güvenlik güçlerinin bir operasyonu neticesinde örgüt ilk kez deşifre edilmiş; Merkez Komite üyesi Şahin Dönmez Elazığ'da yakalanmış; bu hadiseden sonra ilk olarak terör örgütü PKK hakkında ayrıntılı bilgiler alınmıştır. Yakalanma kaygısına düşen Öcalan, sıkıyönetimin ilanından hemen sonra Suriye'ye kaçmıştır (Özcan, 1999:109).

PKK tarafından 1980'de Gaziantep, Kahramanmaraş, Şanlıurfa, Adıyaman ve Malatya illeri Batı Eyaleti; Elazığ, Erzincan, Bingöl, Tunceli, Ağrı ve Iğdır illeri Kuzey Eyaleti; Diyarbakır, Mardin, Siirt, Muş, Bitlis ve Van illeri de Orta Eyalet olarak belirlenirken; 1991 yılına gelindiğinde sözde yeni eyalet düzenlemesi şu şekilde olmuştur: Botan Eyaleti, Şırnak, Hakkâri, Van, Bitlis ve Siirt illerinin bir kısmı; Mardin Eyaleti, Mardin ilinin bir kısmı ile Batman ve Diyarbakır ilçelerinin bir kısmı; GAP Eyaleti, Urfa ilinin tümü ile Diyarbakır ve Mardin illerinin bazı ilçeleri; Güney-Batı Eyaleti, Gaziantep, Adıyaman illerinin tümü ile Kahramanmaraş ve Malatya'nın bazı ilçeleri; Amed Eyaleti, Diyarbakır, Elazığ, Bingöl ve Muş illerinin bazı ilçeleri; Garzan Eyaleti, Batman, Siirt, Bitlis ve Muş'un bazı ilçeleri; Dersim Eyaleti, Tunceli ilinin tümü ile Elazığ, Bingöl ve Erzincan illerinin bazı ilçeleri; Orta Eyalet, Muş, Ağrı, Van, Bitlis ve Erzurum illerinin bazı ilçeleri ve Serhat Eyaleti de Kars, Iğdır, Ardahan illerinin tümü ile Ağrı ve Erzurum illerinin bazı ilçelerini içine almaktadır (Ersever, 1993:174).

Partinin program ve tüzüğü 1995 yılında gerçekleştirilen 5. Kongre'de bir takım Marksist-Leninist unsurlardan arındırılmıştır. Partinin kuruluş bildirgesi ise

Abdullah Öcalan tarafından o dönemde gizlenmekte olduğu Diyarbakır'da Aralık 1978-Ocak 1979 tarihleri arasında hazırlanmıştır (belgenet.com.tr, 2008).

PKK terör örgütü 1970'lerden başlayıp 1980 ihtilaline kadar geçen sürede yapmış olduğu çeşitli saldırı ve eylemler ile darbeye de zemin hazırlamıştır. Kuruluşundan 1980 darbesine kadar geçen süreçte PKK'nın 354 kişiyi öldürdüğü ve 366 kişiyi de yaraladığı tespit edilmiştir (Özcan, 1999:47). Daha sonra 1980'li yıllara gelindiğinde dönemin kaotik ortamı PKK'nın ortaya çıkması ve kendini kamuoyuna duyurmasında etken olmuş ve PKK'nın 15 Ağustos 1984 günü gerçekleştirdiği Eruh ve Şemdinli baskınları ile Türkiye'nin PKK terörü ile tanışması ve mücadele süreci başlamıştır. Şemdinli ve Eruh 1984 yılında ilk PKK saldırılarının başladığı ve baskınların yapıldığı yerlerdir.

Öcalan yakalandıktan sonra Eruh ve Şemdinli baskınlarıyla ilgili olarak şunları söylemiştir (Pirim ve Örtülü, 1999:52):

'PKK Örgütü kuruluşundan itibaren silahlı mücadelesini 1984 Ağustosuna kadar olan bölüm ve ondan sonraki bölümler olarak ayırabiliriz. Birinci dönem Hilvan-Siverek dönemidir. Daha çok mahalli otoriteye karşı yani ağalar şihlar gibi etkin ailelere karşı olduğumuz dönemdir. Şemdinli ve Eruh baskınları ise devlete karşı doğrudan gerilla karakterinde başlar, kendi içinde aşamalara ayrılmaktadır, birinci aşama 1987 yılına kadardır.'

1982 yılından itibaren gerçekleştirilen 3., 4., ve 5. kongrelerde provokatör olarak nitelendirdiği militanları öldürerek örgütün tek hakimi durumuna gelen Öcalan; (Özcan, 1999:53) eylemlerin 1984 yılında başlatılması hususunda karar almıştır. 1984 yılında yapılan Şemdinli ve Eruh baskınları ile silahlı propaganda dönemi sona ermiş ve sözde gerilla aşamasına geçmiş olan PKK, bu tarihten sonra daha çok silahlı mücadeleye yoğunluk vermiştir. Silahlı mücadelenin tıkandığı noktalarda ise örgüte yönelik silahlı ve siyasal içerikli eğitimlere geçilmiştir (Öcalan, 1993).

Bu saldırıların ardından örgüte karşı operasyonlar başlatılmış ve PKK'yı desteklediği için KDP lideri M.Barzani uyarılmıştır. Bu operasyonlarda önemli darbe yiyen teröristler Kuzey Irak'ı kendileri için sığınma ve barınma sahası olarak kabul etmişler ve Barzani de Kuzey Irak'ta yerleşmeye çalışan terör örgütün varlığını kabul

etmek zorunda kalmıştır. 15 Ağustos 1986 tarihinde Kuzey Irak’a düzenlenen hava harekatında 165 peşmerge öldürülmüş; bu olay KDP ile PKK’nın arasını açmış; KDP, Türkiye’de yaşlı, kadın ve çocuk demeden bölge insanlarına yönelik katliamlarda bulunmasının yanı sıra KDP’ye karşı ideolojik/politik mücadele yürütmesi nedeniyle, PKK’ya karşı daha kararlı tavır almaya başlamıştır (Özdağ, 1996:85-86).

Örgüt 1987 yılı içerisinde de katliamlarına devam etmiş; bu katliamlar neticesinde dönemin hükümeti terörle daha etkili bir mücadele için bazı yasal düzenlemeler yapmıştır. Bu kapsamda Bingöl, Diyarbakır, Elazığ, Hakkari, Mardin, Siirt, Tunceli ve Van illerini içine alan bir Olağanüstü Hal Bölge Valiliği ihdas edilmiş; bölgede geçici köy koruculuğu sistemi, başta kırsal alanda bulunan yerleşim birimlerinde olmak üzere yaygınlaştırılmış ve terörle mücadelede etkin olarak kullanılmaya başlanmıştır (Kuzu, 1993:286-287).

Yine 1987 yılında, örgüt “*gönüllü-yükümlü ve zorunlu askerlik yasası*” uygulamasını başlatarak yeteri kadar toplayamadığı militan sayısını bu yöntemle çözmeye çalışmış ve nitekim bu önlemler sonuç vererek militan sayısını arttırmayı başarmıştır. Başlangıçta, güvenlik güçleri duruma hakim olamayınca bölge halkının devlete olan güveni azalmış ancak bununla beraber iki taraf arasında sıkışacağını, böylece asıl ezilenin kendisi olacağını ve bu nedenle daha güçlüünün, acımasız olanın ve kendisine zarar verilecek tarafın kendisi olacağını bildiğinden PKK terör örgütü tarafında yer almış, daha doğrusu yer almak zorunda kalmıştır (Kışlalı, 1996:172).

Halka uygulanan bu baskı ve saldırıların yanında, Amerikan-Irak Körfez Savaşı neticesinde binlerce Kürdün Türkiye sınırına dayanması gibi nedenler ile 1988 yılında 1500 olan silahlı örgüt mensubu sayısı 1991’de 12.000’e ve daha sonra 1992 yılında 16.000’e çıkmıştır (Özdağ, 2005:59, 1999:85). Örgütün bu süreçte saflarına kattığı insan sayısına ek olarak PKK’nın Irak’ın kendi ülkesi içerisindeki Kürtlere yapmış olduğu operasyonlar neticesinde bırakmış olduğu silahlar eklendiğinde örgütün bir nebze güç kazandığı söylenebilir. 1991 yılında Irak’ın Kuveyt’i işgali ile ortaya çıkan Körfez Krizi süreci, PKK’nın önüne yeni ufuklar açmıştır. Her şeyden önce, bölgeden kitleler halinde Türkiye’ye yaşanan göçlerin neticesinde, PKK’lı

teröristler onların bıraktıkları boş alanlara yerleşmiş; bu yolla, çeşitli sayıda ve çeşitli çaplarda yeni silahlara sahip olmuşlardır. Türkiye ise buna karşılık bu dönemde bu bölgeye operasyonlar düzenlemiş ve PKK'ya önemli darbeler vurmuş ve PKK Kuzey Irak'taki pozisyonun kaybetmiştir.

1993 Ocak ayından itibaren Kuzey Irak'a tekrar yerleşmeye başlayan PKK, aynı yılın baharında sözde bir ateşkes ilân ederek zaman kazanmaya ve kadrolarını güçlendirmeye çalışmıştır. Diğer yandan örgüt, sürdürdüğü silahlı eylemler ile bir sonuç alamayacağını anlayınca, 1993 yılından itibaren karşı karşıya kaldığı sorunları çözebilmek amacıyla uluslararası güvencelerin sağlanabildiği oranda legalleşmeyi bir taktik araç olarak benimsemiştir (İnanç ve Polat, 1999:103). Türkiye üzerinde uluslararası baskının yoğunlaştırılmasını amaçlayan kampanyalar, sözde ateşkes ile başlayan ve devam eden bu süreçte rastlamaktadır.

1994 yılında güvenlik güçlerince gerçekleştirilen operasyonlar ve yerleştirilen “alan konsepti” uygulamasıyla örgütün hareket alanı büyük ölçüde daraldı. Silahlı faaliyetler de gerileme gözlendi. Güvenlik güçlerinin “alan tutma hakimiyeti” kurarak PKK'nın üs bölgelerinde kontrolü sağlamasıyla örgütün hareketliliği azaldı (Bila, 2004:63).

1995 yılına gelindiğinde yaşanan en önemli gelişme ise Öcalan'ın ulusal meclisin en kısa zamanda kurulmasına ilişkin kararıyla; sözde *Sürgünde Kürdistan Parlamantos* kurulması için yapılan faaliyetlerdir. Bu faaliyetler, 12 Ocak 1995 tarihinde resmen başlatılmış, kurucularınca Brüksel'de yapılan toplantıda parlamentonun niteliği hakkında bilgi verilmiştir. 65 kişilik sözde Sürgünde Kürdistan Parlamantos, 12 Nisan 1995 tarihinde Hollanda'nın Lahey şehrinde kuruluşunu ilan etmiştir (İnanç ve Polat, 1999:56).

Ancak Türkiye'nin askeri olarak alan hakimiyetine dayalı bir mücadele anlayışını benimseyişi ve bu doğrultuda örgüte darbeler vurması, ayrıca bu dönemde PKK ile Kuzey Iraklı Kürt gruplar arasındaki çatışmalar PKK'nın etkinliğini artırmasına engel olmuştur. Bu doğrultuda 1990'lı yıllarda eylemler açısından üst seviyelere tırmanan PKK 1995 yılından itibaren gerilemeye başlamış ve devam eden

süreçte intihar saldırıları türü eylemler yapılmış Öcalan'ın 1999 yılında yakalanması ile birlikte örgüt için sona yaklaşılan bir dönüm noktası olmuştur.

1999 yılına gelindiğinde Öcalan yakalanmış ve yakalanması ile birlikte ifade ettiği söylemler PKK'nın tasfiye edilebileceği ümidini doğurmuş ancak bu söylemler bir stratejik değişiklik olarak ele alınmıştır. Nitekim Öcalan'ın yargılama aşamasında ve özellikle sonrasında ifadeleri dikkat çekicidir. Yeni stratejisini şu şekilde ifade etmektedir:

- Ülkenin bütünlüğünün Kürtlerin de kendi anayurdunda kardeşçe dil ve kültürel varlığını yaşayarak daha sağlam tesis edileceği açıktır.
- Ayrılığın yararsızlığı ve anlamsızlığı özgür tartışmayla rahatlıkla kanıtlanabilir.
- Ayrılıkçılığın panzehiri, özgürlük ve demokratik birlik seçeneğidir.
- Kürtlerin sosyolojik bir olgu olarak değerlendirilmesi Türk ulusunun daha çok yararınadır.
- Tek ulusu ülke adıyla anmak, Türk yerine Türkiye ulusu daha gerçekçi, tarihi ve sosyal realiteye daha uygundur (Öcalan, 2001:171-172).
- Tek gerekli görülen gerçekten demokratik sisteme bağlılık ve şoven faşist iddialardan vazgeçmek, her grubun kendi kültürel kimliğini ve eğitimini resmi sistemi inkar etmeksizin yaşamasıdır. Kürt sorununun demokratik çözümünün özü de budur (Öcalan, 2001:173).
- Çatısı altında bulunan her ülke ve devlet için geçerli olmak üzere “*Demokratik Ülke, Özgür Anayurt*”, tüm Ortadoğu açısından “*Demokratik Ortadoğu, Birleşik Anayurt*”. Bu iki temel slogan tüm Ortadoğu halkları açısından geçerlidir (Öcalan, 2001:188).
- Demokratik eylem ve çözüm olanakları olarak ifade edilen demokratik eylemsellik ilk tercih olarak belirlenmiş, beklenen cevapların verilmemesi, devletin ve ulusun çağdaş ifade tarzlarına uymayan tavırların ısrarla dayatılması durumunda ise öz savunma savaşı uygulanacaktır (Öcalan, 2004:337-338).

Abdullah Öcalan'ın yakalanmasından sonra ifade etmiş olduğu söylemler Türkiye açısından bir anlam ifade etmemiş ve genel kabullerde bir değişiklik olmamıştır. Abdullah Öcalan'ın yakalanmış olması ve konjonktürel koşullar nedeniyle, PKK göreceli olarak hedef küçültmüştür. Asıl hedef gizlenmiş ve uzağa atılmıştır. Dönem itibariyle doğrudan bağımsızlığı hedefleyen ve her türlü şiddeti içeren bir strateji gerçekçi bulunmamıştır. Şimdilik kültürel özerkliği amaçlayan yöntem benimsenmiştir. “Ulusal Kurtuluşçuluk” yerine “Demokratik Kurtuluşçuluk” konulmuştur (Bila, 2004:124). Örgüt ise ilk olarak bu açıklamaları baskı altında verdiğini ve iradesine müdahale edildiğini ifade etmiş ancak daha sonra bu tavrını değiştirmiş ve Öcalan'ın yakalanışından sonra yapmış olduğu açıklamaların arkasında durmuş ve yapmış oldukları kongrelerde de onu başkan seçmişlerdir.

İfade edildiği gibi Öcalan yakalandıktan sonra PKK için yeni bir dönem başlamış ve bu dönem “sivil itaatsizlik” olarak isimlendirilmiştir. Çünkü eylemler siyasal alana kaymış ve terör eylemleri azalma sürecine girmiştir. Bu dönemde çeşitli siyasal partiler kurulmuş ve demokrasi sürecine azami katılım ve bu sayede hedefe ulaşma benimsenmiştir. Diğer yandan PKK'nın siyasallaşma çabaları doğrultusunda kurulmuş ve faaliyet göstermiş olmaları nedeni ile HEP, DEP, DEHAP, HADEP isimli partiler Anayasa Mahkemesince kapatılmış ve günümüze gelindiğinde ise DTP hakkında kapatılma davası bulunmaktadır.

PKK'nın geçirmiş olduğu süreç ele alındığında özellikle silahlı eylemlerin zihinlerde bir Kürt ulusu olgusu yaratma amacı içerisinde olduğu söylemek mümkündür. Bu doğrultuda siyasal faaliyetler pekiştirici rol oynamaktadır. Bu konuya değinen Bila(2004:263) şunları söylemektedir:

‘Kürt kimliğine dayalı bir siyasallaşma yaşandığı ve Güneydoğu’da bir “siyasal coğrafya” oluştuğu söylenebilir. Siyasallaşma sürecinde HEP’in SHP ile ittifak yaparak TBMM’ye girmesi, kapatılınca yerine DEP’in, o kapatılınca HADEP’in, onun yerine de DEHAP’ın kurulması ve bu partilerin 1995, 1999, 2002 seçimlerinde ile 2004 yerel seçimlerinde yüzde 4-6.2 arasında değişen oranlarda oy almaları siyasallaşmanın boyutlarını göstermektedir. Bu partilere verilen oyları güdüleyen asıl faktörün Kürt milliyetçiliği olduğu; bu tercihi yapan seçmenin PKK’nın amaç ve taleplerini siyasal alana taşımak ve Kürt kimliğinin tanınmasını sağlamak amacıyla seçime giren bu partileri, etnik ortak payda nedeniyle destekledikleri açıktır.’

Kronolojik Olarak PKK terör örgütüne bakılacak olursa;

27 Ekim 1978: Terör örgütü PKK(Partiya Karkeren Kürdistan-Kürdistan İşçi Partisi) bu tarihte Diyarbakır ili Lice ilçesi Fis köyünde kuruluş kongresini gerçekleştirerek kurulmuştur. PKK bu çerçevede, Marksist-Leninist ideolojiye sahip terör örgütü olarak 27 Ekim 1978 yılında kurulmuştur.

1982: Suriye’de düzenlenen örgüt kongresinde örgüt içindeki fikir ayrılıkları belirginleşmeye başlamıştır. Ayrıca bu dönemde PKK’nın silahlı grupların oluşumunda teoriden uygulamaya ilk çabaları görülmeye başlanmıştır.

1984: Bu yılda PKK yeni bir yapıya bürünmüştür. Abdullah Öcalan, kendisine Mao’nun Halk devrimi yöntemini seçtiğini söylemiş ve Suriye’nin desteklemesiyle Güneydoğu Anadolu’da terör metotlarını uygulamaya başlamıştır. Bu yıl aynı zamanda yerel halka karşı yoğun terör döneminin başlangıcı olmuştur.

15 Ağustos 1984 (Eruh ve Şemdinli Baskınları): Bu tarihte şiddet eylemlerine başlayan PKK, 15 Ağustos’ta Siirt’teki bir karakola baskın düzenlemiştir. Genelkurmay Başkanlığı yaptığı açıklamada, “15 Ağustos 1984 gecesi bir grup teröristin Siirt’in Eruh ilçesindeki Jandarma Karakol binasına karşı bombalı ve silahlı saldırıda bulundukları ve saldırı sonucunda 1 jandarma erinin şehit olduğu 6 er ve 3 sivilin yaralandığı, Hakkari ili Şemdinli ilçesinde de bir başka grup tarafından Jandarma subay açık hava gazinosu, subay lojmanları ve ilçe jandarma Karakolu’na silahlı saldırı düzenlendiği ve 1 subay, 1 astsubay ve 1 erin yaralandığını” bildirmiştir. Bu PKK’nın ilk büyük ölçekli silahlı eylemidir. PKK artık strateji olarak gerilla aşamasına geçmiştir.

23 Ocak 1987: PKK, Midyat baskınını gerçekleştirmiş ve 10 vatandaşı öldürmüştür.

27 Ocak 1987: Bu tarihteki eylemlerle PKK stratejisini köy korucularını da hedef alacak şekilde değiştirmiştir. PKK’nın III. Kongre kararlarının uygulandığı görülmektedir.

20 Haziran 1987: Ömerli ilçesi, Pınarcık köyü katliamı gerçekleştirilmiştir. 16 çocuk, 6 kadın, 8 erkek, toplam 30 kişi katledilmiştir. (Terör örgütü lideri Öcalan, bu katliamın ardından “Öldürelim, otorite olalım” açıklamasını yapmıştır.)

9 Mayıs 1988: Mardin’in Nusaybin ilçesi Taşköyü’nün Behmenin mezarını basan PKK’lı teröristler, bir aileden 8’i çocuk, 2’si kadın 11 kişiyi katlettiler, 2 çocuk ağır yaralandı. PKK’lı teröristlerin Şırnak baskınında kaçırdıkları 3 kişi de ölü bulundu.

1988: Örgütün Avrupa sorumlusu Hüseyin Yıldırım Brüksel’de Abdullah Öcalan’la aralarında fikir ayrılıkları olduğunu ilan etti.

26 Kasım 1989: Hakkari’nin Yüksekova ilçesine bağlı İkiyaka köyünde 21 kişi öldürülmüştür. Olayla ilgili olarak Olağanüstü Hal Bölge Valiliği’nden yapılan açıklamada, “Bir grup teröristin, saldırıyı düzenledikten sonra komşu bir ülkeye kaçtıkları, kaçarken 9 çoban ile 700 koyunu beraberlerinde götürdükleri” bildirilmiştir.

16 Nisan 1990: PKK, Elazığ’da 4’ü öğretmen, 5 kişiyi öldürdü.

11 Haziran 1990: PKK Şırnak’ın Çevrimli köyünü basarak 27 kişiyi öldürdü. Ölenlerden 12’sinin çocuk, 7’sinin de kadın olduğu açıklanmıştır. PKK’lı teröristlerle çıkan çatışmada ise 4 korucu şehit olmuştur.

14 Temmuz 1991: Kahramanmaraş’ın Pazarcık ve Çağlayancerit ilçelerinde köyleri basan yasadışı bölücü örgüt mensupları, aralarında kadın ve çocukların da bulunduğu 9 kişiyi öldürdüler. Otomatik silahlar ve bombalar kullanan teröristler, cesetleri de yakarak kaçtılar.

25 Aralık 1991: İstanbul’da yürüyüş yapan bir grup PKK yanlısı, İstanbul Bakırköy’de Olağanüstü Hal Bölge Valisi Necati Çetinkaya’nın kardeşine ait alışveriş merkezine molotof kokteyli attı. Çıkan yangında 11 kişi öldü, 17 kişi yaralandı.

21 Mart 1992/Nevruz Olayları: PKK terör örgütü Nevruz Bayramını vesile ederek bölge halkını genel bir ayaklanmaya yönlendirmeye çalışmıştır. PKK terör örgütünün büyük hazırlıklar yaparak başlatmayı planladığı genel ayaklanmanın, güvenlik güçlerinin çabası ve bölge halkının sağduyulu yaklaşımlarıyla başarısızlıkla sonuçlanması PKK açısından sonun başlangıcı olmuştur.

11 Haziran 1992: Bitlis'in Tatvan ilçesinde PKK teröristleri, bir minibüsü durdurarak içinde bulunan 13 kişiyi kurşuna dizdiler.

27 Haziran 1992: Silvan'ın Yolaç köyünü basan teröristler camide namaz kılan vatandaşları dışarı çıkarıp kursuna dizdi. 10 vatandaş hayatını kaybetti.

5 Eylül 1992: Bingöl-Genç karayolunu kesen bir grup PKK'nının, çeşitli araçlardan indirdikleri 7 kişiyi kurşuna dizdikleri bildirilmiştir. Öcalan bu tarihte gelinen noktada askeri hedefleri artık şu şekilde sayıyordu: Özel tim, üst rütbeli subaylar, en etkili yöntem olarak da suikastı öngörüyordu. Devletin bölgedeki etkinliğini tamamen kırmak içinse karakollara yönelmek gereklidir diyordu. Körfez kriziyle birlikte ise PKK stratejisini *gerilladan hareketli savaşa* doğru kaydırmıştır.

15 Eylül 1992: Batman'ın Kozluk ilçesi yakınlarında bir minibüste, PKK'lı teröristlerin bombalı ve silahlı saldırısına uğrayan 4'ü köy korucusu 10 kişi öldü, 6 kişi yaralandı.

1 Ekim 1992: Bitlis'in Cevizdalı köyünü basan teröristler, aralarında çocuk ve kadınların bulunduğu 30 kişiyi öldürdüler, 25 kişiyi de yaraladılar. Köyü ateşe veren teröristler, 13 köy korucusunu da kaçırdılar.

20 Mart 1993: Öcalan, tek taraflı sözde ateşkes ilan etmiştir. Bunu yaparken, terörist faaliyetlerle ulaşamadığı hedefine legal yollardan ulaşmayı ve terörist imajı konusunda kamuoyunu yanıltmayı hedeflemiştir. Ancak sözde ateşkes sadece taktik olarak benimsenmiştir. Hiçbir şart altında silahlı faaliyetten vazgeçilmemiştir.

6 Temmuz 1993 (Başbağlar Katliamı): Erzincan'ın Kemaliye ilçesine bağlı Başbağlar köyüne silahlı baskın düzenleyen PKK teröristleri, aralarında kadınların da bulunduğu 28 kişiyi öldürdüler, 3 kişiyi yaraladılar. Köydeki 57 evi ateşe veren silahlı kişiler kaçtılar.

4 Ağustos 1993: Bitlis'in Mutki ilçesine bağlı Kavakbaşı ve Yenidoğan köyleri arasında yol kesen PKK teröristleri durdurdukları iki yolcu minibüsünde bulunan 28 kişiyi kursuna dizdiler. Saldırıda 15 kişi öldürülmüş, 13 kişi de yaralanmıştır.

14 Ağustos 1993: PKK'nın silahlı mücadeleye başlamasının yıldönümü olan 15 Ağustos'a bir gün kala Kars'ın Digor ilçesinde 4 bini aşkın köylünün ilçe merkezinde PKK bayraklarıyla yürüyüşünü önlemek amacıyla açılan ateş sonucu 9 kişi öldü. 51 kişi de yaralandı. 50 gösterici de gözaltına alındı. İlçede olayın hemen ardından sokağa çıkma yasağı ilan edildi.

25 Ekim 1993: Erzurum'un Çat ilçesine bağlı Yavi beldesine baskın düzenleyen PKK'lı teröristlerin, evlerinden silah zoruyla aldıkları vatandaşları bir kahvehaneye toplayarak PKK lehinde propaganda yaptıkları, daha sonra otomatik silahlarla taradıkları bildirilmiştir. Saldırıda, aralarında çocuk, kadın ve yaşlıların da bulunduğu 35 kişi ölmüş, 50 kadar kişi de yaralanmıştır. Teröristler, evleri de ateşe verdikten sonra kaçmışlardır.

12 Şubat 1994: İstanbul'da Tuzla tren istasyonunda PKK'lı teröristlerin çöp kutusuna koydukları bombanın patlaması sonucu, Tuzla Piyade Okulu yedek subay öğrencilerinden 5'i şehit oldu, halktan bir kişi öldü, 29 kişi yaralandı.

19 Mart 1995: Tunceli'den Ovacık ilçesine giden 50 araçlık konvoy PKK tarafından roketatar saldırısına uğradı. 18 asker şehit oldu, 10 asker yaralandı.

1995: Bu yıldan itibaren PKK bölge dışı, özellikle büyük kentlerde yoğun terörü uygulamaya geçirmiştir.

22 Haziran 1996: Diyarbakır’da yayın yapan Söz TV stüdyoları ve aynı binada bulunan Altındağ Dinlenme Tesisi, kimliği belirsiz kişilerce uzun namlulu silahlarla taranmıştır. Olayda 6 kişi öldü, 14 kişi de yaralandı.

25 Ekim 1996: Adana Emniyet Müdürlüğü’ne bağlı Çevik Kuvvet binasının önünde gerçekleştirilen bombalı intihar saldırısında, 3’ü polis 4 kişi öldü, 12 kişi de yaralandı.

1998: Öcalan tek taraflı ateşkes başlatmıştır. Bunda Türkiye’nin Suriye üzerinde baskısını artırmasının etkisi büyüktür.

15 Şubat 1999: Abdullah Öcalan Kenya’da Güney Kıbrıs Rum Yönetimi pasaportuyla yakalanmıştır. Abdullah Öcalan’ın yakalanması Türkiye’nin terörle mücadelesi açısından milat olarak ele alınmaktadır. Bu olaydan sonra artık PKK’yla mücadelede son döneme girilmiştir. Abdullah Öcalan yakalanmasıyla birlikte “halkın emrindeyim” söylemini ön plana çıkararak, kendi kamuoyunu yeni döneme hazırlama hamlesini ön plana çıkarmıştır. 2000 yılında örgütün içine girdiği açmazı Öcalan bu manevrayla çözmeye çalışmıştır. Örgüt, bu söylemle birlikte değişim sürecine girmiş, silahlı unsurların dışarı çekilmesi stratejisi izlenmiştir.

26 Haziran 1999: Öcalan bu tarihte Türkiye Cumhuriyeti Ceza Kanunun 125. maddesinden yargılanmıştır.

Bu davada Öcalan;

- T.C vatandaşı olduğunu,
- Türkiye Cumhuriyeti Devleti’ni ve onun ceza kanununu tanıdığını,
- Savunmasında, hukuki değil siyasi olacağını söylemiştir.

Bu dönemde Öcalan’ın idam edilmemesi için PKK K.Irak’ta silahlı unsurları tutmaya devam etmiş ve intihar eylemcisi eğitmeye başlamıştır. Aynı zamanda, yetiştirilen militanların 2002’ye kadar K.Irak’ta tutulmasını sağlandı. Artık, “üniter devlet sisteminde, demokratik cumhuriyeti eksen alıyoruz” söylemi ön planı çıkarılmaya başlandı.

1 Ağustos 1999: Abdullah Öcalan ateşkesin sürdürülmesini ve silahlı güçlerin Türkiye Cumhuriyeti Devleti sınırlarının dışına çekilmesini istedi. Öcalan'ın yakalanmasından sonra PKK sivil itaatsizlik kavramını ortaya attı ve 1999-2000 döneminde bu söylem ağırlık kazandı. 1999 yılında Kopenhag siyasi kriterlerinin önem kazanması, Türkiye'nin Helsinki Zirvesi ile AB'ye aday ülke konumuna gelmesiyle (Kopenhag kriterleri ile Öcalan'ın kendi isteklerini aynileştirme sürecinin başlaması) 2002 yılına kadar Öcalan kültürel haklar söylemiyle öne çıkmaya başlamıştır. Örgüt, idam cezasının kaldırılması ve siyasi kazanımlar gibi hedeflere odaklanmıştır. Bu noktadan sonra Kopenhag siyasi kriterleri sanki örgütün istekleriymiş gibi öne çıkarılmıştır. Tabanının dağılmaması için Öcalan bu mesajı avukatları vasıtasıyla ve kimliğimi istiyorum kampanyası gibi eylemlerle vermeye çalışmıştır.

27 Aralık 2001: Avrupa Birliği Konseyi tarafından hazırlanan ve 27 Aralık 2001 tarihinde Brüksel'de imzalanarak, Avrupa Topluluğu Resmi Gazetesi'nde yayınlanan "Terörizmle Mücadelede Özel Tedbirlerin Uygulanışına Dair Konseyin Ortak Görüşü" başlıklı metnin terör örgütleri listesi içerisinde PKK dahil edilmiştir.

10 Nisan 2002: PKK, bu tarihte kendisini fesheder ve yerine Kürdistan Demokratik ve Özgürlük Kongresi (KADEK) kurulmuştur. Bu tarihte PKK bir terörist faaliyet gerçekleştirmemiştir.

Mart 2003: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) Öcalan'ın cezaevi koşullarında hukuk dışı bir uygulama olmadığı yönünde karar verdi.

13 Ocak 2004: ABD hükümeti PKK ve ona bağlı tüm oluşumları terör örgütü listesine dahil etmiştir. (PKK/KADEK/KONGRA-GEL)

5 Nisan 2004: AB, 5 Nisan 2004 tarihinde PKK/KONGRA-GEL'i terör örgütleri listesine almıştır.

Haziran 2004: Kongra-Gel terör örgütü ateşkes ilan etmiştir. Bu tarihten sonra örgütün eylemleri iki temel strateji üzerine oturmaktadır. Bunlardan birincisi,

örgüt açısından riski az silahlı eylemler, diğeri ise siyasallaşma sürecini canlı tutmaktır. Siyasallaşma çabalarının daha çok Türkiye'nin AB sürecine yönelik mesajlar içerdği görülmektedir.

6 Temmuz 2005: HADEP'in kapatılmasından önce bu partide uzun süre Genel Başkan Yardımcılığı yapan 38 yaşındaki Hikmet Fidan, Kuzey Irak'ta PWD'li grupla toplantılar yaptıktan sonra Türkiye'deki faaliyetleri örgütlemek amacıyla Güneydoğu'ya dönerken Diyarbakır'ın Bağlar semtindeki bir binanın önünde susturucu takılmış tabancayla kafasına tek el ateş edilerek öldürülmüştür. Fidan PKK ile ters düştükten sonra Osman Öcalan'ın kurduğu PWD (Yurtsever Demokratik Parti)'nin Türkiye koordinatörlüğünü üstlenmişti. PWD, Hikmet Fidan'ın öldürülmeden kısa süre önce Kuzey Irak'ta Osman Öcalan ile görüşüğünü, cinayetin PKK'lı teröristler tarafından gerçekleştirildiğini açıklamıştır.

16 Temmuz 2005: PKK, Kuşadası'nda aralarında İngiliz ve İrlandalı turistlerin de bulunduğu beş kişinin öldüğü, 13 kişinin de yaralandığı bombalı saldırı düzenledi.

17 Temmuz 2005: PKK'nın Avusturya sorumlusu 'Yusuf-Salih' kod adlı Hasan Özen öldürüldü. Özen'in, PKK'nın son günlerdeki şiddet eylemlerine ve Abdullah Öcalan'ın açıklamalarına karşı çıkarak ayrılmak istediği, bunun üzerine öldürüldüğü iddia edilmiştir. Özen'in de Diyarbakır'da öldürülen kapatılan HADEP Genel Başkan Yardımcısı Hikmet Fidan gibi, kafasına sıkılan tek kurşunla infaz edildiği belirtilmiştir.

12 Şubat 2006: PKK'nın eski Avrupa Sorumlusu Kani Yılmaz, Kuzey Irak'ta otomobiline konulan uzaktan kumandalı bomba ile havaya uçurulmuştur. Yılmaz, araçta yanında bulunan Sabri Tori adlı eski PKK militanı ile birlikte yanarak ölmüştür. 1990'lı yıllarda PKK'nın Avrupa ülkelerindeki faaliyetlerini yöneten Yılmaz, Abdullah Öcalan'a Roma'da iltica hakkı verilmeyince örgüt içinde "ihanet"le suçlanmıştı.

28 Mart 2006: Diyarbakır Olayları; Muş-Bingöl illerinin kesiştiği Şenyayla Bölgesi'nde 25 Mart'ta güvenlik güçleri ile girdikleri çatışmada öldürülen 14 PKK'lı teröristten 4'ü Diyarbakır'da toprağa verilirken, çıkan olaylarda kent merkezi savaş alanına döndü. PKK sözcüsü Roj TV'den yapılan çağrılarla kentte birçok esnaf işyerini açmazken, kentin en merkezi yeri Ofis semtinde açık olan yaklaşık 50 işyerini PKK yandaşları molotof kokteylleri ve taşla tahrip etti. Göstericilerin saldırdığı bankaların ATM'leri de kullanılamaz hale geldi.

4 Mayıs 2006: Hakkari'de asker çocuklarını taşıyan servis aracının geçişi sırasında meydana gelen patlamada 8'i asker, 11'i çocuk toplam 21 kişi yaralandı.

11 Ağustos 2006: Irak Başbakanlık bürosu, hükümetin, terör örgütü PKK'nın başkent Bağdat'taki bürolarını kapatma kararı aldığını ve faaliyetlerini yasakladığını açıkladı.

14 Ağustos 2006: İngiltere, "PKK, Kongra-Gel ve KADEK"i "yasa dışı" ilan etti. Birleşik Krallık Parlamentosu'nun PKK'yı ve örgütün kullandığı diğer isimler olan KADEK ve Kongra-Gel'i yasaklayan kararı, 14 Ağustos 2006 tarihinde yürürlüğe girdi. Kongra-Gel ve KADEK'i yasaklamak için bir süredir çalışma yürüten Birleşik Krallık Parlamentosu'nun, kendilerine Kürdistan Özgürlük Şahinleri (TAK) adını veren örgütü yasaklayan kararı da 25 Temmuz 2006 tarihinde yürürlüğe girdi. İngiltere'deki yasaklamanın, "örgütlerin mal varlığının dondurulabildiği Avrupa Birliği (AB) listesinin" ötesine geçtiği belirtildi. Birleşik Krallık Parlamentosunun "yasaklama" kararıyla, terör örgütü PKK, yasa dışı ilan edildi ve faaliyette bulunması yasa dışı sayıldı.

28 Ağustos 2006: Muğla'nın Marmaris ilçesinde, biri minibüste ve 2'si çöp kutusunda olmak üzere 3 ayrı yerde meydana gelen patlamalar sonucu 10 İngiliz turist ile 11 Türk vatandaşının yaralandığı bildirildi. Marmaris'te saat 00:00 civarında bir minibüste ve 2 çöp kutusunda ard arda patlamalar meydana geldi. Patlamalar nedeniyle 10'u İngiliz turist olmak üzere 21 kişi çeşitli yerlerinden yaralandılar.

28 Ağustos 2006: Antalya’da Emniyet Müdürlüğü, Belediye İşhanı önünde meydana gelen patlamada, 3 kişinin öldüğünü, 1’i ağır 20 kişinin de yaralandığını açıkladı.

28 Ağustos 2006: Bu tarihte ABD, PKK koordinatörünü atadı. ABD’nin, terör örgütü PKK ile mücadelede yeni oluşturduğu özel temsilcilik görevine, eski genelkurmay başkan yardımcısı emekli hava orgeneral Joseph Ralston atandı. ABD Dışişleri Bakanlığı bünyesinde görev yapacak Ralston, 37 yıllık meslek yaşamı boyunca en üst görevler olarak 1996-2000 yılları arasında ABD Genelkurmay Başkan Yardımcılığı, 2000-2003 yılları arasında da NATO Avrupa Müttefik Kuvvetler Başkomutanlığı ile ABD’nin Avrupa Kuvvetleri Komutanlığı görevlerini yürütmüştür.

13 Eylül 2006: Diyarbakır’da, ailelerin dinlenmek için gittiği Koşuyolu Parkı yakınlarında saat 21:00 sıralarında bomba patladı. 17 kişinin yaralandığı saldırıda biri bebek olmak üzere 11 kişi yaşamını yitirmiştir (usakgundem.com.tr, 2008)

22 Mayıs 2007: Ankara Ulus’taki Anafartalar Çarşısı’nın girişinde bomba patladı. Saldırıda bombacıyla birlikte 7 kişi öldü, 10’u Pakistan uyruklu 91 kişi de yaralandı (ntv-msnbc.com.tr, 2008).

21 Ekim 2007: Hakkari’nin Yüksekova İlçesi’ne bağlı Dağlıca köyü yakınlarında bulunan Dağlıca Komando Taburu’na yapılan saldırı sonucu 12 asker şehit oldu (samanyoluhaber.com.tr, 2008).

3 Ocak 2008: Diyarbakır’da bombalı saldırı sonucu 5 öğrenci ve 1 öğrenci velisi hayatını kaybetmiştir. 30’u asker 67 kişi de yaralandı (hurriyet.com.tr, 2008).

27 Temmuz 2008: İstanbul Güngören’de iki ayrı noktada meydana gelen patlamalarda toplam 17 kişi ölü, 154 kişi de yaralandı. (hurriyet.com.tr, 2008).

3 Ekim 2008: Hakkari ili Şemdinli İlçesi Aktütün sınır karakoluna yapılan saldırıda toplam 17 asker şehit düştü, 21 asker de yaralandı. 23 terörist etkisiz hale getirildi.

5 Ekim 2008: Diyarbakır'da polis servis aracına yönelik silahlı saldırıda 5'i polis olmak üzere 6 kişi şehit oldu.

Geçen süreç ele alındığında Bal'a göre (2006b:180-181) PKK terör örgütü 1980 öncesini dışarıda bıraktığımızda üç temel strateji uygulamıştır:

'Bunlar 1984-89 arasında yerel halka karşı yoğun terör; 1989-1995 arası devlet güçlerini hedef alma ve gerilla aşamasına geçme çabaları; üçüncü aşama ise 1995-1999 arasında bölge dışı, özellikle büyük kentlerde yoğun terörü uygulama şeklindedir. Bu dönemler örgütün lideri terörist Abdullah Öcalan'ın yakalanmasına kadar olan ve Öcalan'ın örgüt üzerindeki mutlak hakimiyetini ifade eden süreçlerdir.'

PKK terör örgütü 1984-1999 arasındaki stratejileri incelendiğinde sadece birinci dönemde başarı sağladığı söylenebilir. Zira yoğun terör eylemlerinin yapıldığı ilk dönemde bölge halkı üzerinde belirgin derecede baskı kurulmuş, halk yıldırılmıştır. Daha sonraki terörden gerilla aşamasına geçmeye çalıştığı ikinci dönemde PKK güvenlik güçleri karşısında büyük kayıplar vermiştir. Gerilla konumundaki bir örgütün sahip olması gereken toprağa ve meşruiyete sahip olamamıştır. Bu başarısız dönem PKK terör örgütünün tekrar yoğun terör yolunu seçmesine yol açmıştır. Bu defa hedef büyük şehirler olmuştur. Ancak örgüt güvenlik güçlerinin proaktif önlemleri ve hizmetleri çok başarılı bir şekilde uygulaması neticesinde hedeflerine ulaşamamıştır.

Abdullah Öcalan'ın yakalanması ise PKK için bir dönüm noktası olmuş örgüt ilk olarak bir şaşkınlık içerisine düşmüştür. Bu dönem ve sonrası PKK stratejisi Bal'a (2006b:181-183) göre şu doğrultuda şekillenmiştir:

'Terörist Öcalan'ın yakalanmasını müteakip bir kısım ümitsizliğe ve tükenmişliğe dayalı intihar eylemleri girişiminde bulunan örgüt, daha çok Kuzey Irak'taki 'güvenli bölge'de toplanmış ve eylemsizlik dönemine girmiştir. Bu süreçte bir yandan siyasallaşma girişimlerini artıran örgüt, diğer taraftan ise liderlik tartışmalarına sahne olmuştur. Örgütün üzerinde terörist Öcalan hala önemli bir etkiye sahip ise de, PKK terör örgütünden kopmalar yaşanmıştır ve önümüzdeki süreçte de bu kopmalar devam edecektir.'

PKK terör örgüt içerisindeki en önemli mücadele, şiddet yanlısı olanlar ile siyasallaşma olmak üzere başka yöntemlere ağırlık verilmesini savunanlar arasında yaşanmaktadır. Bu dönem her iki tarafın uzun yıllar mücadelesine sahne olacak gibi gözükmektedir. PKK örgütünde şiddeti devam ettirme tarafı dağlarda uzun dönemdir atıl kalan teröristlerin harekete geçmesi ve örgütle bağlarını sorgulamalarının önüne geçmek amacı ile yoğun teröre tekrar dönmeyi amaçlamaktadırlar.

İkinci nedenleri ise terörün, teröristler için bir yaşam tarzı haline gelmiş olmasıdır. Bu iki neden de PKK terör örgütü için propaganda alanını genişletmesi bakımından yeterli değildir. İşte bu yetersizliğin farkında olan şiddet yanlısı üst düzey PKK'lı teröristler tahrik gücü yüksek, anlamlı saldırılar yapmak suretiyle güvenlik güçlerini ölçüsüz güç kullanmaya veya agresif tutum takınmaya itmek peşindedirler. Bu doğrultuda örgüt sınırlı ve seçici eylemler yapmayı tercih etmektedir. Bu eylemlerin temel amacı ise Türkiye'yi, Öcalan ve örgüt lehinde bir kısım tasarruflara yöneltmektir. Terör örgütünün böyle bir stratejiyi uygulaması ve sürdürmesi halinde, hareket üstünlüğünü elinde bulundurması söz konusudur.

Silahlı eylem yapma döneminin önemli ölçüde başarısızlığını anlayan örgüt siyasallaşma çalışmalarına ağırlık vermiştir. Bu çerçevede çeşitli adlarda sivil toplum örgütlerini arttıran örgüt, Belediye başkanlığı seçimleri ve kurdurduğu partiler aracılığıyla Türkiye'deki genel seçimleri, gücünün önemli ölçüde ispatlanabileceği olimpiyatlar olarak görülmüştür. Halkın Emek Partisi (HEP), Demokrasi Partisi (DEP), Demokratik Toplum Partisi (DTP), Demokratik Halk Partisi (DEHAP) ve Halkın Demokrasi Partisi (HADEP) gibi PKK ekseninde siyaset yapan partilerin önemli siyasal argümanları, bölgedeki insanların ekonomik, sosyal sorunlarını çözmeye yönelik olmamıştır (Usak , 2008:12).

Ancak 'Demokratik Toplum Partisi (DTP)'nin izlediği metodoloji, İrlanda Kurtuluş Ordusu'nun siyasi kanadı olarak doğan, daha sonra Kuzey İrlanda sorununun tek muhatabı haline gelen "Sinn Fein"e benzetilmektedir. DTP, 2006 yılında yaptığı kongresinde, açık bir şekilde KONGRA-GEL/ PKK terör örgütünün siyasi kanadı olduğu mesajını vermiştir' (Türküne, 2006:11).

Bununla birlikte PKK'nın legal kanadı olarak algılanan DTP'de yaşanan süreçte özellikle kendi içerisinde bir özeleştirme yapma gereksinimi duymuş ve 3 Ocak 2008'de Diyarbakır'da meydana gelen patlama ile beş tane öğrenci ve bir öğrenci velisinin katledilmesiyle bir ayrışma süreci yaşanmıştır. PKK'nın gölgesinde ve onun esaretinde kendini tanımlayan ve dolayısıyla siyasete kapalı Kürtçü DTP, mücadelede taraflardan birisini oluşturmaktadır. Diğer tarafta ise siyaseti şiddetin gölgesinden uzaklaştırmaya çalışan, siyasetin kendi rüşdünü ispatlaması için mücadele eden, kendi doğrularını ve yanlışlarını söylem alanında ortaya koymaya çalışan, fikrin bilgeliğine inanan DTP bulunmaktadır (Bal, 2008). 2003 yılından itibaren özellikle büyük kentlerde eylemlerini arttıran PKK, kendi gölgesinde kurulan siyasi partileri sürekli yalnızlığa itmiştir. PKK siyasi partilerin kendi terör gölgelerinden çıkarak siyasal düşlerini ispat etmelerine engel olmuş ve hala da engel olmaya çalışmaktadır (Bal, 2008b).

KONGRA-GEL/PKK, son dönemde gerçekleştirdiği eylemlerini, "Kürdistan Kurtuluş Şahinleri (TAK)" adlı yan kuruluşuna yaptırmaktadır. Örgüt, bu şekilde hem kendisini daha "siyasi" bir örgüt gibi göstermeyi, hem dünyanın tepkisini çeken eylemlerini TAK adına yaptırarak Türkiye'yi sıkıştırmayı planlamaktadır (Akyol, 2006:3). Milli Güvenlik Kurulu'nun 24 Ekim 2005 tarihinde yapılan toplantısında, KONGRAGEL/PKK'nın siyasal zemin aradığı, örgütün hedefinin siyasal zemine kaymak olduğu, Türkiye'deki bazı partilerle sivil toplum kuruluşlarının örgüte lojistik ve psikolojik destek vermesinin legalleşme gayretlerinin ürünü olduğu değerlendirilmeleri yapılmıştır (Salı, 2005:12).

KONGRA-GEL/PKK terör örgütü, günümüzde yaklaşık otuz yaşında bir örgüt olup, otuz yaşında bir örgüt olarak kendi eko-sistemini yaratmaktadır. Örgütün Türkiye ve K. Irak'ın dağlarında, 3-5 bin civarında silahlı militanı bulunmaktadır. Örgütün dağdaki faaliyetini desteklemek amacıyla kurulmuş bulunan ve Marksist örgüt sekline uygun şematize olmuş bir "cephe örgütlenmesi" mevcuttur. KONGRA-GEL/PKK terör örgütünün, farklı ülkelerde faaliyet yürüten ve farklı görevleri bulunan 14-15 bin profesyonel mensubu bulunmaktadır. Örgütün, haber ajansında 650 kişi çalışmakta olup, bahse konu çalışanların hemen hepsi sigortalı bir şekilde maaşlarını alıp haberlerini çıkarmaktadır. Aynı zamanda örgütün, Avrupa'nın çeşitli

lkelerinde ve Rusya’da televizyonu, gazetesi ve dergisi bulunmaktadır. Bu bağlamda örgüt, sanki okuluslu Őirket gibi bir network ağı ile çalışmaktadır. Söz konusu network, bürokratik engeller olmadığı devletten çok daha verimli çalışmaktadır (zcan, 2005:52).

Abdullah calan’ın yakalanmasından sonraki dönemde, bölgedeki yatırımlara hız verilmiş, bu nedenle bölgede büyük bir rahatlama yaşanmıştır. Öte yandan Avrupa Birliği uyum sürecinde yapılan siyasi reformlar örgütün propaganda malzemesi olarak kullandđı pek çok argümanı elinden almıştır. Eylemsizlik içerisine giren örgütte ise i mücadeleler başlamıştır. Bütün bu nedenlerden dolayı hızla erimeye başlayan örgüt, kendini yeniden toparlayabilmek için 2004 yılında tekrar yoğun bir Şekilde terör eylemlerine başlamıştır (Usak, 2008:12).

Özellikle son dönemde Türkiye’nin sınır ötesi operasyonda sivil hedefleri koruyarak, istihbarat ağırlıklı olarak, teröristlerin lojistiğini yok etmeye yönelik başarılar elde etmesi örgütte önemli bir travmaya yol açmıştır. Türkiye, sınır ötesi operasyonları sonucunda “hiçbir sivilin öldürülmediğini” syleyebilmiŐtır. Diyarbakır eylemini “insani tepki göstermek olarak niteleyen PKK ise “Sonuçta işgal edilmiş topraklarda askeri bir hedefin vurulmasından doğal bir durum olamaz. Bu uluslararası bir haktır. Dinen de kendini korumak farzdır ve kendini savunmayan, onursuzluğu kabul eden dinsizdir.” Şeklinde ifadelerde bulunmuştur. Diyarbakır’ın merkezinde niversite hayali kurmak için orada bulunan beş derslane öğrencisini katleden ve onlarca kişiyi yaralayan örgütün eylemini savunma ve dinle izah etmeye çalışması trajedinin ötesinde propaganda saptırma tekniğinin en ileri aşamasında kullanılmasıdır (Bal, 2008a).

Diyarbakır bombalaması PKK açısından sona doğru gidiŐin iŐaretleridir. Özellikle araç yakma eylemleri ile başlayan ve Kürtlerin yoğun Şekilde yaşadığı Diyarbakır’da sivilleri katletmeye kadar olan süreç PKK’nın son derece zor durumda olduğunu bize göstermektedir. Örgüt, niversite hayali kuran genç çocukları öldürmeyi Kürdistan’ı savunmak ve kendilerine destek vermeyen Diyarbakır halkına ders vermek olarak nitelemektedir. Gelineen noktada artık PKK, ceset üzerinden propaganda sahasında boğulma noktasına gelmiştir.

Türkiye, bugün terörle mücadele yönetiminde büyük bir zihinsel dönüşüm yaşamakta ve bundan önemli avantajlar elde etmektedir. Bu noktada “terörle mücadelede bütüncül yaklaşım stratejisiyle” sürekli kılabilmek temel önem taşımaktadır. Diyarbakır benzeri olabilecek diğer eylemlerde de aynı hassasiyetlerin korunması esastır. Diyarbakır bombalı saldırısı bir gerçekten öte son derece büyük bir trajedidir. Bununla birlikte, bu trajedi Türkiye’nin, Kürtlerin ve Diyarbakırlıların terörün ne yapmaya çalıştığını görmeleri ve anlamaları bakımından önemli bir fırsattır. Örgütün kendisi “evet biz yaptık, bu masum çocukları biz katlettik ve bunu da size ders vermek için yaptık” demektedir. PKK’nın bu eylemi üstlenmesinin üzerine fazla söze gerek yoktur (Bal, 2008a).

Örgüt, Avrupalılaştıran, daha fazla demokratikleşen, Kopenhag kriterlerini benimseyen Ankara’yı, öne sürdüğü sorunların çözümünde bir fırsat gibi görmek yerine, silahlı eylemlerini arttırmayı tercih etmiştir. PKK çok iyi bilmektedir ki, siyasetin gücü, demokrasinin gücü, normalleşmenin gücü, şiddetin gücünü, öfkenin gücünü ve gerilimin gücünü yenebilecek aşamaya gelmiştir. İnisiyatif, şiddet ve gerilim aktörlerinin elinden alınmaya başlanmıştır. Örgüt, militanlarını ve inandırıcılığını kaybetmektedir. PKK’nın ümidini yitirmeye başladığı bu dönemde en önemli kozu, sokaklardaki masumları öldürmekten de daha büyük kozu, DTP’nin siyaset sahnesinden çekilmesidir (Bal, 2007b).

AB gibi demokrasinin son derece geliştiği uluslararası aktörün temsilcileri dahil, DTP’den PKK ile aralarına mesafe koymalarını ısrarla istemelerine rağmen, DTP, Kürtlerin ve Türkiye’nin değil, PKK’nın gölgesinde olduğu kanısını güçlendirecek bir yarış içerisinde. Türkiye’de var olduğu iddia edilen eşitsizliklerin, dengesizliklerin, kültürel, sosyal ve ekonomik problemlerin savunulması ve bunların üzerine siyaset yapılması DTP’nin en büyük sorumluluğu olması gerekirken, parti kendini her geçen gün daha da marjinalleştirmekte ve radikalleştirmektedir. Çünkü PKK, bir Kürt siyasal hareketi değil, bir Kürt şiddet hareketi üzerinden sürekli beslenmektedir. Siyasallaşma, özellikle demokratik anlamda bir siyasallaşma PKK’nın dönüşüm yetenekleri arasında yoktur. DTP ise PKK’nın şantajına boyun eğdiği müddetçe marjinalleşecek, siyaset sahnesinden kaybolacak ve varlığını şiddetin sözcülüğüne indirgeyecektir (Bal, 2007b).

Laçiner (2007b) örgütün son dönemdeki durumunu şöyle ifade etmektedir:

‘PKK’nın genel olarak yapılanmasına bakıldığında ise son dönemde gençlerin sayısındaki artış dikkat çekici. İkinci önemli gelişme Suriyelilerin örgüt içerisindeki yükselişi. Suriyeli Kürt ve gayrimüslim unsurlar örgütte daha etkili konumlara yükseliyorlar. Üçüncü önemli gelişme İranlı Kürtler ile artan işbirliği. PJAK dolayısıyla İranlı Kürtler daha fazla örgütün içine giriyorlar...Örgütü Kürt olmayan bazı grupların yönettiği iddiaları da yaygın.’

PKK terör örgütü son zamanlardaki katılımları ile bölgenin dindar yapısı ile taban tabana zıt bir örgüt durumuna gelmiştir. Dikkat çeken bir diğer nokta ise örgütün yakın bir zaman içerisinde karşı karşıya kaldığı liderlik sorununu çözmek zorunda kalacağıdır. Şu aşamada örgütün silahlı kolunun başında olan Murat Karayılan dışında Cemil Bayık, Rıza Altun, Duran Kalkan, Ali Haydar Kaytan, Zübeyir Aydar, Ferman Hüseyin ön planda görünmekte ve kilit konumda bulunan kişilerin büyük bir bölümü Kuzey Irak’ta yerleşik durumdadırlar. Türkiye’de 1.700 kadar terörist olduğundan, Kuzey Irak’ta ise 3.000-5.000 arası bir teröristten bahsedilmektedir.

1.9.2. Amaç ve Program

PKK’nın amacı ilk olarak bir bölgeyi ele geçirmek ve ona egemen olmak, ardından da bir iç savaş çıkartmaktır. PKK hiç değilse dış dünyaya, Türkiye’de bir iç savaşın olduğu görüntüsünü yansıtmaya çalışmaktadır (Özdağ, 2005:67). 1977 yılı sonlarında hazırlanan parti programı “*Kürdistan Devriminin Yolu-Manifesto*” broşüründeki görüşlerin formüle edilmiş şeklidir. 1995 yılında gerçekleştirilen 5.Kongre’de parti programında değişiklikler yapılmış olmasına rağmen programın 3.bölümünde yer alan “*Kürdistan Devriminin Özellikleri, Kürdistan Devriminin Görevleri*” başlıklı kısımlar aynen muhafaza edilmiştir. Hazırlanan parti programına göre sözde Kürdistan’da partinin yürüttüğü devrim bir ulusal demokratik devrim olup, başlıca özellikleri şunlardır (PKK-Kürdistan Devriminin Yolu, 1984):

a) Milli ve demokratik olmak üzere devrimin 2 temel yanı vardır. Milli yanı, sömürgeciliğin siyasal, askeri, ekonomik, kültürel alandaki hakimiyetini hedef almaktadır. Devrim ilk planda bu yanı ön plana alarak gelişmiştir. Milli çelişki baş çelişki olup, diğer toplumsal çelişkilerin çözümünde tayin edicidir.

Devrimin ikinci yanı demokratik yanıdır. Demokratik devrim, toplumda orta çağdan kalma çelişkileri temizlemeyi hedef almaktadır. Bunlar feodal, komprador sömürüsü, aşiretçilik, mezhepçilik, kadının kölece bağımlılığı gibi çelişkilerdir. Bu çelişkiler çözüldükçe toplum demokratik bir nitelik kazanmaktadır. Devrimin bu iki yanı arasında çok sıkı bir ilişki vardır. Demokratik devrim hakim yan olan milli devrime bağlı olarak gelişmektedir. Milli devrimin gelişmesi de toplumdaki demokrasinin gelişmesine çok yakından bağlı olmaktadır.

b) Kürdistan Devriminin diğer bir özelliği önderlik sorununa ilişkindir. Ulusal Demokratik Devrimde önderlik iki biçimde ortaya çıkmaktadır. Birincisi sınıf önderliği, ikincisi parti önderliği. Sınıf önderliği çerçevesinde feodal komprador sınıf, küçük burjuvazi ve işçi sınıfı arasında süren yoğun mücadelede önemli sonuçlara ulaşılmıştır. Ulusal kurtuluş mücadelesi pratiği, devrimde zafer yaratacak temel gücün işçi-köylü ittifakı, zafer yaratacak önderliğin ise işçi sınıfının ideolojik-politik ve örgütsel önderliği olduğunu göstermiştir. Diğer sınıf önderlikleri sürekli geriler ve sömürgecilik karşısında ciddi bir güç olmaktan çıkarken, parti şahsında şekillenen işçi sınıfı önderliğinin sağladığı sürekli gelişme bunu kanıtlamıştır.

Kürdistan'ın bölünmüşlüğünden kaynaklanan parça önderliği de önemlidir. Geri bir sosyal yapıda ve küçük bir parça olmasına rağmen Güney Kürdistan'ın geçmişte kendini önder olarak dayatması ve bütün Kürdistan'ın olanaklarını kendinde toplaması, ulusal kurtuluşa bir sonuç ortaya çıkarmadığı gibi, ona ciddi zararlar da vermiştir. Bu çarpık durum, gelişmiş ve büyük parça olan Kuzey Kürdistan'daki ulusal kurtuluşu gelişmeyle düzeltilmiş ve T.C.'ye karşı Kuzey-Batı Kürdistan'daki mücadelenin önderliği sağladığı kalıcı gelişmelerle kanıtlanmıştır. Hem sınıf, hem de parça önderliğini doğru bir biçimde ele alıp şahsında doğru bir çözüme kavuşturan parti burjuva milliyetçi, ulusal inkarcı, teslimiyetçi yaklaşımlara karşı başarılı bir mücadele vererek, ulusal kurtuluşa doğru devrimci çizgiyi egemen kılmıştır.

c) Devrimin 3. özelliği halkın geniş güçlerinin seferber edildiği uzun vadeli bir mücadele çizgisine sahip olmasıdır. Bu çizgi pratikte kendisini uzun vadeli halk savaşı biçiminde şekillendirir. Uzun süreli halk savaşı temelinde bütün mücadele

biçimlerinin kullanılmasını içerir. Çok güçlü olan sömürücü örgütler, ancak böyle bir mücadele çizgisiyle geriletilip yenilgiye uğratılabilir.

- e) Devrimin 4. temel özelliği, sadece Kürdistan'la sınırlı olmayıp çevresini de derin etkisi altına alması ve bölgesel çapta gelişmesidir. Bu devrimin evrensel niteliğini göstermektedir.

Kürdistan Devriminin Görevleri :

Devrimin en yüce amacı, sınıfsız topluma doğru ilerlemektir. Bu toplumun ilk evresi olan sosyalizme varmak zorunlu bir aşama olup, devrim esas olarak şu görevleri gerçekleştirecektir. Bu görevler, şu ana bölümlerde toplanmış olup, bu bölümlere bağlı olarak yapılması gerekenler 32 madde halinde sıralanmıştır. Bunlardan bazıları:

- a) Türk sömürgeciliğinin ve gerisindeki emperyalizmin Kürdistan üzerindeki her türlü hakimiyetine son vermek,
- b) Demokratik halk yönetiminde ulusal, bağımsız ve demokratik bir toplum yaratmak,
- c) Bağımsız bir ekonomik yapı inşa etmek,
- d) Sömürgeci eğitim ve kültür kurumlarının yerine ulusal eğitim ve kültür kurumlarını oluşturmak, Kürtçenin bütün lehçelerinin gelişimine fırsat ve imkan tanımak ve birinin ulusal dil haline gelmesini teşvik etmek, Kürt dili, edebiyatı ve tarihi alanlarında yoğun bir araştırma ve örgütlendirme çabasına girişmek, bütün halka okur-yazar olma imkanı tanımak,
- e) Kürdistan devrimini ve birliğini sağlamak,
- f) Komşu halklarla olan ilişkilerde ve uluslararası sorunlarda proleter enternasyonalizmi uygulamak (belgenet.com.tr, 2008).

1.9.3. PKK'nın İdeolojisi ve Mücadele Stratejisi

PKK terör örgütünün sahip olduğu ideoloji kuruluş aşamasında genelde sol çizgide, Marksist-Leninist bir düşüncenin adaptasyonundan başka bir şey olmayıp, örgütün kendisi tarafından su şekilde ifade edilmektedir:

- 1) Proletaryanın ve tüm bölge halkının yöneleceği tek doğru siyaset Ulusal Kurtuluş Siyaseti'dir. Uygun bir ideolojik, politik yaklaşımla doğru örgütlenme ve doğru bir propaganda ve ajitasyonda Ulusal Kurtuluş Siyaseti'nin tüm halka benimsetilebileceği, halkın bu siyaset doğrultusunda birleşip, sömürgeciliğe karşı harekete geçebileceği açıktır,
- 2) İdeolojik eğilim olarak 1973'lerde ortaya çıkan PKK hareketinin yaptığı budur ve mücadele edeceği konular şunlardır;
 - a) Türkiye'ye ait güçler kovulmadan bölgede hiçbir bağımsız gelişme sağlanamaz,
 - b) Hain toprak ağalarının toprağı köylülere verilmelidir,
 - c) Kürt dili ve kültürü geliştirilip eğitim Kürtçe dili ile yapılmalıdır. Ulusal azınlıkların gelecekleri garanti altına alınmalıdır.
 - d) Proletarya, sömürgelerde var olan ulusal ve toplumsal çelişkilerin yumuşatılmasından yana değildir. Aksine o hemen tüm bağları kesmeden yanadır. Marks'ın dediğı gibi bölge halkının "zincirlerinden başka kaybedeceği bir şey yoktur",
 - e) Proletaryayı ezen sadece bölgedeki hakim sınıflar değildir. Buradaki proletaryayı esas ezip sömüren güç, sömürgeciliktir,
 - f) Proletaryanın tek başına kurtuluşa gitmesi mümkün değildir. Onun gücü, tek başına düşmanı yenebilmek için yetmeyecektir. Onun için, hem içeride hem de uluslararası alanda Ulusal Kurtuluş Siyaseti'ne uygun olarak çeşitli ittifaklara girmesi gerekir,
 - g) Bir avuç hain dışındaki tüm kesimler, sömürgecilikten zarar görmekte ve bir an evvel Ulusal Kurtuluş Mücadelesi'ne girmek istemektedirler.
 - h) Yapılması gereken öncü grupları harekete geçirmektir. Başka bir deyimle parti örgütlenmesini geliştirmek, bununla beraber köylüleri, esnafı, memuru, gençliğı ve kadınları örgütlemektir,

- i) Türk ordusuna, halk ordusuyla karşılık vermek gerekir. Halk ordusu yaratılmadan, Türk ordusu kovulamaz. Bugün için böyle bir ordu yoktur. Ancak askeri gücün çekirdek bir kadrosu mevcuttur,
- j) Ulusal Kurtuluş Siyaseti'ni hayata geçirmede önemli üç unsur; Parti, Cephe (mücadeleci tüm kuruluşlar) ve Ordu'dur,
- k) Devrimci-ilerici güçler PKK'nın dostu, emperyalizm ve işbirlikçisi gerici güçler de düşmanıdır. İlerici güçler PKK'ya yardım ederken, gerici güçler de Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni destekleyecektir. Devrimci-ilerici güçler PKK'nın dostu, emperyalizm ve işbirlikçisi gerici güçler de düşmanıdır. İlerici güçler PKK'ya yardım ederken, gerici güçler de Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni destekleyecektir (PKK-Kürdistan Devriminin Yolu, 1984).

PKK, mevcut şartların değerlendirmesini yaparak, Ulusal Kurtuluş Siyaseti'nin uygulanmasında aşağıdaki hususları kendisine esas almış ve kendi ifadesi ile yayınlarında su şekilde belirtmiştir:

- 1) Aşağıdaki nedenlerden şu anda ayaklanmanın koşulları oluşmamıştır:
 - a) Kırları ele geçiren bir ordu şu an söz konusu değildir. Bu yüzden askeri çizgi ayaklanma stratejisi olamaz,
 - b) Şehirler hem devletin yoğun bir denetimi altında bulunmakta, hem de nüfusun az bölümünü oluşturmaktadır,
 - c) Ayrıca merkezi Türk Devleti'nin güçlü olması ve klasik bir ayaklanmayı bastırabilme tecrübesi ve ayaklanma stratejisiyle ulusal kurtuluşa gitmenin olanaklarını ortadan kaldırmaktadır.
- 2) Bu duruma göre yapılması gereken;
 - a) Uzun süreli bir silahlı mücadele yürütmek,
 - b) Her şeye basitten başlamak,
 - c) Tüm halkı seferber etmek,
 - d) Düşmanı adım adım yıpratarak ve gerileterek kovmaktır.

3) Bu şekilde, askeri çizginin biçimi de doğmaktadır. Böyle bir savaş küçükten büyüğe, basitten karmaşığa doğru gelişip güçlenecek ve sonuçta hem düşman ordularından daha iyi bir orduya hem de onunkinden daha üstün savaş, yetenek ve taktiklerine ulaşabilecektir. Bu da uzun bir süreyi gerektirir. Onun için de halk savaşı uzun süreli olacaktır.

4) Uzun süreli halk savaşı olarak;

- a) Kırsal kesimi temel alarak, siyasi ve askeri çalışmaları hızlandırıp üsler oluşturacak,
- b) Buradan, şehirlerde de siyasi çalışma yaparak, kırsalı uzun süreli bir yıpratma savaşı ile devlet denetiminden çıkarıp şehirleri ele geçirecektir.
- c) Halk savaşı kırsalı esas alarak gelişecek ve giderek tüm ülke sathına yayılacaktır.
- d) Halk savaşının şartları oluşmadığı için henüz şehirlerde yayılması uygun değildir. Bu nedenle halk savaşı kırsal kesimlerde daha hızlı bir şekilde başlatılacaktır (PKK-Kürdistan Devriminin Yolu, 1984:172-184).

PKK'nın kuruluş amacı, örgütün manifestosu olan "*Kürdistan Devriminin Yolu*" isimli broşür, parti programı ve PKK kuruluş bildirgesinde "*Bağımsız Birleşik Kürdistan'ın Kurulması*", stratejisi ise, "*Uzun Süreli Halk Savaşı*" olarak açıklanmıştır. Halk savaşı stratejisinin temel örgütlenmelerinin "parti-cephe-ordu" olduğu, temel faaliyet biçiminin de, "gerilla savaşı" olduğu belirtilmiştir. Uzun süreli halk savaşı stratejisi üç aşamalıdır (belgenet.com.tr, 2008):

Burada ilgi çeken nokta, silahlı mücadelenin yürütüleceği bölgenin köylülüğün yoğun olduğu, devletin coğrafi açıdan nüfuz sahasının dar olduğu bir sosyal yapıya sahip olmasıdır. Merkezi yapıdaki bir devlet, doğal olarak şehir ve metropol gibi büyük yerleşim birimlerinde etkilidir. Bu şartlarda silahlı mücadele devlet mekanizmasının zayıf olduğu bölgelerde başlatılmak mecburiyetindedir. Bu

sayede haberleşme ve erişimin zayıf olacağı bir coğrafya ve kurumsallaşmanın cılız olduğu alanlardan başlatılacak eylem ve faaliyetler, zamanla tüm kırsal birimlere dağılacaktır. Genel olarak bu bölgelerde toplum şiddetin etkisine maruz hale gelecektir. Bu noktadan sonra atılacak adım ise yoğun şiddet uygulama ve bu sayede halkın devletle olan bağlarını yok etme veya zarara uğratma devamında ise yeniden örgütlenme olacaktır. Kırlar bir kez ele geçirildikten sonra da devlet sadece büyük yerleşim alanlarına hapsedilecek, halkla bağları koparıldığından da bilgi akışı kesilecekti. Elde tuttuğu yerleşim merkezlerinin çevreyle irtibatını sağlamak için de, tüm gücünü ana ulaşım yollarının emniyetine ayıracak ve kırsal alanları terk edecektir. Boşaltılan bu alanlarda egemenlik partiye kalacak, böylece örgüt gittikçe güçlenirken kamu gücü gittikçe zayıflayacak ve partinin kontrolüne giren kırsal alanlara dayanarak silahlı güç büyütülecekti. Tüm kırsal alanlar parti tarafından ele geçirildiğinde, artık şehirler kuşatılacağı için eylemlerin niteliği de değişecekti. Yerleşim merkezlerinde de kısmi halk ayaklanmaları başlatılarak, gittikçe artan tempoda büyütülecekti. Bu kısmi ayaklanma zamanla büyük çapta isyanlara dönüşecekti (Özcan, 1999:75).

Birinci aşama stratejik savunma aşaması olup, en uzun dönemi içerir. Bu sürenin uzamış olması devleti ve güvenlik güçlerini devamlı yıpratmasına karşılık, halk savaşını sürdüren ve sınırlı ölçüde güçleri olan örgütleri devamlı geliştirir. Bu dönem güvenlik kuvvetlerinin kurumsal ve militer yönden daha güçlü olduğu ve saldırı durumunda bulunduğu, karşı konumda olan güçlerin ise stratejik olarak savunma pozisyonunda yer aldığı, ancak taktik açıdan saldırı durumunda bulunduğu safhadır. Bu dönemde siyasi kanatın gelişmesine ağırlık verilerek eş zamanlı olarak askeri güç oluşturulmaya çalışılır. Bu aşamanın sonlarına doğru siyasi temeldeki güçlülüğü askeri güçlülüğe dönüştürülerek devletin güvenlik güçleri ile denge konumuna ulaşılma istenmektedir.

Stratejik denge aşaması her iki taraf açısından en kritik dönemi oluşturur. Zira bu aşamada halk savaşını yürüten tarafın güç kaybetme ve denge safhasının uzaması durumunda yıpranma, güvenlik kuvvetlerinin de çöküşe geçme durumu olabileceği, bu noktada dengelerin kısa zamanlı ve kararsız bulunduğu dönemdir. Stratejik savunma safhasındaki yoğun eylemler kitleleri siyasal alana taşıdığından,

mücadelenin daha üst boyutlarda ulaşması için olanak yaratır. Askeri mücadelenin yanında çeşitli seviyelerde ayaklanma ile değişime uğramış farklı politik mücadele yöntemlerinin uygulanabilirliği ele alınabilecektir.

Uzayıp gitmekte olan mücadele içerisinde acımasız davrandığı iddia edilen düşmana karşı toplumda oluşan nefret ve kin kitleleri çeşitli eylem yollarına kanallize edebilecektir. Bu eylem ve başkaldırmalar ile sahip olunan kurtarılmış bölgeler daha da genişletilecektir. Yapılan eylemlerle ulusal ve uluslararası topluma duyurulan mücadele sayesinde çeşitli devrimci güçler bu mücadeleye vermiş olduğu desteği arttırmaları. Bu noktada dikkat edilmesi gereken bir diğer nokta stratejik denge döneminin zamanlaması ve süresi bölge ve dünyadaki siyasi ve ekonomik gelişmelere bağlı olacaktır.

Stratejik saldırı aşamasına gelindiğinde ise halk savaşını sürdürdüğünü iddia eden tarafın bir an önce sonuç elde etme mecburiyeti bulunmaktadır. Devletin şiddetle direnmesi durumunda karşısındaki güç çizgisinden çıkarak dağılma durumuna düşebilir. Bu dönem devletin güvenlik kuvvetleri ile denge durumunu sağladıktan sonra kırsalın ele geçirildiği ve kırsal ile birlikte şehirlerde başlatılan silahlı eylemler ile karşı güçlerin tamamen yok edilmeye çalışıldığı dönemdir. Ayaklanma ve saldırılarla güvenlik kuvvetleri kırsaldan şehirlere çekilmek zorunda bırakılır ve burada devlet güçlerine büyük darbeler indirilir. Bazı küçük yerleşim birimleri işgal edilir, düşman şehirlere çekilerek tümünden hareketsizleşmek ve savunma yapmak durumunda kalır. Bu noktadan sonra savaşabilecek tüm kişiler silah altına alınır ve genel bir saldırı durumuna geçilir. Bu dönemde de şehir merkezlerinde başlatılacak tüm planlar yapılır, kısa bir sürede kırlardan şehirlere saldırılır, aynı anda şehir merkezinde ayaklanmalar geliştirilir, böylece düşman güçleri içten ve dıştan kuşatma altına alınıp, imha edilmeye çalışılır (Usta, 2003:37-38).

Bununla birlikte PKK liderleri Öcalan'ın yakalanmasından sonra bir strateji değişikliğine gitme ihtiyacını hissetmiştir. Ancak uygulamaya konulan bu yeni stratejinin ortaya çıkış nedenini yalnızca Abdullah Öcalan'ın yakalanmasında aramak mantıklı olmayacaktır. Terör kavramı açısından yeni bir dönem başlatabilecek olan ve 11 Eylül 2001'de ABD'de gerçekleştirilen terörist saldırılar dünya genelinde yeni

bir süreç başlatmış ve PKK bu yeni sürece yeni bir strateji oluşturarak müdahil olmuştur. Çünkü bu saldırılar sonucunda birçok devletin teröre olan bakış açısı değişmiş, örgütte buna paralel olarak ve yeni stratejisi gereği geçici olarak silahlı mücadele yöntemini bırakmak zorunda kalmıştır. Yeni strateji şu şekilde belirtilebilir;

- Terörist grupların yurt dışına çıkarılması (Toparlanma süreci için)
- Kürt kimliğinin tanınmasına yönelik legal ve illegal propaganda yöntemlerinin geliştirilmesi, Kürtçe eğitim ve Kürtçe TV hakkı verilmesine yönelik çalışmaların hızlandırılması.
- Genel af çıkarılması
- Bölgedeki boş köylere dönüşün sağlanmasına yönelik çalışmalar yapılması (Demirel, 2005).
- Taban destekli siyasallaşma ve partileşme faaliyetleri.

Kuruluş aşamasında sol çizgide ve Marksist-Leninist bir ideolojiye sahip olan PKK geçirdiği süreç neticesinde 2003'ten bu güne Marksist-Leninist çizgiden zaman zaman kopmuş içinde bulunduğu bölgenin hassas değerleri arasında yer alan dini duygulara yönelik açılımlar geliştirmeye çalışmıştır. Bu konuda PKK'yı destekleyen ve siyasal kanadı olarak görülen Demokratik Toplum Partisinin son dönem mitinglerine bölgeden emekli bazı din adamlarını çıkartması, bu kişilerin PKK'nın mücadelesini bir kurtuluş mücadelesi veya cihat olarak yansıtmaya çalışması ve ölen teröristleri şehit olarak adlandırması örnek olarak verilebilir.

Geçen süreç ele alındığında Bal'a göre (2006b:180-181) PKK terör örgütü 1980 öncesini dışarıda bıraktığımızda üç temel strateji uygulamıştır:

'Bunlar 1984-89 arasında yerel halka karşı yoğun terör; 1989-1995 arası devlet güçlerini hedef alma ve gerilla aşamasına geçme çabaları; üçüncü aşama ise 1995-1999 arasında bölge dışı, özellikle büyük kentlerde yoğun terörü uygulama şeklindedir. Bu dönemler örgütün lideri terörist Abdullah Öcalan'ın yakalanmasına kadar olan ve Öcalan'ın örgüt üzerindeki mutlak hakimiyetini ifade eden süreçlerdir.'

PKK terör örgütü 1984-1999 arasındaki stratejileri incelendiğinde sadece birinci dönemde başarı sağladığı söylenebilir. Zira yoğun terör eylemlerinin yapıldığı ilk dönemde bölge halkı üzerinde belirgin derecede baskı kurulmuş, halk

yıldırılmıştır. Daha sonraki terörden gerilla aşamasına geçmeye çalıştığı ikinci dönemde PKK güvenlik güçleri karşısında büyük kayıplar vermiştir. Gerilla konumundaki bir örgütün sahip olması gereken toprağa ve meşruiyete sahip olamamıştır. Bu başarısız dönem PKK terör örgütünün tekrar yoğun terör yolunu seçmesine yol açmıştır. Bu defa hedef büyük şehirler olmuştur. Ancak örgüt güvenlik güçlerinin proaktif önlemleri ve hizmetleri çok başarılı bir şekilde uygulaması neticesinde hedeflerine ulaşamamıştır.

Abdullah Öcalan'ın yakalanması ise PKK için bir dönüm noktası olmuş örgüt ilk olarak bir şaşkınlık içerisine düşmüştür. Bu dönem ve sonrası PKK stratejisi Bal'a (2006b:181-183) göre şu doğrultuda şekillenmiştir:

'Terörist Öcalan'ın yakalanmasını müteakip bir kısım ümitsizliğe ve tükenmişliğe dayalı intihar eylemleri girişiminde bulunan örgüt, daha çok Kuzey Irak'taki 'güvenli bölge'de toplanmış ve eylemsizlik dönemine girmiştir. Bu süreçte bir yandan siyasallaşma girişimlerini arttıran örgüt, diğer taraftan ise liderlik tartışmalarına sahne olmuştur. Örgütün üzerinde terörist Öcalan hala önemli bir etkiye sahip ise de, PKK terör örgütünden kopmalar yaşanmıştır ve önümüzdeki süreçte de bu kopmalar devam edecektir.'

PKK terör örgüt içerisindeki en önemli mücadele, şiddet yanlısı olanlar ile siyasallaşma olmak üzere başka yöntemlere ağırlık verilmesini savunanlar arasında yaşanmaktadır. Bu dönem her iki tarafın uzun yıllar mücadelesine sahne olacak gibi gözükmektedir. PKK örgütünde şiddeti devam ettirme tarafı dağlarda uzun dönemdir atıl kalan teröristlerin harekete geçmesi ve örgütle bağlarını sorgulamalarının önüne geçmek amacı ile yoğun teröre tekrar dönmeyi amaçlamaktadırlar.

İkinci nedenleri ise terörün, teröristler için bir yaşam tarzı haline gelmiş olmasıdır. Bu iki neden de PKK terör örgütü için propaganda alanını genişletmesi bakımından yeterli değildir. İşte bu yetersizliğin farkında olan şiddet yanlısı üst düzey PKK'lı teröristler tahrik gücü yüksek, anlamlı saldırılar yapmak suretiyle güvenlik güçlerini ölçsüz güç kullanmaya veya agresif tutum takınmaya itmek peşindedirler. Bu doğrultuda örgüt sınırlı ve seçici eylemler yapmayı tercih etmektedir. Bu eylemlerin temel amacı ise Türkiye'yi, Öcalan ve örgüt lehinde bir kısım tasarruflara yöneltmektir. Terör örgütünün böyle bir stratejiyi uygulaması ve sürdürmesi halinde, hareket üstünlüğünü elinde bulundurması söz konusudur.

Silahlı eylem yapma döneminin önemli ölçüde başarısızlığını anlayan örgüt siyasallaşma çalışmalarına ağırlık vermiştir. Bu çerçevede çeşitli adlarda sivil toplum örgütlerini arttıran örgüt, Belediye başkanlığı seçimleri ve kurdurduğu partiler aracılığıyla Türkiye’deki genel seçimleri, gücünün önemli ölçütte ispatlanabileceği olimpiyatlar olarak görülmüştür. Halkın Emek Partisi (HEP), Demokrasi Partisi (DEP), Demokratik Toplum Partisi (DTP), Demokratik Halk Partisi (DEHAP) ve Halkın Demokrasi Partisi (HADEP) gibi PKK ekseninde siyaset yapan partilerin önemli siyasal argümanları, bölgedeki insanların ekonomik, sosyal sorunlarını çözmeye yönelik olmamıştır (Usak , 2008:12).

Ancak ‘Demokratik Toplum Partisi (DTP)’nin izlediği metodoloji, İrlanda Kurtuluş Ordusu’nun siyasi kanadı olarak doğan, daha sonra Kuzey İrlanda sorununun tek muhatabı haline gelen “Sinn Fein”e benzetilmektedir. DTP, 2006 yılında yaptığı kongresinde, açık bir şekilde KONGRA-GEL/PKK terör örgütünün siyasi kanadı olduğu mesajını vermiştir’ (Türköne, 2006:11).

Bununla birlikte PKK’nın legal kanadı olarak algılanan DTP’de yaşanan süreçte özellikle kendi içerisinde bir özeleştirici yapma gereksinimi duymuş ve 3 Ocak 2008’de Diyarbakır’da meydana gelen patlama ile beş tane öğrenci ve bir öğrenci velisinin katledilmesiyle bir ayrışma süreci yaşanmıştır. PKK’nın gölgesinde ve onun esaretinde kendini tanımlayan ve dolayısıyla siyasete kapalı Kürtçü DTP, mücadelede taraflardan birisini oluşturmaktadır. Diğer tarafta ise siyaseti şiddetin gölgesinden uzaklaştırmaya çalışan, siyasetin kendi rüştünü ispatlaması için mücadele eden, kendi doğrularını ve yanlışlarını söylem alanında ortaya koymaya çalışan, fikrin bilgeliliğine inanan DTP bulunmaktadır (Bal, 2008). 2003 yılından itibaren özellikle büyük kentlerde eylemlerini arttıran PKK, kendi gölgesinde kurulan siyasi partileri sürekli yalnızlığa itmiştir. PKK siyasi partilerin kendi terör gölgelerinden çıkarak siyasal düşlerini ispat etmelerine engel olmuş ve hala da engel olmaya çalışmaktadır (Bal, 2008b).

KONGRA-GEL/PKK, son dönemde gerçekleştirdiği eylemlerini, “Kürdistan Kurtuluş Şahinleri (TAK)” adlı yan kuruluşuna yaptırmaktadır. Örgüt, bu şekilde hem kendisini daha “siyasi” bir örgüt gibi göstermeyi, hem dünyanın tepkisini çeken

eylemlerini TAK adına yaptırarak Türkiye'yi sıkıştırmayı planlamaktadır (Akyol, 2006:3). Milli Güvenlik Kurulu'nun 24 Ekim 2005 tarihinde yapılan toplantısında, KONGRAGEL/PKK'nın siyasal zemin aradığı, örgütün hedefinin siyasal zemine kaymak olduğu, Türkiye'deki bazı partilerle sivil toplum kuruluşlarının örgüte lojistik ve psikolojik destek vermesinin legalleşme gayretlerinin ürünü olduğu değerlendirilmiştir (Salı, 2005:12).

1.9.4. PKK'nın Örgüt Yapısı

Terör örgütü PKK parti, cephe ve ordu şeklinde bir yapılanmayı benimsemiştir. Parti PKK (Partiya Karkeren Kürdistan - Kürdistan İşçi Partisi) olarak 1978 yılında kurulmuştur. Parti; ideolojik, politik öncüdür. Cephe; ERNK (Eniya Rızgariya Netawiya Kürdistan-Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi) 1985 yılında kurulmuştur. Cephe tüm halkın temsil edildiği ve yönetildiği siyasi organizasyondur. Ordu; ARGK (Artese Rızgariya Gele Kürdistan-Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu) 1986 yılında iki aşamalı olarak kurulmuştur. Ordunun ilk aşaması olan HRK (Hezen Rızgariya Kürdistan-Kürdistan Kurtuluş Birliği) 1984 yılında kurulmuştur. Cephe ve ordu, partinin çizdiği çerçevede hareket ederler (belgenet.com.tr, 2008).

Uzun süreli halk savaşını gerçekleştirecek örgütlenme, hedefe üçlü organizasyonla varacaktır. Bunlar birbirine bağlı fakat farklı alanları kapsar. Disiplinli bir parti, onun hükmettiği silahlı güç ordu ve onu besleyen ama onun tarafından amaçlar doğrultusunda şekillendirilen cephe teşkilatı (Özcan, 1999:71-73).

Ordu - ARGK (Artese Rızgariya Gele Kürdistan - Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu):

PKK, 15 Ağustos 1984'te gerçekleştirdiği Eruh ve Şemdinli saldırılarıyla HRK (Hezen Rızgariya Kürdistan - Kürdistan Kurtuluş Birliği) isimli askeri birimin kuruluşunu ilan etmiş, daha sonra ise 1986 yılında yapılan 3. kongrede askeri birimin ismini ARGK (Artese Rızgariya Gele Kürdistan - Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu) olarak değiştirmiştir.

ARGK'nın bütün faaliyetlerini tepeden tırnağa Abdullah Öcalan kontrol etmektedir (Aydın, 1992:166). Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu olarak bilinen birim,

PKK terör örgütünün silahlı kanadıdır. PKK'nın bütün silahlı eylemleri ARGK tarafından gerçekleştirilmiş ve gerçekleştirilmektedir. Güneydoğudaki bütün eylemler ARGK tarafından planlanıp uygulanmıştır (Demirel, 2005:92).

ARGK'nın üst birimleri; Başkomutanlık, Yüksek Askeri Konsey ve Genel Kurmaylık olarak isimlendirilmiştir. Yüksek Askeri Konsey; Ana karargah sorumluları, eyalet komutanları, tabur düzeyindeki bölge birlik komutanlarından oluşmaktadır. Genelkurmaylık; Yüksek Askeri Konsey üyeleri arasından seçilen bir yürütme ekibidir. Ana karargah ise silahlı faaliyetlerin sevk ve idaresi yönünden tüm destek faaliyetlerinin organizasyonundan sorumludur (İnanç&Polat, 1999:64).

ARGK kendi içerisinde, metropol yapılanması, kırsal alan ve yurt dışı kamplar gibi birimlere ayrılmıştır. Adından da anlaşılacağı gibi metropol yapılanması aracılığıyla özellikle büyük şehirlerdeki eylemler, kırsal alan yapılanmasıyla kırsal kesim faaliyetleri ve kamplar yapılanmasıyla da personel yetiştirme ve barındırma faaliyetleri icra edilmektedir. ARGK bölgede yaptığı eylemleri ERNK militanları aracılığıyla halka abartılı biçimde anlatarak onları etki alanına almak istemektedir (Çeşme, 2005:149). Ancak örgüt lideri yakalanıp Türkiye'ye getirildikten sonra yapılan 7. kongrede ARGK'nın ismi değiştirilmiş ve HPG olmuştur. Yani Hezen Partisina Gel; Halk Savunma Güçleri (Demirel, 2005:328).

Cephe-ERNK (Eniya Rızgariya Netewa Kürdistan–Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi):

21 Mart 1985 tarihinde çeşitli toplum kesimlerinde cephe örgütlenmesini gerçekleştirmek üzere ERNK kurulmuş, örgütün Avrupa ülkelerindeki faaliyetleri de ERNK ve alt birimleri vasıtasıyla yürütülmeye başlanmıştır. Süreç içerisinde ERNK'ya bağlı olarak birçok cephe örgütü oluşturulmuştur.

Örgütte cephe diye adlandırılan birimdir. 21 Mart 1985'te Abdullah Öcalan tarafından Yunanistan'ın başkenti Atina'da kurulmuş ve bir kuruluş bildirgesi yayınlanmıştır. Örgütte cephe faaliyetleri olarak mitingler, basın toplantıları, açlık grevi vb. organizasyonlar gerçekleştirilmektedir.(Aydın, 1992:166) PKK'nın siyasi kanadı olana ERNK yani Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi, çeşitli Kürt örgütlerini

bir çatı altında toplamayı amaçlamaktadır. Kürdistan Yurtsever İşçiler Birliği, Kürdistan Yurtsever Gençlik Birliği ve Kürdistan Yurtsever Birliği adlı örgütlerin birleşmesinden doğmuştur (Demirel, 2005:93).

ERNK örgütlenmesi terör örgütü PKK'nın siyasi kanadını oluşturarak terör örgütünün, askeri kanadı olan ARGK'nın lojistik, savaşçı, para, halk desteği vs. ihtiyaçlarını karşılama görevi yapmaktadır. ERNK'nın bir diğer görevi de öğrenci, gençlik, işçi, memur gibi halk kesimlerinden destek alarak bu kesimlerden eleman kazanabilmek ve yurt içi ve yurt dışında siyasi faaliyetlerde bulunabilmektir (Çeşme, 2005:149). ERNK içerisinde faaliyet gösteren örgüt militanları genç kesimleri öncelikle grubun içerisine çekerek sempatican yapmakta, daha sonra da beyin yıkama faaliyetleri ile de militan aşamasına geçirmektedirler (Çeşme, 2005:298-299).

Kuruluş döneminde parti hiyerarşik yapılanmada aşağıdan yukarıya Hücre, Köy Komitesi, Yerel Komite, Bölge Komitesi, Merkez Komitesi ve Polit Büro, olarak örgütlendi. Örgütlenmedeki görev dağılımının amacı kuruluş döneminde propaganda, taraftar kazanma ve maddi destek sağlamayı hedef almıştı. Her üst komite, altını denetlemekten ve kontrolden sorumlu olarak sistem kurulmaya çalışıldı. Merkez komitesi, 4 kişilik polit büroyu seçmekle görevli olup, ayrıca, genel olarak tüm sorumlulukta merkez komiteye aitti. Merkez komitenin önündeki en önemli görev ise silahlı direnme kuvvetlerinin kuruluşunu yetki ve görevlerini saptamaktı. Böylece 'parti ordu'nun ilk nüvelerini oluşturacaktı. Merkez komite genel sekreteri seçecekti. Üst yönetimi oluşturan polit büro denetleme yetkisine de sahipti. Demokratik merkezîyetçilik, sıkı bir merkezîleşmenin ve parti yönetiminin tartışılmaz otoritesinin göstergesiydi (Özcan, 1999 :71-73).

Örgütün kuruluşu olan ilk kongreden sonra aşağıdaki kongreler ve konferanslar (netpano.com.tr, 2008) gerçekleştirilmiştir:

PKK I.Kongresi (Kuruluş) /27 Kasım 1978: 27 Kasım 1978 tarihindeki PKK'nın Kuruluş Kongresine örgüt lideri Abdullah Öcalan'ın yanı sıra Cemil Bayık, Şahin Dönmez, Mehmet Hayri Durmuş, Baki Kareer, Mehmet Turan, Mehmet Cahit Şener, Ferzende Tağaç, Ali Haydar Kaytan, Mazlum Doğan, Hüseyin Topgüder, Ali

Gündüz, Sekine Cansız, Kesire Yıldırım, Duran Kalkan, Ali Çetiner, Faruk Özdemir, Abbas Göktaş, Abdullah Kumral isimli dönemin üst düzey örgüt mensupları katılmışlardır. Gerçekleştirilen I. Kongre'nin sözde delegelerinin büyük bir bölümü zaman içerisinde Abdullah ÖCALAN tarafından ajan ilan edilerek kurşuna dizilmişlerdir. Bunlardan bazıları canlarını kurtarmak için örgütten kaçmışlardır.

Kuruluş Kongresi'nde alınan temel kararlardan birisi de PKK'nın alt örgütleri oluşturduktan sonra partinin kamuoyuna ilan edilmesi olmuştur. Nitekim Mayıs 1979 tarihindeki Elazığ tutuklamalarına kadar bu karar gizliliğini ve geçerliliğini muhafaza etmiştir. Bu itibarla, önceden taban çalışması yapılmış olan Gaziantep, Şanlıurfa, Mardin, Batman, Diyarbakır, Elazığ, Tunceli, Bingöl, Ağrı gibi illerden başlamak suretiyle Hazırlık Komitelerinin teşkiline başlanmıştır (belgenet.com.tr, 2008).

PKK I. Konferansı ve Alınan Kararlar/15-25 Temmuz 1981: Askeri hazırlıkların başlatılması kararı alınmış, K.İrak'ın PKK faaliyetlerine açılması gayretleri hızlanmıştır (usakgundem.com.tr, 2008).

Konferans'ta geleceğe yönelik hedef tespiti yapıldıktan sonra;

- Örgütlenmenin yeniden oluşturulması.
- Cephe ve ittifaklara ilişkin pratik adım atılması.
- Askeri hazırlıkların başlatılması,
- Örgütün yeniden toparlanması maksadına yönelik olarak Orta Doğu ve Avrupa ayırımı yapmaksızın yurtdışı imkanlarına dayalı olarak asgari bir yıllık askeri ve siyasi eğitim çalışmasının başlatılması kararlaştırılmıştır.

Söz konusu eğitim ve hazırlık çalışmaları dağılan parti komitelerinin yeniden tesisi, parti programının kadrolara öğretilmesini hedeflemiştir. Bu meyanda, Abdullah ÖCALAN tarafından "Örgütlenme Üzerine" isimli kitap yazılarak kadrolara dağıtılmıştır. Bu kitapta Leninist örgütlenme modelinin esasları ortaya konulduktan sonra yerel koşullarda hedeflenen parti örgütlenmesi tanımlanmıştır. (belgenet.com.tr, 2008).

PKK II. Kongresi ve Alınan Kararlar/20–25 Ağustos 1982: PKK'nın II. Kongresi İsrail'in Lübnan'ı işgal etmesi olayının etkisiyle planlanandan birkaç ay öne alınarak 20-25.08.1982 tarihinde Suriye'nin Ürdün sınırına yakın ve FHKC (Filistin Halk Kurtuluş Cephesi)'nin uhdesinde bulunan bir kampta yapılmıştır. Abdullah ÖCALAN'ın başkanlığında yapılan kongrede:

Yurtdışına bağlı olarak yürütülen siyasi ve askeri faaliyetlerin gelinen aşama itibariyle asgari ölçüde tamamlandığı belirtilmiş ve bu nedenle daha fazla beklemeden K. Irak'tan yurtiçine dönüşün bir an önce başlatılması ve tamamlayıcı hazırlıkların K. Irak'ta ve yurtiçinde sürdürülmesi karar olarak benimsenmiştir. Yurtiçi faaliyetlerinin, sınırdan iç kısımlara doğru keşif ve istihbarat kolları şeklinde ve azami bir yıllık hazırlık süresini kapsayacak şekilde başlatılması ve böylece 1983 sonbaharında sözde gerilla faaliyetlerinin başlatılması karar altına alınmıştır.

Avrupa faaliyetlerinin merkez komite düzeyinde yeniden takviye edilmesi Libya'da bir temsilciliğin açılması alınan diğer kararlar olmuştur. 20-25.08.1982 tarihinde gerçekleştirdikleri II. Kongre'nin Suriye, Lübnan ve Avrupa ülkelerinde sürdürülen hazırlık faaliyetlerini sonuçlandırarak K. Irak'a dayalı olarak yurt içinde silahlı ve örgütsel faaliyetleri yeniden başlatmayı hedeflediği söylenebilir (belgenet.com.tr, 2008).

Yöntem olarak silahlı propaganda türü sansasyonel eylemler, hedef olarak siyasi parti başkanları, milletvekilleri, polis şefleri, üst rütbeli subaylar, toprak ağaları, ihbarcı olarak nitelendirilen vatandaşlar, jandarma ve polis karakolları, fabrika, işyeri ve mağazalar seçilmiştir. Yapılan hazırlıklar çerçevesinde 15 Ağustos 1984'te Erüh ve Şemdinli baskınları gerçekleştirilerek, PKK faaliyetlerinde II. Dönem olarak adlandırılabilir daha organize silahlı eylemler başlamıştır. Örgüt böylelikle bölge halkına varlığını ve gücünü ispatlamayı hedeflemiştir (usakgundem.com.tr, 2008).

PKK III. Kongresi/25–30 Ekim 1986: III. Kongre 25-30 Ekim 1986 tarihinde Lübnan'da bulunan Helvi Kampında yapılmıştır. Abdullah ÖCALAN'ın “savaşmıyorlar” gerekçesiyle üst düzeyde büyük tasfiyeler yaptığı bu kongre, “kötü gidişi engelleme” kongresi olarak nitelendirilmiştir. 1985 yılında başlayıp, 1986

yılında devam eden durgunluğun müsebbibi olarak gösterilen üst düzey elemanlar çeşitli yöntemlerle tasfiye edilmişlerdir.

- Helvi Kampının adının Mahsun Korkmaz Akademisi olarak değiştirilmesi ve bu kampın bir kadro okulu haline getirilmesi,
- Yurtiçinde şehir ve kitle faaliyetlerine daha fazla önem verilmesi, legal girişimlerin başlatılması ve bu amaçla gerekli mekanizmaların işletilmesi,
- Başlıca faaliyet bölgelerinin Botan, Mardin, Güneybatı Garzan, Orta (Amed), Kuzey (Dersim), Kars-Ağrı (Serhat) Eyaletleri olarak tanzimi,
- HPP (Örgütiçi İstihbarat), TEVSAL (Örgütdışı İstihbarat) birimlerinin oluşturulması,
- Cezaevlerinin daha aktif hale getirilmesi çalışmalarının derhal başlatılması ve buna bağlı olarak cezaevleriyle ilişkilerin merkezileştirilmesi ve örgütlü biçime kavuşturulması,
- Firar olaylarının organize edilmesi, tahliye olanlarla ilişki kurulması kararlaştırılmıştır (belgenet.com.tr, 2008).

Ayrıca bu kongrede örgüte maddi gelir sağlanması konusunda görüşmeler yapıldı. Vergilenme kanunu çıkartıldı. Zengin Kürt iş adamlarından çeşitli şekillerde bağış alınarak örgüte katkı sağlandı. Ülke içinde yapılacak eylemlerin bölgelere bölünerek yapılması kararlaştırıldı. Ayrıca (Hezen Rızgariye Kürdistan – Kürdistan Kurtuluş Birliği) isimli askeri birimin ismi ARGK (Artese Rızgariye Gele Kürdistan - Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu) olarak değiştirilmiştir.

Örgütün ilerlemesinin önünde engel olarak görülen geçici köy korucularının ve yakınlarının katledilmesi, evlerinin kundaklanması, mallarının yağmalanması yöntem olarak benimsenmiştir. Kongre kararları doğrultusunda PKK, 1987 yılı içinde geçici köy korucularına yönelik Mardin, Şırnak, Siirt yöreleri başta olmak üzere 15 ayrı toplu katliam gerçekleştirmiştir (usakgundem.com.tr, 2008).

PKK II. Konferansı ve Alınan Kararlar/Mayıs 1990: Mayıs 1990 tarihinde Lübnan'da gerçekleştirilen II. Konferans, PKK terör örgütü açısından büyük önem arz etmektedir. Konferansı önemli kılan esas husus bu konferansın yurtiçinde yapılması planlanan ve PKK lideri Abdullah ÖCALAN'ın da katılmayı düşündüğü PKK IV. Kongresi'nin bir nevi provas olması ve hazırlıklarını içermesidir.

Diğer taraftan PKK yanlısı kitlesel gösterilerin yapıldığı günlerin hemen akabinde gerçekleştirilmesi bu konferansın kitlesel boyutlu gösterilerin tırmandırılması gibi kararlara esas teşkil etmesi, konferansın diğer önemli nitelikleridir (belgenet.com, 2008). Kitlesel boyutlu gösterilerin hızlandırılması ve silahlı faaliyetlerin kırdan şehre doğru yayılması kararlaştırılmıştır (usakgundem.com.tr, 2008).

Konferansta Nusaybin, Cizre, Silopi olaylarının meydana getirdiği kargaşadan azami faydalar sağlayabilmek için Abdullah ÖCALAN tarafından "Fırat-Dicle" Havzası olarak tabir olunan bölgenin bir ayaklanma bölgesi haline getirilmesi için broşürler ve talimatlar hazırlanmıştır,

PKK IV. Kongresi ve Alınan Kararlar/26-31 Aralık 1990: Sosyalist Blok'un dağılmasına paralel olarak Marksist ideolojiden kaçış çabaları görülür (usakgundem.com.tr, 2008). Bu toplantıda yapılan eylemlerin bundan sonra daha genişletilmiş olarak yapılmasına karar verilmiştir. Bağımsız bir Kürdistan devletinin kurulması kararı alınmıştır. İnsan toplama faaliyetleri arttırıldı. Bunun için Kürt vatandaşlarının sempatisi kazanılmaya çalışıldı.

Bu kongrede örgüt lideri Abdullah ÖCALAN hazır bulunmamıştır. IV. kongrede kitlesel faaliyetler ile siyasal faaliyetlerin dayanışmasının sağlanarak, parça parça kurtarılmış alanlar oluşturulması yönünde kararlar alınmıştır. Abdullah ÖCALAN bu kongreye katılmamış olmakla birlikte kongre kararlarına esas teşkil edecek talimat ve değerlendirmeleri kongreye katılacak olanlara ulaştırmıştır. IV.Kongre'de alınan en önemli karar sözde gerillanın yaygınlaştırılması, kararı olmuştur (belgenet.com.tr, 2008).

PKK III. Konferans/5-15 Mart 1994: Silahlı eylemlerin daha da tırmandırılması ve yaygınlaştırılması kararı alınmıştır. Öcalan “Ordu ve Savaş Gerçekliğine doğru yaklaşmayan anlayışları yerle bir edelim” başlıklı bir bildiri sunmuştur. Metropol eylemleri ve legal faaliyetlerin tırmandırılması kabul edilmiştir (usakgundem.com.tr, 2008)

PKK IV. Konferansı/01-15 Mayıs 1996: PKK IV. Konferansı 01-15 Mayıs 1996 tarihleri arasında Şam yakınlarındaki bir örgüt kampında gerçekleştirilmiştir. IV. Konferansta:

- Kızıl ve kurtarılmış üs alanlarının oluşturulması,
- Gerillanın yaygınlaştırılması,
- İl, ilçe, kasaba gibi kalabalık yerleşim birimlerine baskınlar düzenlenmesi,
- Çeşitli bahanelerle serhildanların (kitlesele başkaldırımların) yeniden başlatılması,
- K.İrak’ın kuzey şehirlerinden başlanılarak iktidar organlarının oluşturulması,
- İntihar eylemlerinin geliştirilmesi,
- Her eyalete intihar timleri gönderilebilecek şekilde hazırlık ve altyapı çalışmalarının yapılması kararları alınmıştır. Böylece bir yandan V. Kongrede alınan kararlar güncelleştirilirken. diğer yandan örgüt açısından hayati gittikçe artan K.İrak’a dikkat çekilmiştir (belgenet.com.tr, 2008).

PKK V. Konferansı/8-28 Ocak 1995: Ordulaşma stratejisi kabul edilmiştir. Parti program ve tüzüğünde değişiklik yapılmıştır. PKK’ya özgü bir sosyalizm teorisi geliştirilmeye çalışılmıştır. Bu konferans neticesinde Avrupa alanını diplomatik faaliyetlerin merkezi haline getirmeye yoğunlaşmıştır (usakgundem.com.tr, 2008).

PKK V. Kongresi-1995: 1995 yılında Kuzey Irak’ta yapılmıştır. Bu kongrede de artık Doğu ve Güneydoğu Anadolu illerinin dışına çıkarak Karadeniz Bölgesine açılım kararı alınmıştır. Ayrıca 5. kongreyle birlikte Akdeniz Bölgesinde de faaliyetler başlamıştır (netpano.com.tr, 2008).

PKK VI. Konferansı/1-15 Mayıs 1996: İntihar eylemlerinin geliştirilmesi kararlaştırılmıştır. Öcalan'ın stratejisi: **“Ne kadar eylem, o kadar propaganda, ajitasyon; ne kadar eylem o kadar otorite”** şeklindedir (usakgundem.com.tr, 2008).

PKK VI. Kongresi/Şubat 1999: “Gerilla vazgeçilmez yaşam güvencemizdir” (usakgundem.com.tr, 2008). Bu kongreyle birlikte PKK'nın silahlı eylemlerinde artış kararı alındı. Terör tüm ülke çapında boy göstermeye başladı. Bu kongreden sonra ülke ekonomisine zarar verme eylemleri yapıldı. Özellikle turistik bölgelerde turizmi etkilemek açısından eylemler artırıldı (netpano.com.tr, 2008).

PKK VII. Kongresi - 02/23 Ocak 2000: Abdullah Öcalan yakalanıp, idam kararı verildikten sonra hazırlanmış bir kongredir. Bu kongreye kadar örgüt militanları ve malzemeleri Kuzey Irak'a gönderilmişti. Bu kongre PKK açısından çok önemlidir. İlk kongreleri gibi yeniden yapılanma söz konusudur. Abdullah Öcalan'ın yakalanmasıyla PKK'nın parçalanamayacağı gösterilmiştir. 02-23 Ocak 2000 tarihleri arasında toplanan bu kongre'de Abdullah Öcalan'ın *“Demokratik Cumhuriyet”* tezi benimsenmekle kalmamış ve *“Barış Projesi”* adı altında bir belge hazırlanmıştır. Bu belgede temel söylemler şu şekildedir (ofkparis.org, 2008):

- Kürtlerin cumhuriyetin kurucu unsurlarından birisi olduğunun kabul edilmesi.
- Kürt halkının kimliğinin tanınması, anayasal vatandaşlık haklarının garanti altına alınması
- Düşünce, inanç, ifade ve dernek kurma özgürlüklerinin garanti altına alındığı demokratik ve sosyal reformların uygulamaya konulması.
- Olağanüstü Hal uygulamasının ve devlet Güvenlik Mahkemelerinin kaldırılması ve merkezi yönetim biçiminden yerel yönetim biçimine geçilmesi.
- İdam cezasının kaldırılması ve genel af ilan edilmesi.
- Köye dönüş projesinin hayata geçirilmesi ve devletin bu göç ile ilgili zararları karşılaması.
- Mevcut sınırların muhafaza edilmesi.
- Türk ordusunun operasyonları sona erdirmesi

- Köy koruculuğu sisteminin kaldırılması.
- Tarihi dokuya zarar veren barajların yapımının durdurulması (İlisu ve Mercan)
- Faili meçhul cinayetlerin aydınlatılması ve bölgedeki mayınların temizlenmesi.

Öcalan'ın "Demokratik Çözüm" dediği bu strateji değişikliği "İki kurucu halk" yaklaşımıyla, Türkiye Cumhuriyetinin yeniden oluşturulması ve yeni anayasasında "Türk ve Kürt" olarak iki kurucu ulusun kabul edilmesi talebine dayanır (Bila, 2004:264).

Bu noktada dikkat çeken şey Öcalan yakalandıktan sonra örgütün çöküntüye uğradığı, yıllar sonra anlaşılmıştır. Öcalan'ın yakalanması ve ifadeleri örgütü tam bir çöküntüye sokmuş ve bu yıllar sonra örgüt mensuplarının ifadelerinden anlaşılmaktadır. Bir terörist, emniyette verdiği ifadesinde o dönemde yaşanan psikolojik havayı şöyle anlatıyor (aksiyon.com.tr, 2008):

'Başkan yakalanmıştı ve hepimiz fedai eylem yapmak için yönetime başvurmuştuk. Tabii doğal olarak herkes mahkeme sürecine kilitlenmiş, önderliğin ağzından çıkacak cümlelere hayati önem verilmekteydi. Bize göre Öcalan mahkemeye çıkacak ve burada devrimi ve özgürlük mücadelesini anlatacaktı. Çünkü o başkandı. Ama mahkeme salonunda, 'ben hiç kimseyi öldürmedim, hep barışın yanında oldum, bazı eylemler olmuşsa da bunları yapanlar Çürükkaya ve Şemdin tarzı çeteci anlayışlardır. Bana fırsat verilirse savaş durdurabilirim, hizmet imkânı istiyorum, şehit analarından özür diliyorum ve onların acısını paylaşıyorum' şeklinde beyanlarda bulunup, bugüne kadar saflarda ölen PKK'lıları anmaması neticesinde herkes donakaldı. Bu sözleri söyleyen Öcalan olamazdı. İlk şoktan sonra Cemal arkadaş (Murat Karayılan) kalkarak, arkadaşlar mutlaka başkana ilaç verilmiştir dedi ve hepimiz buna inanmak istedik. Lakin ilerleyen süreç bizi yanılttı, çünkü uğruna öleceğimiz insan bir Che olamamıştı. O tüm inancımızı da girdiği İmralı Cezaevi'ne hapsetmişti. Ölen sadece geri çekilmede kaybettiğimiz 700 arkadaşımız değil, kendimize saygımızdı da.'

PKK VIII. Kongresi – 4/10 Nisan 2002: Terörist başı Abdullah Öcalan'ın yakalanıp tutuklanmasından sonra yapılan son kongredir. Bu kongredeki en önemli karar PKK'nın üstlendiği misyonunu tamamlamış olduğuna ve yeni plan ve stratejinin daha kapsamlı ve derin bir teşkilat yapılanmasını gerektirdiğine inanılarak PKK isminin değiştirilmesi kararı alınmış ve bundan sonra adının Kürdistan Özgürlük ve Demokrasi Kongresi (KADEK) olarak kullanılmasında oy birliğine varılmıştır (kurdistan.org, 2008). Teröristlere genel af halinde silahların bırakılacağı

belirtilmiştir. Ayrıca Abdullah Öcalan'ın cezaevi şartlarının daha iyi olması ve başka bir cezaevine nakledilmesi istenmiştir.

PKK IX.Kongresi: Örgütlenme şekli olarak kitlelere hitap edecek bir yapıya ulaşılamaması, çeşitli örgüt içi sıkıntılar, Amerika'nın Irak'ı işgali ve bu doğrultuda gelişen siyasal konjonktör ve Kuzey Iraklı Kürt grupların bu dönemde politik ilgi odağı haline gelmesi PKK ve Öcalan'ı farklı arayışlara itmiş ve bunun neticesinde sona erdirilen KADEK'in yerine Kürdistan Halk Kongresi kurulmuştur. Bu kongre ile reel sosyalist-Leninist örgütlenme ve parti anlayışı terk edilmiştir (Bila, 2004:164). Ayrıca lider kadrolardaki çeşitli fikir ayrılıkları bu dönemde oluşmuştur.

PKK İsmine Yeniden Dönüş: Örgüt içerisinde özellikle KONGRA-GEL döneminde yaşanan görüş ayrılıkları, Abdullah Öcalan'ın örgüt içerisindeki önderlik konumunu pekiştirme ve etkisini hissettirme arzusu, örgüt kadrolarına yeni bir motivasyon ve dinamizm kazandırma gibi nedenler ile PKK ismine yeniden yönelme kararı alınmıştır. KONGRA-GEL II.Olağanüstü Genel Kurulunda oluşturulan PKK Yeniden İnşa Komitesi, çalışmalarını 28 Mart-4 Nisan 2005 tarihleri arasında PKK'yı Yeniden İnşa Etme Kongresi ile tamamlamıştır. Bu süreçte Kürt toplumunu hedefe götürecek örgütlenme biçimi olarak demokratik konfederalizm ifade edilmiştir.

BÖLÜM 2

2003-2008 TÜRKİYE’NİN PKK TERÖRÜYLE

MÜCADELE POLİTİKALARI

Soğuk Savaş Dönemi’nin sona ermesi ile birlikte başlayan süreçte, yeni tip tehditlerle en ideal şekilde ve nasıl mücadele edilmesi gerektiği konusunda ülkeler arasında görüş ayrılıkları bulunmaktadır. Bahse konu tehditler arasında en önemlisi sayılabilecek terör ile mücadelede nasıl bir metot benimseneceği, terörizmin bir güvenlik sorunu mu, yoksa siyasi, ekonomik ve toplumsal bir sorun mu olduğu sorularına halen cevap aranmaktadır (Oğuzlu, 2007: 3).

Terör örgütleri 1800’li yıllardan beri önemli bir güvenlik problemi olarak algılanmıştır. Bu noktada devletler terörle mücadele adına önemli oranlarda insan gücü ve kaynak harcamışlardır. Burada dikkat çeken nokta terörün yalnızca bir güvenlik problemi olarak ele alınması ve buna paralel olarak politika yürütülmesidir. Dolayısıyla sorunun aktörleri güvenlik güçleri ve teröristler olmuştur. Günümüze gelen süreçte özellikle terörle aktif mücadele eden gelişmiş ülkeler bu sorunun çözümü noktasında soruna yol açan farklı boyutların olduğu üzerinde durmuşlardır.

Buradan hareket eden devletler ve toplumlar terörle mücadelenin güvenlik boyutu dışına taşmasına yol açmış ve toplumun diğer güç odakları da bu soruna eğilmiş ve çeşitli açılımlar sunmuşlardır. Geline noktasında terörle mücadele teröristler ile güvenlik güçleri arasındaki bir sorun olmaktan ziyade çok taraflı ve çok çözümlü bir denklem durumuna dönüşmüş olduğu görülmektedir. Terörle mücadele etmenin ilk önceliği teröristle fiziki olarak, şiddet kullanarak mücadele etmek olmamalıdır. Terörü gidermeye çalışırken ilk öncelik toplumsal ihtiyaçlar olmalıdır. Halkın düşüncesi, medyanın doğru kullanımı, ekonomik ve sosyal araçların terörü kesmek için kullanılması, eğitim ve kültürün birer araç olarak devreye sokulması gerekmektedir (Laçiner, 2004).

Türkiye'nin hemen hemen otuz yıldır ülke gündeminin ana konusunu terör sorununun işgal etmesi ve aradan geçen zamana rağmen bahse konu sorun için gerçekçi bir çözüm üretilememiş olması, Türkiye'nin terör ile mücadelede yürüttüğü devlet politikalarının analiz edilmesi gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Söz konusu analiz içinde, Türkiye'nin terör ile mücadelesinde benimsediği strateji ve politikaların yanı sıra, devletin genel işleyişi içerisinde yer alan sıkıntıların da irdelenmesi gerekmektedir. İhsan Bal (2006a:25) Türkiye'nin terörle mücadelesini üç döneme ayırmanın mümkün olduğunu belirttikten sonra bunlardan ilkinin tamamen güvenlik merkezli ve militarist, ikincisini halk desteğinin arandığı yarı militarist evre, üçüncüsünü ise sivil merkezli profesyonel polisiye önlemlerin olduğu aşama olarak tanımlamıştır.

Türkiye'nin Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde yoğunlaşmış terör faaliyetlerinin önlenmesine yönelik olarak günümüze kadar yetkili makamlarca ülke imkanlarının el verdiği ölçü de bir çok önlem alınmış ve uygulanmıştır. Her ne kadar bu konuda birçok önlem alınsa da görüldüğü gibi Türkiye'de ki terör olayları azalsa da halen sürmektedir. Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde uzun yıllardan beri süre gelen bölücülük olayına karşı, alınacak ana tedbirler ve uygulanacak prensipler ile hedefleri kapsayan temel bir politika bu güne kadar tespit edilememiştir. Şüphesiz bunun temel nedenleri iktidar değişiklikleri, her iktidarın konuya farklı bakması, sorunun bir bütün olarak değerlendirilememesi gibi nedenler yatmaktadır. Ancak özellikle 2003 yılından bu yana PKK ile mücadelede farklı ve alternatif çoklu yaklaşımlar benimsendiği gözlemlenmektedir.

Terörle mücadele, en zorlu savaşılardan bir tanesidir ve bu savaşta herkesin aynı hisleri duyması, alınan önlemleri doğru bulması ve omuz omuza çarpışmasını beklemek anlamsızdır. Önlemlerin bir uzlaşma ile hayata geçirilmesi ve terörizme karşı mücadelenin teröristle savaş yerine, uluslararası bir sorunla baş etme mücadelesi olarak ele alınması en önemli adımdır. Mücadelenin standartlaşması ve herkese mal olması adına ortak kavramlar ve kurallar konulması, benzer hukuk sistemleri uygulanması esas olmalıdır (Arıboğan, 2005:222).

Halkın devletten beklediği, samimiyet ve emniyettir. Devlet icraatlarıyla bu samimiyeti bizatihi göstermelidir. Göstermelik, suni, sathi, tutarsız tarz, üslup ve şekiller, halkın vicdanında hemen anında hissedilmektedir. Bu tutumlar neticede devlete karşı güvensizliğe dönüşmektedir (Akgündüz, 1996:11). Bunun önlemi çok iyi alınmalı devlet politikalarının etkileyici bir üslubu ve güven veren bir tarzı olmalıdır.

2.1. SİYASİ POLİTİKALAR

Terör örgütleri taleplerini kabul ettirmek, için de teröre başvururlar. Ancak ülkelerin ve toplumların yönetici birimlerinin bu talepler karşısında geri adım atması düşünülemez. Zira bu korkuya boyun eğmek manasındadır ve terör ivmesini yükseltmekten başka bir işe yaramaz. Ancak terörün yarattığı korku ve panik karşısında devlet ve toplumun boyun eğdiğini göstermek ne kadar vahim bir hata ise, terörü doğuran koşulların değişmesi için gerekli “demokratik” adımları atmaktan çekinmek ve kaçınmak da, o ölçüde vahim bir hatadır. Bunu desteklercesine Wilkinson ve Laqueur gibi yazarlar demokratik sistemleri, terörizmle mücadelede ilk bakışta ödün veren ve hatta aciz gibi görünmekle birlikte, uzun dönemli ve çok alternatifli çözümler üreterek terör örgütlerine karşı kalıcı başarıların elde edildiği dirençli sistemler olarak ifade etmektedirler (Bal, 2000:139).

Türkiye’nin yaşamış olduğu terörle mücadele süreci incelendiğinde, 1999 yılında Öcalan’ın yakalanmasından dolayı PKK terör örgütünün yaşadığı travmatik durumu Türkiye’nin bir avantaja dönüştüremediği görülmektedir. Ancak terörün tekrar alevlendiği 2003 yılına gelindiğinde, sürecin tam tersine çevrildiği, terörle mücadelede bir değişim yaşanmaya başladığı ve devlet tarafından siyasal, sosyal ve ekonomik politikaların uygulanmaya başlandığı gözlenmiştir. Bu dönemde sosyal, ekonomik, siyasal ve alanda yapılan atılımlar terörle mücadelede önemli kazanımlar sağlamıştır. Bu atılımlar, şehit cenazeleri üzerinden Türk milliyetçiliği yapılan bir dönemde, Kürt milliyetçiliği yapılan bölgelerdeki (Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesi) halktan öylesine kabul görmüş ki, 2007 Temmuz seçimlerinde iktidar partisi bölgedeki oyunu görülür biçimde artırmıştır (Usak Raporu, 2008:19).

ABD'nin Irak'a müdahalesinin ardından Kuzey Irak Bölgesi'ndeki istikrarsız ve kaotik durum, PKK'nın lojistik destek sağlaması adına önemli bir olanak olmuş, örgüt önemli miktarda cephane ve patlayıcıların yanı sıra, uzaktan kumandalı mayınları da envanterine sokmuştur. PKK, Temmuz 2006 ayı itibarıyla eylemlerine tekrar hız vermiş, artarak devam eden eylemlerin ardından Türkiye'de "Terörle Mücadele Yüksek Kurulu" olağanüstü toplanarak terör zirveleri düzenlemiştir. Toplantıların sonucunda, PKK'nın saldırılarının Kuzey Irak'tan geldiği saptanmış ve Birleşmiş Milletler (BM) kararları çerçevesinde Irak'ın PKK terörü ile mücadelede gerekli sorumlulukları yerine getiremediği takdirde, Türkiye'nin uluslar arası iç hukuktan doğan haklarını sonuna kadar kullanacağı hususları açıkça ifade edilmiştir.

Teröre sadece savaş ile karşılık verme, karşılık verilmiş olan o terörü ortaya çıkaran etkenleri daha da pekiştirecek, mevcut şartları daha olumsuz bir konuma itecek yaşamı zorla değiştirilmiş ve yerinden edilmek zorunda kalınmış insanlar, daha fazla nefret ve şiddeti üretecek ve terörü daha kapsamlı bir hale getirecektir. Terörün olmamasının ilk şartı militer önlemlerin etkin ve kapsamlılığı değil, insanlığın ortak değerlerinin sorgulanması gerekliliğidir. Bu süreç, insanlar ve toplumlar için yeni arayışları da beraberinde getirmiştir.

Teröristlerin önem sıralaması içindeki hedef kitlelerin basında hiç kuskusuz masum geniş halk kitleleri gelmektedir. Demokratik ülkelerdeki güvenlik güçleri perspektifinden olaya baktığımızda ise, bu güçlerin teröre karşı başarılı ve etkin olabilmeleri için büyük ölçütte halk desteğine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bağlamda terör örgütleri ile devlet kurumları mücadele bir bakıma 'alan kazanma stratejisi' olarak nitelendirilebilir (Bal, 2002:141). Bu alan Türkiye açısından demokrasi doğrultusunda genişletilerek, farklılıkları zenginlik olarak gören ve benimseyen kabul eden bir toplum dizaynı oluşturulabilirse, ancak o zaman terörle mücadelede başarıdan söz edilebilir.

Terörle mücadelede, bastırılan ve ifade edilemeyen düşünce ve fikirlerin eğitim ile özgürlükçü demokratik düşünce ortamına taşınması, bütüncül, diyaloga açık ve uzlaşmacı bir zeminde tarihsel ve kültürel entegrasyonun gerçekleşmesi önemli fırsatlar doğuracaktır. Avrupa Birliği'nin katılım müzakereleri bağlamında

Türkiye bu alanda çok önemli aşamalar kat etse de, hala yalnızlaştıran ve gerektiğinde yok sayan “öteki” anlayışına dayalı politikalar geliştirilmesi terörle mücadelede diğer taraftan elde edinilen kazanımları etkisizleştirmektedir. Türkiye’nin, terör ile mücadelesi 40 yıla yakın bir zaman dilimine sığmış durumdadır. Terörle mücadelesinin ilk yıllarında sadece militarist politikaları merkeze yerleştiren Türkiye, zamanla bu alanda önemli kazanımlar elde etmiş ve çoğulcu, uzlaşıcı, demokratik değerlere bağlı güvenlik politikaları üretmeye başlamıştır (Bal, 2002:142).

Türkiye’nin siyasal istikrarını sağlamak için, ülkede yer alan tüm etnik ve dini grupların katılımında bulunabileceği bir demokrasi anlayışının tesis edilmesi gerekmektedir. Ancak, Türkiye’deki etnik unsurların siyasal örgütlenmelerini, kendi etnik esaslarına dayandırmadan Türkiye bütünselliğine yansıtılması gerekmektedir. Bahse konu siyasal örgütlenmelerin; ”Ben Türkiye’nin partisiyim” diyerek netleşmesi lazımdır. Söz konusu durum, özellikle Kürt kökenli vatandaşlarımızın dikkat etmesi gereken bir husus olup, vatandaşlar arasındaki güvensizlik ortamı da bu tür tutum ve davranışlardan kaynaklanmaktadır (Öneş, 2007: 9).

Ülkemizde özellikle AB sürecinde yaşama geçirilen siyasal reformlar hem bireysel hak ve özgürlükler alanında önemli gelişmeler sağlamış hem de terörle mücadelenin daha demokratik zeminde ve şeffaflık içinde yürütülmesi için gerekli yasal düzenlemeler gerçekleşmiştir. Uluslararası örneklerinde de görüldüğü gibi demokratik zeminde yürütülen terörle mücadele başarılı sonuçları da beraberinde getirmektedir. Örneğin İspanya’da AB sürecinde uygulamaya konulan düzenlemeler, terörle mücadelede özellikle halk desteğini sağlama ve örgütün alanını daraltma noktasında önemli katkılar sağlamıştır (Usak Raporu, 2008:84).

KONGRA-GEL/PKK terör örgütünün 2006 yılında ilan ettiği sözde ateşkes ilanı ile başlayan süreç içerisinde, Kürt sorununun çözümü konusunda farklı siyasi eğilimlerin farklı önerileri, tartışmaları olmuştur (Zorcan ve Dulkadiroğlu, 2006:13): Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP), bahse konu sorunun çözümü bağlamında; “Bu bölgemizdeki kültürel farklılıklar, partimiz tarafından zenginlik kabul edilmektedir. Resmi dil ve eğitim dili Türkçe olmak şartıyla, Türkçe dışındaki dillerde yayın dahil

kültürel faaliyetlerin yapılabilmesini, partimiz ülkemizdeki birlik ve bütünlüğü zedeleyen değil, güçlendiren ve pekiştiren bir zenginlik olarak görmektedir.” hususlarını belirtmektedir. Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) soruna; “Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinin adeta kaderine dönüşen feodal yapı, yoksulluk, işsizlik, eşitsizlik, hukuksuzluk, keyfi güvenlik uygulamaları, can güvenliği yetersizliği, insan hakları ihlalleri ve zorunlu köy boşaltmaları gibi koşullar bölgede yaşamı son derece zorlaştırmakta; terörü yeşerten ve besleyen ortamı yaratmaktadır.” bağlamında bakmaktadır.

Sosyal Demokrat Halk Partisi (SHP) ise; “Kürt sorunuyla KONGRA-GEL/PKK’yı birbirinden ayırmak gerekiyor. SHP’nin iktidar ortağı, 90’larda bunun sıkıntılarını yaşandı. Hazırladığımız raporlarda, Kürt Sorunu konusunda, Kürtçe yayın serbest bırakılmalı, öğrenilmesi için eğitim verilmeli, kurslar açılmalı, Kürt kültürünün gelişmesi için üstyapı kurumları kurulabilmeli, insanlar özgürce çocuklarına isim verebilmeli, Kürtçe yer adları değiştirilmemeli dedik. Sağdaki, soldaki partiler bizi bölücülükle suçladı, hain dediler” yorumunda bulunmaktadır.

Anavatan Partisi (ANAP); ”Güneydoğu Anadolu’daki ayrılıkçı terörün sebebi, sadece ekonomik sorunlarla izah edilemez. Oradaki ekonomik sorunlar, bazen çok daha yoğun olarak, Türkiye’nin başka bölgelerinde, İç Anadolu’da, Karadeniz’in iç bölgelerinde, Ege’nin iç bölgelerinde de yaşanmaktadır. Ama eğer, daha ağır ekonomik sorunların yaşandığı bölgelerde bu tür ayrılıkçı eğilimler ortaya çıkmıyorsa, bunlar sadece Güneydoğu Anadolu’da ortaya çıkıyorsa, bunun ekonomi dışı sebepleri de var demektir. Bugün geldiğimiz noktada kabul etmeliyiz ki, 20 sene devam eden olağanüstü yönetim olmaz. Eğer bir yönetim 20 sene devam ediyorsa, olağanüstü yönetim yirmi sene devam ediyorsa, o artık olağan yönetim haline gelmiş demektir” değerlendirmesinde bulunmaktadır.

Demokratik Toplum Partisi (DTP) ise; “Onurlu, özgür ve eşit bir Türk-Kürt birliğinin sağlanması için, son dönemlerde yaratılmaya çalışılan Kürt-Türk çatışması ile milliyetçi ve şoven güçlerin provokasyonlarının boşa çıkartılması için, ekonomik ve sosyal kalkınma için, Kürt sorununun barışçıl demokratik ve diyaloga dayalı çözümüne zemin hazırlamak için, kısaca, bu ülkede herkesin kendi dili ile kimliği ile

renge ile onurlu yasayabilmesi; gelecek kuşaklara acı ve gözyaşı değil, barış, sevgi, hoşgörü ve mutluluk yaşatılması için, sorunun barış ve demokrasi içinde siyasal zeminlerde ve ancak demokratik diyalogla çözülebileceğine inanıyoruz” biçiminde yorumlamaktadır (Zorcan ve Dulkadiroğlu, 2006: 13).

Son dönemde terörle mücadele yönetimindeki zihinsel dönüşümün, Türkiye’nin ABD ile ilişkilerinde de son derece olumlu yansımaları olduğu görülmektedir. Bu noktada Başbakan Erdoğan ve ABD Başkanı Bush’un 5 Kasım 2007 görüşmeleri çok önemli iki stratejik yaklaşımı ortaya koymaktadır. Türk tarafı, sadece PKK teröristlerine yönelik sınırlı operasyon yapacağını, bunun haricinde hiçbir niyetinin olmadığını ve buna uygun araçların kullanılacağını dile getirmiştir. ABD ise Türkiye’ye istihbarat desteği ve hava sahasını açma ve işbirliği sözü vermiştir. Ayrıca bir taraftan, ABD, PKK’yı kendi düşmanı da ilan etmek suretiyle örgütü siyasi anlamda da savunmasız bırakırken diğer taraftan ise Türkiye’nin Irak’a yapabileceği katkının önünde en önemli engel olan “PKK’nın Irak’taki varlığının” ortadan kaldırılması konusunda mutabakat sağlanmıştır. Bu sayede 2003’te Irak’ın işgalinden sonra Kuzey Irak’ta barınma imkanı bulan ve buradan Türkiye’ye karşı saldırılarda buluna PKK ciddi bir yalnızlıkla karşı karşıya kalmıştır.

Türkiye’nin PKK terörü karşısında güç kullanma haklılığını deklare etmesi, bu konuda tarihsel olarak sürekli Türkiye’yi eleştiren AB’nin Türkiye’nin kendi vatandaşını ve ülkesini koruma hakkına saygı duyduğunu ifade etmesi, Rusya ve İran’ın sınır ötesi operasyon konusunda eleştirel bir yaklaşımda bulunmaması ve nihayetinde bu konuda sürekli kaygılarını ileri süren ABD’nin Türkiye ile ortak operasyona gideceğinin işaretlerini vermesi yurt dışına yönelik yürütülen diplomasiinin önemli bir başarısıdır. Türkiye’deki yetkililer de nihayetinde PKK terör örgütü kadar yurt dışında lobicilik yapma ve kendi ağzından iletişim kurma enerjisini ortaya koymuştur. Terör örgütlerinin sınırların dışına taşması ve kendilerini uluslararası bir konuşma ve müzakere haline getirmeleri onların uzun yıllara dayanan çalışmalarının sonucudur (Bal, 2007b).

Şu an Türkiye, PKK terör örgütü ile mücadelesinde tarihinde olmadığı kadar uluslararası desteğe sahiptir. Uzun yıllar Türkiye’deki Kürt ve terör sorununu

birbirine karıştıran Avrupalılar, Türkiye'nin PKK örgütü ile mücadelesindeki haklılığını nihayet teslim etmişlerdir. AB içerisinde Belçika, Danimarka gibi aykırı seslere rağmen birliğin Türkiye'nin terörle mücadeledeki haklılığını kavradıklarını söylemek mümkündür. AB Komisyonunun genişlemeden sorumlu üyesi Olli Rehn, Türkiye'deki demokratikleşme sürecinin, hukuk alanındaki düzenlemelerin ve insan merkezli yatırımların terörün kaynağını kuruttuğunu ifade etmiştir. Rehn, aynı zamanda Türkiye'de demokratik alanı kullanarak parlamentoya gelen DTP'den, PKK ile arasına açık bir sınır koymasını istemektedir. Senelerdir PKK'yı terör örgütü olarak tanımlamakta zorlanan AB ülkeleri, bugün Türkiye'nin terörle mücadelesindeki haklılığını nihayet teslim etmişlerdir. Bu noktada AB Komisyonu Türkiye Müzakereleri Direktörü Christian Danielson'un sözleri son derece açıktır. Danielson, Türkiye'ye geçmişte haksız eleştirilerde bulunduklarını, bugün ise Türkiye'nin terörle mücadelesini ve bu mücadeledeki haklılığını anladıklarını son derece net bir şekilde ifade etmiştir. Müzakere direktörü, PKK konusunda AB'nin pozisyonunun son derece net olduğunu, PKK'nın bir terörist örgüt olduğunu ifade etmiştir. Avrupa Birliği'nin (AB) genelini temsilen söylenen ifadelerin yanı sıra, İtalya, İspanya, Fransa, İngiltere gibi üye ülkeler de en yetkili yöneticileri aracılığıyla ülkemizin terörle mücadelesine destek verdiklerini ifade etmişlerdir. Avrupa yaklaşımındaki farklılığın nedeni Türkiye'nin terörle mücadelesinde siyasal, ekonomik, sosyal ve hukuksal alanlarda gerçekleştirdiği başarılı atılımlarla yakından ilgilidir. Türkiye, bilinçli yaklaşımıyla Avrupa'da kendisini anlatabilmiş ve PKK'ya karşı diplomasi kartını çok daha büyük bir başarıyla kullanmıştır (Bal, 2008a).

Türkiye'nin son dönemde diplomasi alanında elde ettiği kazanımlar, PKK'nın eylemlerini arttırmasına sebep olmuştur. PKK, inisiyatifi kaybettiği bu dönemde, Türkiye'nin başarılı politikalarını bu türden eylemlerle engellemeyi hedeflemektedir. Nitekim 3 Ocak 2008 günü Diyarbakır'daki eylemi gerçekleştirmişlerdir. Esasen PKK terör örgütünün 2007 yazı ve sonbaharında Ulus Anafartalar ve Hakkari Dağlıca başta olmak üzere bir çok yerde gerçekleştirdikleri eylemleri bu bağlamda değerlendirmek mümkündür. Bu saldırılar ile amaçlanan şey Türkiye'nin terör örgütünü yok etmeye matuf operasyonlarının içeriğinin ve zamanının değiştirilmesini, hedeflerinin büyütülmesini sağlamaktır. Örgüt, bu saldırılar sonucunda Türkiye'nin aklıyla değil, duyguları ile harekete geçeceğini düşünmüş ve

erken operasyonlar neticesinde uluslararası destekten yoksun kalmasını hedeflemiş, Irak içerisinde yaşanması muhtemel çok sayıda insan kayıplarıyla büyük bir propaganda çalışmasına geçebileceğini tahmin etmiştir.

Daha önceki yıllarda terör saldırılarına tepkisel davranan ve teröristlere yönelik karşı eylemlerini çoğu zaman büyük bir acelelilikle gerçekleştiren Türkiye, geçmişteki hatalarını tekrarlamamıştır. Ülkemiz, terörle mücadeleyi tamamen kendi planladığı çerçevede yönetmeye başlamıştır. Bunun en açık örneklerinden birisi tezkerenin çıkarılmasından sonra PKK'nın gerçekleştirdiği Dağlica baskını sonrası Türk yetkililerin sağduyulu yaklaşımlarıdır. Kuzey Irak'a hemen girmesi beklenen Türkiye, tam tersi bir tavır dergilemiş, bu baskınla ortaya çıkan infialiyi iyi şekilde yönetmiş ve bu karmaşayı uluslararası kamuoyunu doğru bilgilendirme fırsatına çevirmiştir. Dağlica baskınından sonra Rusya, İran, İsrail, AB, ABD ve Irak merkezi yönetimi dahil olmak üzere birçok ülke Türkiye'nin sınır ötesi operasyonuna açıktan destek vermişler veya operasyon karşısında en azından suskun kalmışlardır. Türkiye, bu baskının ardından duygularıyla hareket eden ve aciz değil, tam tersine süreci yöneten ve güçlü bir ülke görüntüsü vermiştir. PKK terör örgütü artık sadece Avrupa'da ve bölge ülkelerinde değil, Irak'ın kendi içerisinde de yalnızlığa itilen ve hatta Irak'taki Kürtler tarafından da tepkiyle karşılanan bir örgüt konumdadır (Bal, 2008a).

Türkiye terörle mücadelesindeki zihinsel dönüşümünü normalleşmenin, siyasetin, ekonominin dili ile anlatmış; gerilimin, kaosun ve düşmanlığın dilini ise sınırlandırmıştır. Çok önemli kitleleri zorla veya gönüllü olarak arkasından taşıyan terör örgütü ve yandaşları her geçen sene Nevruz kutlamalarında daha az sayıda kişiyi peşinden sürüklemenin sıkıntılarını aşmaya çalışırken, bölgede en iddialı olduğu yerlerdeki seçimleri kaybetmiştir. Örgütün bir sözüyle kepenklerin kapandığı il ve ilçelerde artık örgüte karşı direniş had safhadadır. Terörü lanet mitingleri Türkiye'nin doğusunda batısına nazaran daha fazla ilgi çekmektedir (Bal, 2008a).

Ayrıca 2008 Mayıs ayı sonunda kabinesinin yarısı ile Güneydoğu çıkarması yapan Başbakan Tayip Erdoğan'dan sonra, Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı Deniz Baykal da tüm kurmayları ile beraber Güneydoğu'ya bir ziyaret

gerçekleştirmiştir. Başbakan'ın açıklamalarında ekonomik konulara vurgu ön plana çıkmakla birlikte, sosyal ve kültürel uyum projelerine de yer verilmişti. 5 yıl içerisinde 12,5 milyar dolara mal olacak GAP projesini tamamlayacağını ifade eden Başbakan, yoksulluğun yenildiği ve istihdam yaratacak müreffeh bir Güneydoğu vaadinde bulunmuştur. Başbakan ayrıca eğitim ve kültür alanlarında da çeşitli projeleri öne çıkarmıştır.

Türkiye, DTP VE PKK'nın bütün tahriklere rağmen sağduyulu hareket etmektedir. Türkiye'nin artık geline nokta doğruğların çok daha fazla bir araya getirilmeye çalışıldığı bir mücadele konsepti göze çarpmaktadır. Terör örgütünü büyük oranda yalnızlığa itmeyi başaran Türkiye bu başarısını kısa vadede ki gelişmelere borçlu değildir. Uzun yıllardan bu yana süregelen yatırımlar, özgürlük alanındaki gelişmeler, Türkiye'nin AB ile birlikte gelişen hızlı demokratikleşme süreci uluslar arası kamuoyuna sunabileceği çok fazla tezinin olduğunu göstermiştir.

Türkiye, terörle mücadeleyi artık bütünüyle kendi planladığı çizgide yönetmeye başlamıştır. Bunun en belirgin örneklerinden birisi sınır ötesi tezkerenin çıkarılmasından sonra PKK'nın yapmış olduğu Dağlıca baskını sonrası yöneten kadroların konuya olan sağduyulu yaklaşımlarıdır. Tüm dünya tarafından Kuzey Irak'a hemen girmesi beklenilen Türkiye, tam aksi bir tutum sergilemiş, bu olayla ortaya çıkan heyecan dalgasını gayet iyi yönetebilmiş ve uluslararası kamuoyunu doğru bilgilendirme fırsatına değerlendirmiştir. Dağlıca baskınından sonra Rusya, İran, İsrail, AB, ABD ve Irak merkezi yönetimi dahil olmak üzere birçok ülke Türkiye'nin sınır ötesi operasyonuna açıktan destek vermişler veya aksi bir politik tutum sergilememişlerdir. Türkiye, bu dönemde aklıyla hareket eden ve aciz değil, tam tersine süreci başarı ile yöneten ve güçlü bir ülke görüntüsü ortaya koymuştur. 2003'ten bu yana geline nokta PKK terör örgütü artık sadece Avrupa'da ve bölge ülkelerinde değil, Irak ve Irak'taki Kürtlerinde bulunduğu diğer gruplar tarafından da tepkiyle karşılanan bir örgüt durumundadır.

2.2. HUKUKİ POLİTİKALAR

Terör ile mücadelede önemli olan, demokrasi içinde güvenliği sağlayabilmek, terör ile demokrasi içinde mücadele edebilmektir. Terör ile mücadelede demokrasi dışında

tedbirler almak, demokrasilerin kendi kendilerini vurması anlamına gelmektedir. Belki demokrasiden vazgeçilip, alınacak sert tedbirler ile kısa sürede belli ölçüde başarı sağlanılabilir, ancak uzun vadede daha ağır sorunlar ortaya çıkacaktır. Teröristin istediği de budur. Terörist, devleti demokrasi ve hukuk dışı bastırıcı tedbirler almaya tahrik edip, bundan mağdur olacak halkı devletin karşısına çıkarmayı hedeflemektedir. Açık bir ifade ile demokrasi dışı tedbirler almak, teröristin maksadına hizmet etmektir (Başeren, 2006, 12).

Terörle mücadelede devlet yetkilileri, devlet kurumunun korunmasının temel yolunun açıklık, sorgulanabilirlikle doğru orantılı olduğunu mutlaka fark etmelidirler. Bu çerçevede kamuoyuna verilecek bilgilerin doğru olması da öncelikli koşuldur. Terörle mücadelenin boyutları, halkın olayları algılama ve takip etme kapasitesi ile doğru orantılıdır. Devletin, terörle mücadelede en önemli koşullarından biri, ipucu ve delilleri sağlıklı bir şekilde elde etmesidir (Bal, 2005: 21).

Örneğin, Avrupa’da son dönemde giderek yaygınlaşan ve özel yöntemler öngören terörle mücadele yasaları, insan hakları açısından geri dönüşü ortaya koymaktadır. Mesela İngiltere’deki terörle mücadele yasasının özellikle yabancılar açısından öngördüğü hükümler, uzun gözaltı süreleri v.b. ile yüzyıllardır kazanımı olan “Habeas Corpus (Hakim Önüne Çıkarılma Hakkı) ilkesi yok sayılmıştır. Dünyada giderek terörle mücadele adı altında “Nazizm” hortlamaktadır. Türkiye’de, toplumun daha fazla hak ve özgürlük talep ettiği dönemde, terör olayları gerekçe gösterilerek vatandaşın özgürlüklerinden geri adım atılmamalıdır. Devlet erkinin en güçlü yapılanma olduğu gerçeği, devlete temel hak ve hürriyetleri kısıtlamadan da terörle mücadele edebilme görevi yüklemektedir (Kar, 2005: 9).

Türkiye’de, terörle mücadele çerçevesinde uygulamaya konulan Terörle Mücadele Kanunu (TMK), hem toplumun geniş bir kesimini ilgilendirmesi, hem de hak ve özgürlükleri daha özel olarak kısıtlayabilen bir kanun olması nedeniyle hayati öneme sahip bulunmaktadır. Özel bir soruşturma ve kovuşturma usulünü öngörmesi, hak ve özgürlükler bakımından daha dikkatle ele almayı gerekli kılmaktadır. Geçmiş dönemde, gözaltı süresinin uzun olması, sanık haklarından yararlandırmama gibi durumlar kötü muamele olaylarına sebebiyet vermiş, basın yoluyla örgüt

propagandası konusu ise ifade özörlüğü konusundaki kısıtlamalara sebep olmuştur. Yapılan değışiklikler her iki konudaki şikayet ve sorunları önemli ölçüde azaltmıştır (Kar, 2005: 9).

Türkiye, terörle mücadele çerçevesinde yürüttüğü hukuki tedbirler bağlamında, 11 Haziran 1985 tarihinden beri, “eve dönüş” ve “topluma kazandırma” gibi adlarla tam sekiz yasa çıkarmıştır. ”Pişman oldum” diyen 8 bin 769 kişinin çoğu PKK terör örgütü mensubu olup, 1360 terörist de yasadın yararlanabilmek için teslim olmuştur. Adalet Bakanlığı’nın verdiği bilgiye göre, ilk pişmanlık yasasının akabinde, 5 Mart 1988, 26 Kasım 1992, 28 Şubat 1995, 29 Ağustos 1999, 24 Şubat 2000 tarihlerinde tam yedi adet pişmanlık kanunu çıkarılmıştır. Bahse konu süreçte anılan kanunlardan faydalanmak için toplam 4 bin 429 kişi müracaat etmiştir. Pişmanlık kanunlarından yararlanan terör örgütü mensuplarından 509 kişiye kanunlarda yer alan koruma tedbirleri uygulanmıştır. ‘Eve dönüş’ ismi altında uygulamaya konulan yasa ile istenilen sonuç elde edilemeyince, bu kez 6 Ağustos 2003 tarihinde “topluma kazandırma” adı altında yeni bir pişmanlık yasası çıkarılmıştır. Söz konusu yasa ile dağıdaki teröristler indirilmek istenmiş ancak, dağıdaki teröristlerden çok cezaevinden bulunanlar başvurmuştur. İçişleri Bakanlığı’nın verdiği bilgilere göre, Topluma Kazandırma Kanunu’ndan yararlanmak için 2003 tarihinden itibaren 4340 örgüt mensubu yararlanma talebinde bulunmuştur. Başvuranların büyük çoğunluğunu cezaevinde bulunan örgüt mensupları oluşturmaktadır. Cezaevlerinden 2 bin 980 örgüt mensubu vermiş oldukları dilekçe ile kanundan yararlanma talebinde bulunurken, 1360 örgüt mensubu ise kendiliğinden gelerek veya teslim olarak yasadın faydalanma başvurusu yapmıştır. Topluma Kazandırma Kanunu’ndan yararlanmak için başvuranların örgütsel dağılımına bakıldığında PKK terör örgütü mensuplarının birinci sırada yer aldığı ortaya çıkmıştır. İçişleri Bakanlığı verilerine göre; kanundan yararlanmak için cezaevlerinden başvuranların 1529’u bölücü örgüt mensuplarından oluşmaktadır. Cezaevinden başvuranların 1095’i sözde dini motifli örgütlerden oluşurken, aşırı sol örgüt mensuplarından ise 356 kişi başvuruda bulunmuştur (Karadaş, 2006: 12).

Ülkemizde çıkarılan Topluma Kazandırma Kanunu’nun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bireysel olarak teslim olanlar olmakla birlikte, oluşturulan

merkezlere teslimlerin olmadığı gözlenmiştir. Bunun nedenleri şöyle açıklanabilir(Usak Raporu, 2008:42-43):

- Kanun çıkarılma aşamasında kamuoyunda çok fazla tartışılmıştır. Özellikle örgüt liderlerinin kanundan yararlanıp yararlanamayacağı konusunda yapılan tartışmalar örgüt üst düzey yönetimi tarafından da yakından takip edilerek gerekli önlemler alınmış, bu yasadan yararlanmak isteyenler hain ve ajan olarak ilan edilmişlerdir.
- Kanun örgüt mensuplarına, özellikle de Irak'ın Kuzeyine yerleşen mensuplarına yeterince duyurulamamıştır.
- Kanunun tanıtımında pişmanlık ön plana çıkarılmıştır. Teslim olan örgüt mensuplarıyla yapılan mülakatlarda, pişmanlık ve itirafçılık kavramlarının örgüt mensupları tarafından itici bulunduğu ifade edilmektedir.

Pişmanlık Yasaları ülkemizde gündeme geldiği her dönemde pek çok tartışmaya neden olmuştur. Özellikle kamuoyunda konunun uzmanı olmayan insanların yapmış olduğu yanlış bilgilendirmelerden dolayı bu yasaların önemi ve amacı toplumumuza tam olarak anlatılamamıştır. Oysa terörün yoğun olarak yaşandığı dönemlerde örgütlerin ideolojisi, yapısı, stratejileri, eylem şekilleri ve terörle mücadelede alınması gereken tedbirler bu yasadan faydalanan kişilerden alınan bilgilerle örgütlere önemli darbeler vurulmuştur.

Türkiye'nin AB ile olan ilişkileri 2003 yılı içerisinde başlayan ve günümüze kadar devam eden bir süreçte olumlu bir görüntü vermiştir. Türkiye'nin PKK terör örgütü ile olan mücadelesinde hukuki boyut özellikle 2003 yılı itibari ile ciddi bir gelişim gösteren Türkiye-AB ilişkilerine paralel olarak gelişim ve değişim göstermiştir. Çeşitli tarihlerde çıkarılan uyum paketleri bu değişim ve gelişimin ürünü olarak değerlendirilebilir.

Türkiye’de terör olaylarının en yüksek seviyeye ulaştığı dönem olan 1990’lı yıllarda terör sorunun ortadan kaldırılabilmesi amacıyla 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu (TMK) 12 Nisan 1991 tarihinde kabul edilmiştir. Bahse konu terörle mücadele kanunu, 765 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun, 140, 141, 142 ve 163. maddeleri kaldırılarak yürürlüğe girmiştir. 3713 sayılı terörle mücadele kanunu günümüze kadar on üç kez değişikliğe uğramış olup, söz konusu kanun çerçevesinde ülkemizde her yıl ortalama 2 bin kişi yargılanmaktadır. Söz konusu yasa, 19 Temmuz 2003 tarihinde 4928 sayılı yasa ile yapılan değişiklikle (6.Uyum Paketi) ifade özgürlüğünü sınırlandıran sekizinci madde yürürlükten kalkmıştır. Terörle Mücadele Kanunu’nda 2005 yılında yapılan değişiklik tasarısı ile 3713 sayılı kanunun birinci maddesinde yer alan terör tanımına; “Bir yabancı devleti yahut uluslararası bir kuruluşu herhangi bir işlemi yapmaya yahut yapmamaya zorlamak, ülkenin veya uluslararası kuruluşun temel anayasal, siyasi, hukuki, ekonomik ve sosyal yapısını bozmaya yönelik her türlü suç teşkil eden eylemler” dahil edilmiştir. Böylelikle suça, uluslararası bir boyut eklenmek suretiyle yabancı bir ülke veya uluslararası kuruluş aleyhine islenmesi de anılan kapsama girmiştir. Tasarının 1. maddesinin 3. bendinde terör örgütü meydana gelebilmesi için iki kişi yeterli sayılmıştır. 5237 sayılı yeni Türk Ceza Kanunu (TCK)’nın 220. maddesi ise, örgütlü suçun gerçekleşebilmesi için en az üç kişinin varlığını şart koşmuştur. Tasarının bu maddesi ile TCK’nın 220. maddesindeki kural, terör suçları bakımından daraltılmıştır. Tasarının 2. maddesinde “terör suçlusu” kavramı da genişletilmiş, örgüt adına hareket etme zorunluluğu kaldırılmış, bir örgüt adına hareket etmese dahi 1. maddede belirtilen terör suçunu işlemek kastıyla hareket etmek de terör suçlusu olmanın maddi şartları arasında sayılmıştır (Kar, 2005: 9).

Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü, hür demokratik düzen ve nitelikleri, Anayasada belirtilen Cumhuriyet aleyhine işlenen ve doğrudan doğruya devletin iç ve dış güvenliğini ilgilendiren suçlara ilişkin davalara bakmak üzere; Adana, Ankara, Diyarbakır, Erzurum, İstanbul, İzmir, Malatya ve Van il merkezlerinde, 16 Haziran 1983 tarihinde alınan karara istinaden Devlet Güvenlik Mahkemeleri (DGM) adı ile anılan mahkemeler kurulmuştur. DGM, 16 Haziran 2004 tarihinde alınan karara istinaden yürürlükten kaldırılmış olup, söz konusu mahkemelerin işlevleri Ağır Ceza Mahkemeleri’nce yürütölmeye başlanmıştır.

Türkiye'nin 1970'li yılların basından beri değişik fraksiyonlar ve çeşitlerde terörün her boyutunu tecrübe etmesi, özellikle güvenlik ve hukuki sistemlerde aşırı bir yük getirmiştir. Terör suçlaması ile 2004 yılına kadar Devlet Güvenlik Mahkemeleri (DGM)'nde 13.104 dava açılmıştır. Bahse konu davalarda 23 bin 27'si erkek, 4 bin 247'si kadın olmak üzere toplam 27 bin 274 kişi yargılanmıştır. Anılan davaların 9 bin 250'sine mahkumiyet kararı verilirken, bin 826'sı beraat ile sonuçlanmıştır. AB'ye "aday ülke" statüsü kazandıktan sonra Kopenhag Siyasi Kriterleri'ni yerine getirmek üzere birçok yasada düzenlemeye giden Türkiye bahse konu düzenlemelerin bazılarını terörle mücadeleyle ilgilendiren alanlarda yapmıştır. Örneğin 6 Şubat 2002'de kabul edilen "Birinci Uyum Paketi" ile düşünce ve ifade özgürlüğünün kapsamı geliştirilmiştir.

3 Ağustos 2002 tarihinde kabul edilen "Üçüncü Uyum Paketi" ile Kürtçe, Çerkezce ve Lazca yayın öğretim serbest bırakılırken, idam cezası da kaldırılmıştır. Türkiye'deki derneklere yurtdışında, yurtdışındaki derneklere ise Türkiye'de faaliyet gösterme hakkı tanınmıştır. 23 Ocak 2003 tarihinde kabul edilen "Beşinci Uyum Paketi" ile AİHM kararları sonrasında sanığa yeniden yargılanma hakkı tanınmıştır. 19 Haziran 2003'te kabul edilen "Altıncı Uyum Paketi" ile terörle mücadele yasasının bölücü propagandayı cezalandıran sekizinci maddesi yürürlükten kaldırılmış, kamu ve özel televizyonlara farklı dil ve lehçelerde yayın yapma imkânı tanınmıştır (Aydın, 2005: 8).

Kamuoyunda Pişmanlık Yasası olarak bilinen ve ilk defa 1985 tarihinde çıkarılan Bazı Suç Failleri Hakkında Uygulanacak Hükümlere Dair Kanun değişikliği yapılarak bugüne kadar yedi kez çıkarılmıştır. En son kanun ise Ağustos 2003 tarihinde "Topluma Kazandırma Kanunu" ismiyle çıkarılarak 6 ay süre ile yürürlükte kalmıştır (Usak Raporu, 2008:42). Pişmanlık yasası geçmişte örgütün bölünmesinde ve teslim olan terörist sayısının artışında önemli rol oynamıştır. Bu yasa sayesinde örgütten kaçan ve teslim olan teröristlerden önemli bilgiler edinilmiş ve örgüte büyük darbeler indirilmiştir. Bu nedenle terörle mücadelede pişmanlık yasasının devamlı güncel tutulması bir zorunluluktur.

Son dönemde özellikle PKK'nın Aktütün Karakolu'na yaptığı saldırısı sonrasında mevcut hukuk yasaların terörle mücadele eden güvenlik güçlerinin elini kolunu bağladığı ve etkin mücadeleyi zayıflattığı ileri sürülmüştür. Son dönemde meydana gelen saldırılar neticesinde verilen birçok şehidin acısı ile duygusallığın boyutu biraz daha yükselmiştir. Yine Aktütün sonrası Diyarbakır'da polislerimize yapılan saldırı sonucu verilen şehitler ile birlikte yasaların yetersizliği bir kez daha yüksek sesle ifade edilmiştir.

Bir ülkede hukuk kuralları, güvenlik güçlerinin terörle ve genelde suçla mücadele ederken uyması gereken durumları belirler. Bunun amacı, güvenlik güçlerinin keyfiliğinin engellenmesidir. Bu kurallar yeri geldiğinde güvenlik güçlerinin kendileri için de bir garanti sayılabilir. Kanuna uygun bir şekilde bir bireyin özgürlüğünü kısıtlayan veya çatışmada bir teröristi öldüren bir güvenlik görevlisi, hukuka uygunluk nedeni ile öldürmeden dolayı yasalar önünde sorgulanmaz. Oysa çatışmada bir masum bir insanı ya da bir güvenlik görevlisini öldüren terörist, adam öldürmeden sorumludur ve yakalandığında mahkeme önünde yargılanacaktır.

Türkiye'de çok tartışılan Aktütün ve Dağlica saldırılarına bakıldığında teröristlerin yurtdışından gelip saldırıyı gerçekleştirdiği bilinmektedir. Bu iki saldırıda güvenlik güçlerinin hukuken sahip olması gerekip de sahip olmadığı ve çok sayıda şehit verilmesine neden olabilecek hangi yetki vardır. Mevcut kanunların bu iki saldırıyı önlemek için güvenlik güçlerine vermediği yetki acaba hangisidir? Bu saldırıları durdurmanın önünde herhangi bir hukuk zafiyeti görülememektedir. Aksine hukuk Dağlica saldırısı sonrası ihmal ve zafiyet konusunda gerekli olan inceleme açık ve şeffaf bir şekilde yapılmış veya yaptırılmış olsa idi, saldırıda zayıat verilmesine neden olan ihmallerin tekrarlanmasının önüne geçilebilirdi. Devamında da Aktütün şehitleri verilmeyebilirdi.

Terörle mücadele alanında en önemli unsurların başında toplumsal güven duygusu gelmektedir. Güvenlik güçlerine toplumun tüm kesimi ama özellikle terör bölgelerinde yaşayan halkın güvenmesi gerekir. Bu güven tesis edildiği zaman insanlardan çok ciddi istihbari bilgiler elde edilebilir. Nitekim Diyarbakır'da polis

servisine yapılan saldırı sonrası bölge halkı güvenlik güçlerine saldırı ile ilgili birçok ihbarda bulunmuştur. Bu ihbarların polisin teröristleri yakalanmasında çok büyük katkısı olduğu ortadadır. Güvenlik kuvvetleri, görevlerini hukuk kuralları içinde, terörist ile halkı, suçlu ile suçsuzu ayıracak şekilde temel hak ve hürriyetler konusunda özenli bir şekilde yürüttükleri takdirde halkın desteğini almaya devam edecektir. Güvenlik güçlerinin terörle mücadelesinde hak ve özgürlükleri kısıtlama yoluna gitmek çok kolaycı bir şekilde çözüm aramak en büyük hataların başında gelmektedir. Diyarbakır’da görüldüğü üzere saldırının hemen ardından savcılık arama kararını vererek tüm bölge aranmış ve failler kısa sürede yakalanmıştır.

Ayrıca son dönemde, Türkiye’den insan hakları ihlallerine ilişkin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM)’ne giden şikayetlerde azalma görülmektedir. Buna bağlı olarak AİHM’nin de Türkiye’ye bakısındaki ön-kanaatlerine olumlu yönde değişimler oluşmuştur. Türkiye’de demokrasi ve hukuk geliştikçe, Türkiye’nin imajındaki iyileşmenin olumlu etkileri görülmektedir. Demokratikleşen ve hukuk devleti yönünde gelişmeler kaydeden Türkiye’nin aksine, KONGRA-GEL/PKK’nın terör örgütü olma niteliği devam etmekte, bu durum örgütü çok daha fazla göze batıcı hale getirmektedir. Bu nedenle KONGRA-GEL/PKK’nın, “hak arayan silahlı örgüt” şeklinde görünmesi, eskiye nazaran daha zor hale gelmekte, örgütün terörist kimliği daha da belirginleşmektedir. Hukuk ve demokrasi, Türkiye için sadece çağdaş ve insani değerler olarak değil, aynı zamanda “stratejik faktör” olarak da hayati derecede önemlidir. Hukuk ve demokrasi diplomasi alanında da Türkiye’nin elini güçlendirmektedir (Akyol, 2007: 3).

2.3. GÜVENLİK VE ASKERİ POLİTİKALAR

Terörle mücadelenin, demokratik toplumlarda iki boyutlu olarak yürütüldüğü, terörü önlemeye yönelik sosyal, siyasal ve ekonomik projelerin muhakkak başarılı bir “teröristle (silahlı) mücadele” süreci ile desteklenmesi gerektiği, diğer ülke örnekleri incelendiğinde açıkça görülmektedir. Nitekim dünyaca ünlü RAND düşünce kuruluşunun 648 terör örgütü üzerinde 2008 yılında yapmış oldukları çalışma, teröristle mücadelede en başarılı stratejilerin; demokratik gözetim ve denetim altındaki kolluk güçlerinin ve istihbarat örgütlerinin koordineli bir şekilde çalışması ile gerçekleşebileceği gerçeğini desteklemektedir. “Teröristle (silahlı) profesyonel

mücadele” ifadesi, sadece terörist ile karşı karşıya olan güvenlik personelinin sıcak çatışmaya girmesini ifade etmemekte, bunlarla birlikte örgüte yönelik yapılan istihbarat faaliyetlerini, gerek yurt içi gerekse yurt dışında gerçekleştirilen nokta operasyonları, örgüte katılımın önlenmesi çalışmalarını, eve dönüş yasası gibi örgütte çözülmeyi sağlayacak projeleri, yani kısaca örgütün sınırlandırılmasını ifade etmektedir (Usak Raporu, 2008:24).

Terör ile mücadelede önemli olan, demokrasi içinde güvenliği sağlayabilmek, terör ile demokrasi içinde mücadele edebilmektir. Terörist suistimal ediyor diye demokrasiden vazgeçilemez. Terör ile mücadelede demokrasi dışında tedbirler almak, demokrasilerin kendi kendilerini vurması anlamına gelmektedir. Belki demokrasiden vazgeçilip, alınacak sert tedbirler ile kısa sürede belli ölçüde başarı sağlanılabilir, ancak uzun vadede daha ağır sorunlar ortaya çıkacaktır. Teröristin istediği de budur. Terörist, devleti demokrasi ve hukuk dışı bastırıcı tedbirler almaya tahrik edip, bundan mağdur olacak halkı devletin karsısına çıkarmayı hedeflemektedir. Açık bir ifade ile demokrasi dışı tedbirler almak, teröristin maksadına hizmet etmektir (Başeren, 2006:12).

Gerek Türkiye’nin kendi deneyimi ve gerekse dünyada terörle mücadelede yaşanan deneyimler açık bir şekilde göstermektedir ki; terörle mücadelenin teröristle (silahlı) mücadele kısmını oluşturan istihbarat ve güvenlik güçlerinin, bir çatı altında eşgüdüm ve koordinasyon halinde yapılandırılması kaçınılmazdır. Bu yapılanmanın otoriter yönetimlerde militer ağırlıklı bir çatı altında toplandığı, demokratik ülkelerde ise, terörle mücadelenin denetlenebilir, eleştirilebilir ve sorgulanabilir olması için, seçimle iktidara gelen sivil bir otoritenin altında toplandığı görülmektedir. Türkiye örneğinin ise, biraz daha farklı bir yapıda olduğu aşağıdaki şekilde görülmektedir (Usak Raporu, 2008:25).

Türkiye’de, PKK terör örgütü ile mücadele örneğinde ise sürecin daha farklı işlediği görülebilmektedir. 1984 yılında Eruh ve Şemdinli saldırılarıyla başlayan PKK terör örgütü ile günümüze kadar devam eden mücadele, ağırlıklı olarak silahlı kuvvetler tarafından yürütülmektedir. Türkiye’de, PKK terör örgütü ile mücadele örneğinde ise sürecin daha farklı işlediği görülebilmektedir. 1984 yılında Eruh ve

Şemdinli saldırılarıyla başlayan PKK terör örgütü ile 24 yıldan beri devam eden mücadele, ağırlıklı olarak silahlı kuvvetler tarafından yürütülmektedir (Usak Raporu, 2008:31).

Terörle mücadelede, silahlı kuvvetlerin sürekli olarak kullanılması, terör örgütünü “dış düşman” kategorisine oturtmaktadır. Teröristlerin düşman olarak tanımlanıp, terörle mücadelenin savaş olarak yürütülmesi, teröristlerin “özgürlük savaşçısı” olarak nitelenmesini ve PKK terör örgütünün arzu ettiği “meşrulaşma sürecini” hızlandırmaktadır. Bu durum uluslararası savaş literatüründe yer alan “savaş”, “ateşkes”, “barış” ve “sınırların belirlenmesi” gibi kavramların kullanımını beraberinde getirmektedir. Olaya dış dünyadan bakıldığında, mücadele eden taraf asker ise ve her iki taraftan da çok sayıda kayıp veriliyorsa, bu olay artık bir iç güvenlik sorunu olmaktan çıkmakta ve bir savaş durumu olduğu yönünde algılamalara yol açabilmektedir. Bu durumun uzun süre devam etmesi, uluslararası savaş hukuku ve kurallarının devreye sokulmasını gündeme getirebilecektir. PKK, kırsalda deneyim kazanmış, araziyi bilen en az beş altı yıllık militanlarıyla gerilla taktiklerini kullanarak güvenlik güçlerine karşı eylemler düzenlemektedir. Kırsalda görev yapan güvenlik güçleri ise üç aylık temel eğitimden geçirilmiş erlerden oluşmakta, bu ise terörle mücadelede kayıpların artmasına neden olmaktadır. Terörle mücadelede 24 yıllık deneyimden sonra bu strateji yeniden gözden geçirilmelidir (Usak Raporu, 2008:31-32).

2002 yılından itibaren uygulamaya konulan sosyal, ekonomik ve siyasal politikalar, teröristle (silahlı) mücadele boyutu ile etkin olarak desteklenmemiştir. Hatta önceki dönemde terörle mücadelede nispeten başarılı olan Jandarma ve Polis Özel Harekât birimleri ya alandan çekilmiş ya da tamamen tasfiye edilmiştir. Önceki dönemde elde edilen silahlı mücadeledeki kazanımlar bu dönemde kaybedilmiştir. Dolayısı ile sosyal, siyasal ve ekonomik projelerin silahlı mücadele ile desteklenmediği durumlarda terörle mücadelenin başarıya ulaşamayacağı da bu süreç içerisinde görülmüştür. Teröristle (silahlı) mücadelede görev alan üniformalı birimlerin üç temel handikabı bulunmaktadır. Bunlardan ilki, güvenlik güçlerinin başarısızlıklarının sorgulanamaması, ikincisi çoğu zaman “hesap sorma” makamında

gibi hareket etmeleri, üçüncüsü de eleştiriden uzak adeta hatasızmış iddiasında olmalarıdır (Usak Raporu, 2008:19).

Terörle mücadelede devlet yetkilileri, devlet kurumunun korunmasının temel yolunun açıklık, sorgulanabilirlikle doğru orantılı olduğunu mutlaka fark etmelidirler. Bu çerçevede kamuoyuna verilecek bilgilerin doğru olması da öncelikli koşuldur. Terörle mücadelenin boyutları, halkın olayları algılama ve takip etme kapasitesi ile doğru orantılıdır. Devletin, terörle mücadelede en önemli koşullarından biri, ipucu ve delilleri sağlıklı bir şekilde elde etmesidir (Bal, 2005:21).

Terörle mücadele noktasında yapılan eylemlerden ziyade, eylemler akabinde ortaya çıkan kaotik etkinin en aza indirgenmesi en önemli hedef olmalıdır. Bunun en önemli yöntemi ise eylem sonrası başarılı bir yönetim göstererek yetkililer tarafından gerektiği ve doğru bir şekilde topluma bilgi aktarımıdır. Bu sayede toplumda güven ve adalet duygusu yeniden temin edilmiş olunacaktır. Çünkü terörle mücadele alanında güvenlik kavramı kişiler açısından duyguların, yönetenler açısından ise aklın egemen olduğu bir durumu yansıtmaktadır.

Askeri strateji ve taktikler terörle mücadelede önemli bir unsurdur. Bu doğrultuda Kasım 2007’de Eğirdir Komando Okulu’nda kamuoyuna askerin terörle mücadele faaliyetleri konusunda bilgi aktaran Türk Silahlı Kuvvetleri önemli bir bilgilendirme çalışması gerçekleştirmiştir. TSK’nın gelişen şartlar ve değişen taktikler karşısında terörle nasıl mücadele ettiği konusuna gerek Genelkurmay Başkanı ve gerekse de Kara Kuvvetleri Komutanı tarafından 25 Haziran 2007 tarihinde Eğirdir’de gerçekleştirilen basın toplantısında öne çıkan başlıkları teröristle mücadele konsepti bakımından yeni bir vizyon belgesinin ipuçları olarak değerlendirmek olasıdır (Bal:2007a).

TSK’nın terörle mücadele birimlerinin “daha etkin olan komando birlikleri olan profesyonel askerlerden oluşacağı, Güneydoğu’da terörle mücadelede taktik değiştirildiği ve kol düzenine geçildiği, her kolun ise 27 askerden oluştuğu” ifade edilmektedir. PKK ile mücadelede hedef küçültücü, daha sınırlı sayıda, özel donanımlı birimlerin daha az riskle daha büyük başarılar elde edileceği hesaplanıyor

olmalı ki bu yaklaşım son derece isabetli. Basın toplantısında dikkat çeken bir diğer konu ise terörle mücadelede görevlendirilecek ekiplerin “tamamı keskin nişancılardan oluşan ve dağ yaşamına uygun olarak yetiştirilen özel ekiplerden kurulacağı” ifadesidir. Teröristle mücadelenin özel donanımlı, profesyonel, mesleği terörist yakalamak olan komandolarca yapılacak olması, şehit annesi Neriman Okay’ın feryadının ilgililerce ve yetkililerce işitildiğinin açık bir ifadesidir (Bal, 2007a).

11 Eylül terör saldırılarından sonra, ülkemizin uluslararası arenada yürütmüş olduğu diplomatik girişimler sonuç vermiş, PKK terör örgütüne verilen yurtdışı destek önemli ölçüde azalmıştır. Özellikle son bir yıl içerisinde örgüte yönelik gerçekleştirilen hava harekâtları örgütün kamp yerlerine ve lojistik imkânlarına büyük zararlar vermiştir. Eleman katılımının önemli ölçüde azaldığı gözlenen örgütte, kaçışlar alabildiğine artmıştır. Yurtdışında nefes alamaz hale gelen PKK terör örgütü bu sıkışmışlığı aşmak için son zamanlarda kentlerde yoğun bir eylem arayışı içerisine girmiş bulunmaktadır (Usak Raporu, 2008:14).

Terörle mücadele açısından Türkiye’nin sınır güvenliğindeki boşlukların giderilmesi gerekir. Özellikle Irak ve İran sınırımızda güvenlik boşluğu olan ve kontrolsüz geçiş imkân sağlayan noktaların tespitiye yönelik bir çalışma yapılmalıdır. Mevcut durumda sınır yönetimi ve güvenliğinin çok önemli zafiyet taşıdığı, terörist sızmaların özellikle arazi yapısı nedeniyle kontrol edilemeyen Irak sınırından gerçekleştiği bir gerçektir. Dolayısıyla sınır yönetiminin ve güvenliğinin AB standartları çerçevesinde bir an önce yeniden yapılandırılması hem üyelik sürecine hem de terörle mücadeleye büyük katkı sağlayacaktır. Bu çerçevede sınır yönetimini tek çatı altında toplayacak entegre sınır yönetimi projesinin hayata geçirilmesi hızlandırılmalıdır (Usak Raporu, 2008:34).

Bu bağlamda son aylarda Türk Silahlı Kuvvetleri’nden gelen iki önemli açıklamanın köklerinin geçmişteki komutanların deneyimlerine ve terörle mücadele sürecinde yaşanan kazanımlara dayandığı söylenebilir. Bu deneyimlerden hareketle, 2007 Temmuz ayında Eğirdir Komando Okulu’nda Genelkurmay Başkanı Orgeneral Büyükanıt Paşa’nın ve Kara Kuvvetleri Komutanı Başbuğ Paşa’nın profesyonel

komando birliklerinin terörle mücadelede görevlendirileceğini açıklaması bu yolda önemli bir kilometre taşını oluşturmaktadır.

Laçiner (2007a) askeri bakımdan ve güvenlik güçleri açısından konuya şu şekilde yaklaşmaktadır:

‘Teröre karşı düzenli birlikleri kullanmak son derece hatalıdır, çünkü ordular terörle mücadeleye göre dizayn edilmemişlerdir. Eğer terör örgütleri ülkeyi rahatsız eden bir *sivrisinek*se, ordular bir ‘*balyoz*’a benzer. Balyozunuz ne kadar ağır olursa ‘*sivrisinek*’i yakalamak o kadar zor olacaktır. Sinek bir yere konacak, siz hızla balyozu kaldırıp duvara indireceksiniz. Bir süre sonra bakacaksınız ki *sivrisinek* uçmaya devam ediyor, fakat duvarlar yıkık dökük olmuş.’

Terörle örgütleri ülkelerin terörle mücadele etme amacı ile ordularını kullanmasından memnun olmaktadırlar. Hem bir mağduriyet havası oluşturmakta hemde masum bir bağımsızlık mücadelesi verilmekte olduğu izlenimi yaratmaktadırlar. Bu sayede karşılarındaki büyük gücün ölçüsüz kuvvet kullanmasına sebebiyet vermekte ve bu doğrultuda ulusal ve uluslararası alanda bir masumiyet ve meşruiyet kazanmaya çalışmaktadırlar.

Laçiner (2008b) Şubat 2008 ‘deki operasyona ise şöyle yaklaşmıştır:

‘Türkiye sahadaki başarısını halkla ilişkiler sahasına yeterince yansıtamadı. Operasyonun bitimi de son derece riskli oldu. Oysa askeri açıdan çok başarılı bir operasyondur. Hedeflenen terör hedefleri büyük oranda etkisiz hale getirilirken, hedef alınan bölgedeki teröristlerin de % 80’den fazla öldürülmüştü. Çok sayıda barınak ve sığınak yok edilmiş, terör altyapısına önemli bir darbe vurulmuştu. Daha da önemlisi Türkiye sivilere hiçbir zarar vermeden böylesine riskli bir operasyonu başarıyla tamamlamıştı.’

Türkiye’nin yapmış olduğu son operasyonlar ele alındığında, İsrail’in Lübnan’da, Amerika’nın Irak ve Afganistan’da gerçekleştirdikleri operasyonlar ve sivillere verdikleri zarar anımsandığında Türkiye’nin önemli bir başarıya imza attığı anlaşılabacaktır. Diğer bir önemli nokta ise hava operasyonları ile başlayan yeni nesil bir ordu olma niyeti kara operasyonlarında da gözlenmiştir. Geçmiş operasyonlardan farklı olarak en son kara operasyonunda Türk Silahlı Kuvvetleri çok daha hızlı, etkili, teknolojik, istihbarat destekli ve çok daha profesyonel bir görüntü vermiştir. Yeni silahlar denenmiş, yorulan birliklerin yenileri ile değiştirilmesi gibi az görülen uygulamalar görülmüştür. Bütün bunlar başarı hanesine yazılabilecek türden gelişmelerdir.

PKK terörü ile mücadelede Türkiye'nin 2003'ten sonra özellikle gelişme kat ettiği bir alan da önleyici güvenlik hizmetleri olarak dikkat çekmektedir. Özellikle yakalanan ve sorguya alınan teröristlerle yapılan mülakat ve görüşmelerde bu şahısların vermiş oldukları ifadeler ilgi çekicidir (Bayraktutan, 2007:39):

'Bir canlı bomba eylemcisi gözaltına alındığı ilk iki gün örgütsel tavır sergilemiş, gördüğü insanca muamelenin etkisiyle üçüncü gün örgütsel faaliyetleri hakkında kayda değer bilgiler vermiş ve mahkemeye sevk edileceği dördüncü günde ise kendisiyle mülakat yapan şahıslara teşekkür ederek örgütü terk etmişti.'

Türkiye'nin son yıllarda PKK terörü ile mücadele bağlamında gerek güvenlik alanında gerek önleyici hizmetler kapsamında attığı adımlar ve uygulamaları mücadele anlayışında farklılaşmaların olduğunu göstermiş ve Türkiye'yi kendisine güvenen bir ülke konumuna getirmiştir. Bu adımların gelişimi ve fazlalaşması terör ile mücadelede Türkiye'nin inisiyatif üstünlüğüne vurgu yapmaktadır.

2.4. SOSYAL VE KÜLTÜREL POLİTİKALAR

Terör kavram olarak; "Bir siyasal amaca ulaşmak için sivil unsurlara uygulanan şiddet eylemi" şeklinde algılandığı için, sosyal devlet ilkesi doğrultusunda bir devlet öncelikle terörü yaşayan ve mağdur olan kesimlerin yeniden kazanılmasına matuf koruyucu sosyal politikalar tespit etmek ve uygulamak zorunluluğu içerisinde. Bu açıdan Türkiye'yi kaos ve istikrarsızlık içerisine sürükleyerek terör saldırılarına karşı koruyucu, birleştirici ve bütünleştirici sosyal politikaların uygulanması hayati bir öneme haizdir.

Terörle mücadele, kısa vadede kurumsal ve hukuki bir mesele olarak karsımıza çıkmaktadır. Ancak, teröre karşı yürütülen mücadelede başarı sağlayabilmek için, orta ve uzun vadede sosyoekonomik bazda mücadele stratejileri geliştirmek gerekmektedir. Terör ile önleyici tedbirler yolu ile kaynağında etkin bir şekilde mücadele edilebilmesi için, terörün kaynak bulduğu ortamın analiz edilmesi gerekmektedir. Zira terör hareketlerinin dayandığı sosyolojik ortam hakkında ön bir teorik bilgi birikimine sahip olmadan, somut terörist eylemlerin nasıl, niçin, nerede ve ne zaman ortaya çıkabileceğini anlamak pek de mümkün görülmemektedir (Hekimoğlu, 2007:1).

Terör, sadece hukuk devletinin temelini yıkmakla kalmayıp siyasi, ekonomik ve sosyal statüyü de değiştirmeyi kendisine amaç edinen bir şiddet biçimidir. Temel hak ve özgürlükleri umursamayan, demokrasiyi tehdit eden terör probleminin toplumda meydana getirdiği; sosyal, ekonomik, psikolojik, kültürel tahribin giderilmesinde sosyal politikaların önemli bir rolünün olduğu yadsınamaz bir gerçektir. PKK terörü noktasında etnik terör, toplumu farklı etnik yapıya bölmek ve toplumsal bütünlüğü bozarak bir çözülme süreci yaşatmak için başvurulan bir terör biçimidir. Bu denli tehlikeli bir terör biçimi olan etnik teröre karşı bütünleştirici sosyal ve kültürel politikaları uygulamaya koymak, terörün yenilmesi noktasında elzemdir.

Bila (2005:7) konuya şöyle yaklaşmaktadır:

‘KONGRA-GEL/PKK terörünün yoğun olduğu dönemlerde toplum, olaylara “terör eylemleri” olarak bakmış, güvenlik güçlerinin müdahale ve mücadelesini yeterli görmüş, olayları silahlı teröristlerle silahlı güvenlik güçleri arasında görmüştür. Ancak gelişmeler, konunun yeni bir nitelik arz ettiğine delalet etmekte, güvenlik güçleri ile terörist çatışmasını asan bir durum söz konusu olmaktadır. Terör süreci sonucunda belli bir coğrafyayla sınırlı olan siyasi ayrışma genelleşme eğilimi gösterirken, giderek Türkiye’nin çeşitli yerlerinde sosyolojik bir ayrışma da dönüşmeye başlamıştır.’

Toplumun içinde bulunduğu politik psikoloji, gerginliklerin “Türk-Kürt” ekseninde yükseldiğini göstermektedir. Çeşitli zamanlarda ki toplu tepkiler, linç girişimleri bunu kanıtlar niteliktedir. Türkiye’nin, önce bölge olarak “Türk-Kürt” diye ayrışması, devamında illerde mahalleler sokaklar seviyesine inmesi, her an çatışmaya uygun bir ortama sürüklenme işareti sayılmalıdır. 12 Eylül 1980 öncesinde, Türkiye’nin ideolojik ve etnik ayrışmaya dayanan gerginliklerinin nasıl provokasyona uygun bir ortam yarattığı henüz belleklerde tazedir. Toplumun her kesimi ve her kurum, Türkiye’yi böyle bir süreçten korumak adına elinden gelen gayreti göstermelidir. Toplumun linç psikolojisine girmesi, PKK’nın yarattığı sorunun güvenlik güçleri-terör örgütü çatışması veya güvenlik güçlerinin görev alanı çerçevesinden çıkmaya başladığını göstermektedir. Bu ruh hali, toplumun kendini devletin, yerine koyduğunu, güvenlik ve adalet mekanizmasına güveninin azaldığını, onların yapamadığı müdahaleyi veya veremediği cezayı kendisinin vermeye kalktığını göstermektedir.

Türkiye'nin toplumsal yapısı; gelenekleri, yaşam biçimleri, kökenleri ve inançları yönünden farklılaşan çok sayıda gruptan oluşmaktadır. Bu çeşitlilik, Anadolu gibi tarih boyunca çok farklı kültürlerin yeşerdiği, çok sayıda halkın yurt olarak benimsediği bir coğrafya için şaşırtıcı olmamaktadır. XIX.yüzyıl boyunca ve XX.yüzyılın başında, Osmanlı İmparatorluğu'nun Balkanlar, Kafkaslar ve Kuzey Afrika'daki topraklarını kaybetmesi üzerine, bu bölgeleri kaybetmek zorunda kalan grupların, Anadolu'ya sığınması söz konusu çeşitliliği daha da artırmıştır (Uygun, 2006: 66).

Türkiye'de, Anayasa ve diğer hukuksal metinlerde de, “anayasal yurttaşlık” kavramını dışlayan bir yapının olmaması, yine anayasanın tüm Türkiye Cumhuriyeti anayasalarında yurttaşlarına eşit haklar tanınması bizlere, en azından hukuksal olarak, etnik topluluklar ve gruplar bağlamında “ayırıcılık” yapılmadığı sonucuna varmamız için yeterli bir argüman vermektedir. Özellikle AB reformları ile birlikte, Türkiye'deki devlet televizyonundan Kürtçe basta olmak üzere yerel dillerden yayın yapılması, yine Kürtçe yayın ve müzik eserlerinin serbestçe dağıtılması, ayrıca Kürtçe kurslarının açılması hususları göz önüne alındığında, bahse konu hususlarda önemli mesafeler alındığı söylenebilmektedir (Uzun, 2005:11).

Türkiye'de, “Kürtler ve Ötekiler”, ya da “Türkler ve Ötekiler” diye ayırıcılık yapıldığına dair bir kanıt, ülkenin tarihi geleneğinde bulunmamaktadır. Türkiye'nin, politizasyon nedeniyle otuz yedi yıldır terör ile iç içe yaşaması, önce “sağ-sol” şeklinde çatışma ile ortaya çıkan terörün, daha sonra “Türk-Kürt” çatışması haline dönüştürülmesine neden olmuştur. Ortega GASSER, 1940'lı yılların İspanya'sını tarif ederken; “İspanya bir ulustan çok, bir su geçirmez bölmeler bütünüdür.” demiştir. Söz konusu değerlendirme Türkiye'nin etnik yapısını tarif etmektedir (Sevindi, 2007: 3).

Kongar (2007:3) ise şunları ifade etmektedir:

‘Bir toplumu meydana getiren insanların dil, din, ırk gibi farklı kökenlerden gelmesine dayanan çok kültürlülük, tek bir siyasal birim halinde ve ortak sınırlar içinde yaşayan toplumlarda söz konusudur. Bu farklılıklar, kimi zaman, çöken Sovyetler Birliğinde, ya da bugünkü Amerika Birleşik Devletlerinde olduğu gibi, değişik milletlere mensup insanların bir arada yaşaması biçiminde de görülebilir. Bu iki ülkedeki deneyimler, aslında çok kültürlülük kavramının siyasal sonuçları açısından da oldukça öğretici olmuştur.’

Toplumdaki çok kültürlülük olgusunu, bireysel özgürlükler kapsamında genel toplumsal ve siyasal yapının bir parçası olarak algılayan ABD oldukça başarılı sayılabilecek bir uygulama ile hem siyasal kimlikleri hem de özgürlükleri koruyan bir politika izlemiştir. Sovyetler Birliği ise, bireysel özgürlükleri görmezden gelerek izlediği politikalar nedeni ile sistemin karşılaştığı başka tür zorlukların sonunda, dağılıp gitmiştir. Sovyetler Birliği ve örnekleri, bize bireysel özgürlüklerin teminat altında olmadığı sistemlerde, farklı kültürel kimliklerin korunmasının ister üniter ister federal yapılar çerçevesinde olsun, mümkün olmadığını göstermiştir. Bireysel özgürlüklerin güvence altına alınarak, “anayasal bir vatandaşlık bağı” çerçevesinde geliştirilemediği siyasal ortamlar, bütünlüklerini devam ettirememektedirler.

Sosyalist düşüncede, “halkların kardeşliği” sloganıyla, liberal düşüncede ise “çok kültürlülük” kavramı ile ifadesini bulan çok-etnili devlet düzeni, ulusun çeşitli etnik grupların birlikteliğinden oluştuğunun resmen kabul edilmesini ve bu çok-etnililiğin devletin kurumsal ve idari teşkilatlanmasında temsil edilmesini öngörmektedir. Yıkılan S.S.C.B’de çok-etnililik, önce 191 etnik grubun veya halkın birlikteliği olarak kurgulanmış ve kodlanmıştır. Sonraki revizyonlarda halkların sayısı, niteliği ve birlik cumhuriyeti, özerk cumhuriyet ve özerk bölge olarak sınıflandırılan, seviyeleri değişse bile devletin ve milletin çok-etnili yapısının idari ve kurumsal çerçevesi korunmuştur (Aktürk, 2006: 44).

Gerçek anlamda ortak bir kültür, hepimizin benzer şekilde düşündüğü, aynı şeye inandığı bir kültürden öte, herkesin işbirliği içinde ortak yaşam biçimini şekillendirme projesine katılmasına izin verilendir. Bu farklı kültürel geleneklerden gelenleri dahil etmek manasına geliyorsa ve toplumumuz bazı grupları dışlamayı sürdürürse, o halde sonunda varacağımız kültür bugünkünden farklı olmayacaktır (Eagleton, 2007: 7).

Türkiye’de, çok kültürlülük anlayışı kültürel ırkçılığı tetiklemektedir. Azınlıkların kültürel kimlikleri etnik, dini temellerle tanımlanınca; aynı şey çoğunluk için de yapılabilmektedir. Türkiye’de, kültürel aidiyetleri yüceltmek son derece doğal kabul edilmektedir. Birbirini besleyen etnik kimlikleri de o kültüre bağlı olarak tanımlayan çoğunluk-azınlık kutuplaşması, iki taraftan da etnik kimliğe bağlı olarak

kültürel ırkçılığı besleyen unsurlar bulunmaktadır. Aslında, Türk milliyetçiliği ve Kürt milliyetçiliği birbirini beslemektedir. Barışı kalıcı hale getirmek için bu tehlikenin farkında olarak bir sentez geliştirmesi gerekmektedir. Sistematik olarak, kültürel ırkçılığı reddeden bir senteze ihtiyacımız bulunmaktadır (Türküne, 2007: 12).

Tarihsel olgular, devletin kuruluş aşamasında iki halkın varlığına işaret etse bile, bu olguyu topluma katabilecek entelektüel birikimden yoksun olunması durumunda, söz konusu halk, “kurucu” sıfatıyla anılmayacaktır. Kürtler, son yıllarda “iki kurucu halk” ifadesini gündeme taşımakla birlikte, dayandıkları tarihsel olguların zayıflığı nedeniyle bu girişimin ne derecede kabul göreceği kuşkuludur. Türkiye’de Kürtler, diğer etnik gruplardan farklı olarak belirli bir bölgede yerleşik olan ve anılan bölgenin bazı kentlerinde sayısal üstünlüğü olan bir kesimdir. Avrupa ülkelerinde çeşitli düzeylerde özerkliklerden yararlanan pek çok grup benzer özellikleri göstermektedir. Ancak bu durum, anılan gruplara kuruculuk özelliği vermemiştir. Kurucu olan, devletin kuruluş aşamasında ülkeye ekonomik, kültürel ve politik yönden hakim olan grup, ya da gruplardır (Uygun, 2006:76).

Türkiye’nin toplumsal yapısı; gelenekleri, yaşam biçimleri, kökenleri ve inançları yönünden farklılaşan çok sayıda gruptan oluşmaktadır. Bu çeşitlilik, Anadolu gibi tarih boyunca çok farklı kültürlerin yeşerdiği, çok sayıda halkın yurt olarak benimsediği bir coğrafya için şaşırtıcı olmamaktadır. XIX. yüzyıl boyunca ve XX. yüzyılın başında, Osmanlı İmparatorluğu’nun Balkanlar, Kafkaslar ve Kuzey Afrika’daki topraklarını kaybetmesi üzerine, bu bölgeleri kaybetmek zorunda kalan grupların, Anadolu’ya sığınması söz konusu çeşitliliği daha da artırmıştır (Uygun, 2006: 66).

Türkiye’nin temel ilkeleri ve kuruluş iradesi incelendiğinde, ülkedeki “anayasal yurttaşlık” kavramı ile sorunlu bulunduğu hususunu belirtmek zor görünmektedir. Nitekim Türk Anayasaları incelendiğinde, söz konusu anayasalarda ve resmi söylemlerde etnik vurgu ağırlıklı olarak yer almakla birlikte, hiçbirinde herhangi bir etnik ve dinsel topluluğu diğeri üzerinde egemen kılan veya bir grubu doğrudan baskılayan bir yapının oluşmadığı hususu açıkça göze çarpmaktadır.

Anayasal yurttaşlık kavramı ve bunun içerimlerinin ülkenin bölünmesini hızlandıracağı ve bu kavramın kullanılmasının bile sakıncalı olduğuna yönelik düşünceler, eski alışkanlıklardan ve dayanıksız korkulardan kaynaklanmaktadır. Türkiye'nin çatısı, hangi etnik yapıya dayanılırsa dayanılsın, vatandaşlar kendilerini nasıl tanımlarsa tanımlasın, farklılıklara rağmen barış içinde ve bir arada yaşama imkanını vatandaşlarına tanımaktadır (Uzun, 2005:11).

Uzun (2005:11) 17 Aralık sürecine vurgu yaparak şöyle belirtmektedir:

'Türkiye'ye yurtdışından yapılan eleştiriler ve ayrılıkçı fikirler taşıyan kesimler tarafından dile getirilen, Kürt kökenli vatandaşlara kültürel haklar tanınmadığı, kendi dillerini konuşamadıkları ve geliştiremediği, anılan kesimlerin baskı altına alındığına dair söylemler sıkça kullanılmakla birlikte, özellikle 17 Aralık Süreci ile birlikte Türkiye'nin demokratik normlarını yerine getirdiği hususunun tescil edilmesi, Avrupa kaynaklı eleştirilerin ortadan kalktığı, KONGRA-GEL/PKK terör örgütünün çevrelerinin de, bu bağlamda yeni taktik arayışlarına giriştiği görülmektedir.'

Türkiye gibi terör sorunu ile mücadele eden İspanya ve İngiltere gibi ülkeler incelendiğinde, etnik temelli terör eylemlerinin en şiddetli olduğu dönemlerde dahi demokratik bir devlet görüntüsünü zedeleyecek uygulamalara devlet politikası bağlamında yer verilmemeye azami özen gösterilmektedir. Buna ek olarak yeni önlemlerle terörün önünü kesmek ve halkın içindeki destek noktalarını yok etmek için demokratik araçlardan faydalandığı da görülmektedir. Demokratik açılımların yapılmış olması, hatta bunların daha da geliştirilmesi, özellikle PKK'nın üzerinde büyüyüp yeşerdiği propaganda silahının elinden alınması anlamını gelmektedir. Askeri alandaki terörle mücadelenin başarıya ulaşması ile birlikte, demokratik alandaki reformlar Türkiye'nin hem uluslararası alanda hem de kendi içinde güçlenmesi sonucunu doğurmuştur.

Türkiye'de bireysel olarak insanlar bütün özgürlükleri kullanma hakkına sahiptir, sahip olmalıdır. Bunun sınırını, kullandıkları yöntem belirlemektedir. Bu yöntem terörü reddeden, şiddet araçlarını kullanmayı reddeden, yani demokrasinin meşru araçlarıdır. Bu çerçevede insanların özgürlüklerini kullanması, demokrasi içinde demokrasi ile sınırlandırılmış, insanı geliştirecek bir haktır (Bilgin, 2007: 11).

Türkiye'de, terör ve şiddete karşı mücadele için, milliyetçilik değil demokratikleşme; yasaklamalar değil haklara, özgürlüklere ve sorumluluklara dayalı

bir toplumsal çoğulculuk; alt kimlik-üst kimlik tartışmaları değil, çok kültürlü anayasal vatandaşlık; asli-kurucu unsur arayışları değil, demokratik çoğulculuk talepleri, gerekli bir umut ortamı yaratabilecektir. Söz konusu çözümler ayrıca, Türkiye’deki Kürt sorununun çözümünde de umut ortamı yaratabilecek olup, ülkede bir siyasi rejim, bir siyasi kültür, bir toplumsallık biçimi olarak demokrasinin derinleşmesi ve yerleşmesi, Kürt sorununda giderek azalan çözüm olasılığında da bir umut sağlayabilecektir (Keyman, 2006: 13).

AB sürecinde atılan adımlardan biri de Kürtçe yayına izin verilmesidir. Kürtçe yayın konusu ülkemizde tartışma alanlarından biridir. Türkiye Kürtçeyi sadece kendisine yasaklayan ancak Türkiye muhalifi herkesin Kürt bölgesine yönelik yayın yapmasını engelleyemeyen bir ülke konumundadır. Halen bazı il ve/veya ilçelerde dört ya da beş ayrı Kürtçe TV kanalı (PKK terör örgütünün TV kanalı da dahil) izlenebilmektedir (Usak Raporu, 2008:78).

Terörle mücadele sahasındaki insanlar genelde Kürtçe konuşmaktadır. Bu dilin devletçe kullanılmaması, terörle mücadelede halkla iletişimin önemli ölçüde kaybedilmesi demektir. Kürtçe üzerindeki yasaklar örgütün en çok istismar ettiği sahadır. Kürtçe üzerindeki sınırlamalar uluslararası alanda örgütün siyasi/hukuki destek almasını sağlayan en önemli gerekçeleri sağlamaktadır. Ülkemizde Kürtçe yayın konusuna uzun yıllar mesafeli durulmuş, ayrılıkçı düşüncüyü güçlendireceği kaygısı yaygın olarak dile getirilmiştir. Türkiye’de durum bu iken başta bölge ülkeleri olmak üzere ABD ve AB, Kürtçe yayını desteklemiş ve bizzat Kürtçe yayın yapan televizyon ve internet siteleri kurmuşlardır (Usak Raporu, 2008:78).

Terörle mücadelede binlerce şehit veren, bu konuda birçok sınavı çatışma alanlarında başarıyla geçen Türk Ordusu’nun terörle mücadelede son açılımlarla ilgili ne söyleyeceği ve özellikle TRT’de başlayacak olan Kürtçe yayınlarla ilgili yorumu merakla beklenirken, Başbuğ Paşa can alıcı soruyu Harp Akademisi Komutanlığı’nda 5 Haziran 2008’de düzenlenen uluslararası sempozyumda yanıtlamıştır. Orgeneral Başbuğ TRT’de başlayacak Kürtçe yayınlarla ilgili *‘Eğer diğer yasadışı yayınların önünü kesecek ve onların etkisini azaltacaksa, bu tür yayınlar yararlı olur’* dedi. Orgeneral Başbuğ’un dile getirdiği bu düşünce, bir dil sürçmesi veya sürpriz değil,

Türk Silahlı Kuvvetleri'nin 25 yıllık ayrılıkçı terörle mücadele deneyiminin etkin bir şekilde kazanıma dönüştürülmesinin göstergesidir.

Kürtçe yayın yasağının Türkiye'den başka kimseyi kapsamadığı, Barzani'nin, Talabani'nin, ayrılıkçı terör örgütünün, İran'ın ve bölgeyle alakalı birçok ülkenin bu dilde yayın yaptığı dikkate alındığında yasağın anlamsızlığı ortaya çıkmaktadır. Terörle mücadelenin önemli bir kısmının toplumla iletişim kurmak ve teröristlerin istismar ettikleri alanları ellerinden almak olduğu gerçeğinden hareketle, Kürtçe yayının Türkiye tarafından yapılması çok hayati bir stratejik hamle olarak kaçınılmaması gereken bir durumdur.

Türköne (2008) ise şu tespitlerde bulunmaktadır:

'Türkiye'nin "Kürt sorunu" ağırlıklı olarak bir Kürtçe sorunu. Dil sorununu bir taviz alanı olarak görmek ve genişleyen özgürlükleri bir koz olarak değerlendirmek yanlış. Dönüp dolaşıp Kürtçeye dayanan bütün pratik sorunların tek bir hamlede çözülmesi şart. Bunun tek ölçüsü ise anadili Kürtçe olanların kendi dillerinin kullanımıyla ilgili ihtiyaçları. Kürdoloji Enstitüsü kurulması ile, hastanelerde Kürtçe tercüman bulundurmaya ve yer isimlerinin iki farklı dilde kullanılmasına kadar bütün ihtiyaçlar.'

Laçiner (2007c) ise konuya şöyle yaklaşmaktadır:

'Terör örgütü 1994'de kendi televizyonunu kurdu ve o tarihten bugüne kadar çeşitli adlar altında, neredeyse kesintisiz bir şekilde bölgeye yayınlar yaptı. Halen de terör örgütünün televizyon kanalı bölge insanının yatak odasına kadar propaganda yapma olanaklarına sahip. Başka bir ifade ile terör dağda değil, oturma odalarında, yatak odalarında. Üstelik bu konuda terör örgütü tek değil, Türkiye'nin Güneydoğusu ve hatta Batısı da Barzani ve Talabani'nin Kürtçe televizyon kanallarını izliyorlar.'

Özellikle Barzani'nin bölgede etki kurmasından çekinen Türkiye bu yayınları adeta görmezden gelmektedir. Türkiye Kürtçe'ye koyduğu yasak ile aslında yıllar yılı bu dili sadece kendisine yasaklamış ve sorunun çözümünde en önemli araçtan da kendisini mahrum bırakmıştır. Kürtçe için dönüm noktası olan olay ise Türkiye'de AB uyum yasaları çerçevesinde özel Kürtçe kurslara izin verilmesi ve ardından gelen yayın serbestisidir. İlk başta büyük bir coşku ve heyecanla açılan kurslar halktan gördüğü ilgisizlik nedeniyle kapanmaya başlamış ve PKK belki de en önemli meşruiyet kaynaklarından birini kaybetmiş ve Kürtçülük iddiasında ciddi bir darbe almıştır.

Kürtçe yayınların TRT tarafından ele alınması terör örgütü adına bir diğer sıkıntıyı oluşturmuştur. Normal şartlarda ayrılıkçı bir hareket bu tür gelişmelerden memnuniyet duyarak daha fazla yayın talep etmesine karşın terör örgütü Kürtçenin devlet kanallarına girmesinden memnun olmak bir yana rahatsız olmuş ve yayınların saatlerinin arttırılması konusunda herhangi bir isteği olmamıştır. Diğer taraftan dikkat çeken bir nokta şu ki yayınlar ve kurslar göstermiştir ki Kürtçe Türkiye'yi bölmüyor, aksine gerilimi azaltıyor.

2.5. EKONOMİK POLİTİKALAR

Türkiye'de, 1983'ten sonra hız kazanan liberal ekonomik düzenin beraberinde getirdiği sorunlarla devletin ekonomiden çekilmeye başlaması, ülkenin Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri'ndeki zaten bozuk olan sosyo-ekonomik yapının daha da bozulmasına neden olmuştur (Çevik, 2007:16).

Türkiye'nin doğusu ve güneydoğusu, zengin yeraltı ve yerüstü kaynaklarına karşın ülkenin mahrumiyet bölgesidir. 1927 sanayi sayımında Diyarbakır iller arasında yedinci sırada bulunurken, 1997 sıralamasında elli yedinci sıraya düşmüştür. Söz konusu dönem içerisinde oluşan KONGRA-GEL/PKK terörünün ivmesi ile birlikte, Türkiye'nin Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde sosyal ve ekonomik denge altüst olmuştur. Terörün etkisi ile Doğu ve Güneydoğu Anadolu'dan göç eden vatandaşlar, Türkiye'nin metropol kentlerinin varoşlarına yerleşmiştir. Bunun sonucunda, göç alan illerin sosyal ve ekonomik dengeleri bozulmuş, tüketicinin üretici yapılması hedeflenirken, üreticilerin çoğunluğu tüketici olmuştur. Türkiye'nin yaşadığı ekonomik krizlerin nedenleri arasında anılan sorunun ağırlığı büyük oranda bulunmaktadır. Neticede, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da hayvancılık ve tarımsal üretim bitmiştir. Yanlış hayvancılık ve tarım politikaları ile Et-Balık Kurumu, Süt Endüstrisi Kurumu kapatılarak, Ziraat Bankası'nın kontrollü kredi sistemi bozularak, Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı'nın bölgedeki tarım ve mühendis ve uzmanlarını "büro personeli" yapılarak, Toprak Mahsulleri Ofisi çalışamaz hale getirilerek, meralar kapatılarak, Türkiye'nin Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinin ekonomik sistemi çökertilmiştir (Uras, 2003:12).

Doğu ve Güneydoğu Anadolu’da yer alan illerin, bir iki istisna hariç tamamı, sosyoekonomik gelişme sıralamasında Türkiye’nin en alt sıralarında yer almaktadır. Üstelik son on yılda sosyal ve ekonomik değişim sürekli negatif yöndedir. Türkiye genelinde yoksulların oranı yaklaşık yüzde 25 iken, bölge halkının yüzde 60’ı günde 2 dolardan düşük bir gelirle yoksulluk sınırının altında yaşamaktadır ve yoksulluk sürekli artmaktadır. Bölgede kişi başına düşen gelir, ortalama 500 dolarla Türkiye ortalamasının çok gerisindedir. Bölge nüfusu Türkiye nüfusunun yaklaşık yüzde 15’i iken, burada üretilen GSYİH Türkiye GSYİH’sinin yaklaşık yüzde 6.5 oranındadır (Tanla, 2006:8).

Türkiye’nin Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri’ndeki her açıdan geriliği kurtaracak olan husus büyük çaplı üretim etkinlikleridir. Yabancı sermaye ve Türkiye’nin Batı bölgelerinde bulunan sermayenin Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri’ne gelerek yatırım yapabilmesi için öncelikle bölgenin her açıdan canlandırılması gerekmektedir. Bu bağlamda tek çözüm bölgede bulunan girişimcileri desteklemek, bölge halkını yatırım ve üretime yönlendirmektir. Yatırım ve üretim sadece fabrika kurarak olmamaktadır. Bunun yanı sıra, tarımsal yatırım ve üretim de sanayi yatırım ve üretimi kadar önemlidir. Koç Grubu’nun 2000 yılında Şanlıurfa’da hayata geçirdiği “Koç-Ata Tesisleri”nde “şampiyon inekler” ile süt üretimine girişmesi, Diyarbakırlı kadınların, kadın derneklerinin omuz vermeleriyle hediyeelik kutu üretimine başlamaları oldukça güzel örnekler olarak karşımıza çıkmaktadır (Uras, 2003:12).

Sermaye, yatırım, eğitim ve iş zihniyeti siyasi istikrar ve güven ortamının oluşmasına bağlı bulunmaktadır. Diyarbakır Ticaret Odası, Esnaf Dernekleri gibi kuruluşlar, Diyarbakır’da 2006 yılı içerisinde meydana gelen toplumsal olaylar ve terörün, bölgeye gelmeye başlayan yatırımcıları kaçırdığını belirtmiştir. Demokratik Toplum Partisi (DTP)’nin siyasi söyleminde; “sermaye, yatırım, piyasa, üretim, istihdam, ihracat” gibi kavramların hiç olmaması da “iş zihniyeti”ne çok yabancı olan bir politizasyonu yansıtmaktadır. Teknolojiyi iş ve refah üretecek şekilde piyasada kullanmak, eğitimle birlikte iş zihniyeti anlamına gelmektedir. Bölgesel geri kalmışlık sorununu elbirliği ile çözebilmemiz için, cinnet haline gelmiş komplo kurguları yerine, ılımlı yaklaşımlarla çoğulcu demokrasiyi, güvenliği ve iş zihniyetini

geliştirerek bölgeye daha çok sermaye ve yetişmiş eleman gelmesini sağlamayı hedeflememiz gerekmektedir (Akyol, 2007:3).

Cumhuriyet Halk Partisi (CHP)'nin, Güneydoğu'nun profilini çıkarmak üzere Kasım 2006 ayı itibarıyla hazırladığı rapora göre, "Bursa'da yetmiş beş olan ortalama yaşam beklentisinin Şırnak'ta elliye düştüğü" hususu tespit edilmiştir. Söz konusu raporda, Güneydoğu ve Doğu Anadolu Bölgeleri'ndeki sağlık hizmetlerine yönelik koşullara da dikkat çekilmiş olup, sağlık koşullarının elverişsizliği, bebek ölümleri gibi önemli göstergelerin bölgeye ilişkin olumsuz bir tablo çizdiği belirlenmiştir. Bunun yanı sıra, Güneydoğu Anadolu'nun bazı illerinde doğan her bin bebekten elli ikisinin öldüğü, mezkur oranın Avrupa standartlarının yaklaşık on misli üzerinde olduğu hususu yer almaktadır. Bölgede her bin kişiye düşen hastane yatağı sayısında da büyük dengesizlikler bulunduğu, örneğin Ağrı ilinde her on bin kişiye düşen hastane yatağı sayısının Türkiye ortalamasının beşte biri olduğu, bazı ilçelerde, mesela Hakkari Çukurca'da bir pratisyen hekim bile bulunmadığı hususlarının altı çizilmiştir (Güvendik, 2006:14).

Güneydoğu Anadolu Projesi, (GAP) Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin sahip olduğu kaynakları kullanarak bu bölgede yaşayan insanların gelir düzeyini ve yaşam kalitesini yükseltmeyi, bölgelerarası farklılıkları gidermeyi ve ulusal düzeyde ekonomik gelişme ve sosyal istikrar hedeflerine katkıda bulunmayı hedefleyen son derece önemli ve kapsamlı bir projedir.

GAP Bölge Kalkınma Planı ve şu ana kadar gerçekleştirilen çalışmalar şunlardır (Gap.gov.tr, 2008):

1. Sulama yatırımlarının tamamlanması
2. Sağlık ve eğitim göstergelerinin ülke ortalamalarına getirilmesi
3. Bölge doğal kaynaklarının korunması
4. İnsani gelişmeye yönelik uygulamaların programlanması
5. Kentlerin nüfus emme kapasitelerinin artırılması

GAP kamu yatırımları finansman ihtiyacı 2008 yılı fiyatlarıyla toplam 41 milyar YTL düzeyindedir. 2007 yılı sonuna kadar tahmini olarak 25.6 milyar YTL harcama yapılmış ve nakdi gerçekleşme % 62.2 düzeyine ulaşmıştır. GAP'ın ülke yatırımları içindeki payı; 2002 yılında % 5.9, 2003 yılında % 5.8, 2004 yılında % 6.8, 2005 yılında % 7.0, 2006 yılında % 7.2, 2007 yılında 7.2 ve 2008 yılında % 6.2 olmuştur. 2008 yılında GAP Eylem Planı kapsamında tahsis edilen ek ödenek ile bu oran % 12'ye yükselmiştir. GAP Bölgesi'nde 2008 Ocak itibariyle 272.972 ha alan sulamaya açılmıştır. 99.518 ha alanda halen sulama şebeke inşaatı devam etmektedir. GAP sulama yatırımlarının fiziki gerçekleşmesi 2006 yılı itibariyle %15'tir. Bölgenin sulu tarıma açılması ile beraber sanayide önemli gelişmeler meydana gelmiş; sanayi tesisleri sayısı iki katına çıkmıştır. 2007 yılı sonu itibariyle GAP Bölgesi'nde on kişiden fazla işçi çalıştıran işletme sayısı 1.969'dur. Bu işletmelerde toplam 87.566 kişi istihdam edilmektedir. GAP'tan yapılan ihracat düzeyinde de artış olmuş; 2001 yılında 710 milyon ABD Doları olan ihracat tutarı 2007'de 3.247 milyon dolara yükselmiştir. GAP Bölgesi'nden yapılan ihracatın Türkiye'nin toplam ihracatı içindeki payı da aynı dönemde % 2.3'ten % 3.03'e çıkmıştır.

Bölge'deki genç kız ve kadınların durumlarının iyileştirilmesine yönelik sosyal ve gelir getirici beceri kazandırıcı programların yürütüldüğü 29 Çok Amaçlı Toplum Merkezi (ÇATOM), faaliyetlerini 9 ilde sürdürmektedir. Bugüne kadar yaklaşık 130 bin kişiye ulaşılmıştır. Adıyaman, Batman, Diyarbakır, Şanlıurfa, Mardin, Şırnak, Kilis ve Siirt'te açılan 9 Gençlik ve Kültür Evi'nde sosyal, eğitsel ve kültürel faaliyetler ile kapasite artırıcı etkinlikler yürütülmekte, gençlerin toplumsal kalkınmada rol almalarına destek sağlanmaktadır. Mayıs 2008 itibariyle yaklaşık 85.000 gence ulaşılmıştır.

Köydes Projesi kapsamında Doğu ve Güney Doğu Anadolu dahil olmak üzere Türkiye genelinde 2005-2008 yılları arasında 4.700.000.000 YTL ödenek kullanılmış 1,337.9 km ham yol, 6,448.9 km tesviye yol, 51,228.8 km stabilize yol, 63,121.6 lm asfalt yol yapılmış, 11,995.1 km yol onarılmış ve 782 adet köprü yapılmış ayrıca 3522 adet suyu olmayan köye ve 24.056 suyu yetersiz köye hizmet götürülmüştür (mahalli-idareler.gov.tr, 2008)

Terörle silahlı mücadelede başarısızlık ve kayıplar, terörizmle mücadelede uygulamaya konulan sosyo-ekonomik ve siyasal programları uzun vadede sekteye uğratabilir. Örneğin Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) Eylem Planı çerçevesinde bütçeden çok büyük oranlarda ayrılan ödenekler, terörle mücadele sürecinin uzaması ve kayıpların artması sonucunda toplumda meydana gelebilecek yorgunluk ve yılgınlıktan dolayı temel eleştiri konularından biri durumuna gelecektir. Örneğin fındık üreticilerine belirli bir miktarın üstünde verilmeyen birim fiyat, bir tarafta dururken, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde bütçeden harcanan milyar dolarlarla ifade edilen paralar diğer bölgelerde rahatsızlığa neden olmaya başlayabilir. Dolayısıyla terörle mücadelede uygulamaya konulan programlardan beklenen sonuçların alınması aynı paralelde silahlı alanda verilen mücadelenin en az kayıpla etkili sonuçların alınmasına bağlıdır (Usak Raporu, 2008:21).

Terör mağduru bölgelerdeki insanlar güvenlik endişesiyle başka yerlere göç etmek zorunda kalmaktadır. Göç, Doğuda Diyarbakır başta olmak üzere diğer illerde, Batıda ise İstanbul, İzmir, Mersin gibi illerde yoğunlaşmaktadır. Göçün önünü almaya yönelik yapılan çalışmalarda tıkaç görevi görecek illerde cazibe merkezi olarak kabul edilebilecek merkezlerin oluşması, göçü tersine çevirmese de en azından göç yerel düzeyde kalacaktır. Bunu sağlamanın yolu ise insanları doğudaki illerde kalmaya motive edecek ekonomik ve sosyal olanakları sunmaya bağlıdır. Devlet tarafından yapılan yatırımlar devleti, maaş kapısı durumuna getirmemelidir. Devlet, bölge insanının kendi ayakları üzerinde durabilmesine olanak sağlayacak alanlarda yatırımlarını geliştirmek durumundadır. Ancak sadece Diyarbakır endeksli yatırım ve çabalar, terör örgütü ile devlet arasında bir yarış havası doğurmaktadır. Devletin Diyarbakır yerine başka bir ile yoğunlaşması bölgedeki yatırım dengelerini buna göre uyarlaması, bölgenin sosyo-ekonomik ve kültürel kalkınmasında farklı açılımlar da sağlayacaktır (Usak Raporu, 2008:75).

Şamil Tayyar (2008) ise son dönemdeki ekonomik temelli terörle mücadele politikalarına şu şekilde değinmektedir:

‘PKK’yı rahatsız eden diğer önemli gelişme ise Başbakan Erdoğan’ın 27 Mayıs’ta Diyarbakır’da açıkladığı ve devlet politikası olarak Milli Güvenlik Kurulu’nda 161 maddede formüle edilen yeni terörle mücadele planıdır. Çünkü bu planla, yıllardır kan akıtan bölücü terörün istismar ettiği sosyo-ekonomik sorunların kökten çözümü, psikolojik ve kültürel zemininin ortadan kaldırılması hedefleniyor. Proje, yeni bir sosyal

restorasyon projesidir. DTP ve PKK'yı bu kadar üzen plan nedir? 6 yılda neler oldu? Diyarbakır'ın suyu ve yolu olmayan köyü kalmadı. Doğu ve Güneydoğu'da 8.6 katrilyon liralık yatırım gerçekleştirildi. 26 bin 400 derslik yapıldı, öğrencilerin yararlanması için 86 bin bilgisayar gönderildi. Hakkari ve Tunceli bile üniversite ile tanıştı. 212 sağlık yatırımı yapıldı. Doktor, ebe, hemşire sayısı artırıldı. Van'ın Bahçesaray gibi kar nedeniyle aylarca kapalı bulunan köylerindeki riskli gebelik hali bulunan anne adayları, merkezde doğum yapana kadar misafir bile edildi. Köye dönüş için 468 trilyon harcandı. Şu ana kadar 25.6 katrilyon lira harcanan ve 17 yılda yüzde 62'si tamamlanan GAP'a hız verildi, tümüyle tamamlanırsa 1.8 milyon hektar alan sulanacak, 27 milyar kilovat elektrik üretilecek. GAP kapsamında 2008 itibarıyla 272 bin 972 hektar alan sulamaya açıldı, 99 bin 518 hektarlık alanda inşaat devam ediyor. Sulama projelerinin sadece yüzde 15'i işletme, yüzde 5'i inşaat halinde, yüzde 80'i yeni dönemde tamamlanacak. Bu yıl Diyarbakır, gelecek yıl Gaziantep ve Şanlıurfa cazibe merkezi haline getirilecek. Suriye sınırı boyunca 30 hektar mayınlı alan organik tarıma açılacak. Bölge ulaştırma ve lojistik hizmetleri güçlendirilecek. Karayolu ve havayolu ulaştırması geliştirilecek. Batman Havaalanına yeni terminal binası yapılacak. GAP Uluslararası havaalanı hızla tamamlanacak. Doğalgaz ve elektrik şebekeleri yenilenecek. Okul öncesi eğitim yüzde 50 artırılacak. Zorunlu eğitime gelmeyen öğrenci kalmayacak. 1865 yeni derslik yapılacak, 9043 öğrenci okula kazandırılacak. Orta öğretimde okuma oranı yüzde 90'a çıkarılacak. TOKİ bölgede kaliteli ve ucuz konutlar yapmaya devam edecek. 3.8 milyon kişiye iş sağlanacak. Bölgede milli gelir yüzde 209 artacak. Toplam yatırım tutarı 12 milyar doları aşacak.'

Son yıllarda gözlemlendiği kadarı ile İstanbul'daki Küçükarmutlu, Gazi Mahallesi gibi semtlerde yaşayan vatandaşlarımızın devlet ve belediyeler tarafından götürülmeyen alt yapı hizmetlerinden dolayı maruz kaldıkları sıkıntılar, özellikle bölücü örgüt PKK tarafından kullanılarak bu mahallelerin tabiri caizse bir "kurtarılmış bölge" haline gelmesine neden olmuştur.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Belirli politik hedeflere ulaşma adına sistematik ve planlı olarak uygulanan şiddet olayları olarak tanımlanabilen terörizm Türkiye'ye neredeyse çeyrek asırdır meşgul etmiş ve etmeye de devam etmektedir. Terörizm nedensel olarak bakıldığında sadece ekonomik ve siyasi nedenler değil etnik, kültürel ve demografik etkenlerden de kaynaklanabilmektedir. Bu nedenle bu sorunun çözümü ancak geniş kapsamlı ve etkin güvenlik önlemlerine eşlik eden demokrasi, insan hakları, hukukun üstünlüğü prensipleri çerçevesinde kucaklayıcı, birleştirici ve uygulanabilir siyasi, askeri, ekonomik ve sosyal politikaların hayata geçirilmesiyle mümkün olabilecektir.

Bu noktada 1984'te kamuoyunu meşgul eden eylemlerine başlayan PKK terör örgütü 2003'ten sonra ki dönemde Türkiye'nin iç ve dış siyasi durumu, Avrupa Birliği ve ABD ile olan ilişkileri ve bölge ve dünya siyasetinde güç merkezlerinin konumuna göre ideolojisini, eylem ve politikalarını belirlediği görülmektedir. Bahsettiğimiz bu dönemde Türkiye'nin terörle mücadele anlayışında köklü değişiklikler yaşanmaya başlamış ve çoklu bütüncül bir yaklaşım devreye girmeye başlamıştır.

PKK terörünün sona erdirilmesi doğrultusunda Türkiye çözüm alanını terör ve teröristle mücadele olarak ayırmış ve bu doğrultuda çözümün silahlı ve silahsız alanlarını birlikte yürütmekte karar kılmıştır. Bu doğrultuda iç ve dış politika, ekonomi, sosyal ve kültürel alanları bir arada PKK terörünü çözmek için kullanmaya başlamış ve başarılı çalışmalara imza atılmıştır.

2003-2008 dönemi ele alındığında Türkiye'nin PKK terörü ile mücadelede sergilemiş olduğu ve siyasi, ekonomik, askeri, kültürel ve sosyal politikaları içine alan çoklu bütüncül yaklaşım Türkiye'nin üzerinden ayrılma korkusunu atmasına, bu sorunla mücadelede kendine güven kazanmasına, ayrıca uluslararası arenada kendini daha iyi ifade etmesine neden olmuştur. Aynı doğrultuda PKK terör örgütünde bir panik ve gerileyiş başgöstermiş ve PKK Türkiye'yi bu demokratik açılımlardan uzaklaştıracak provokatif söylemlere ve siyasal faaliyetlere imza atmaya çalışmıştır. Amaçları Türkiye'yi hukukun ve aklın yolundan uzaklaştırmak ve daha önceki

dönemlerin teröre zemin kazandırıcı politika ve uygulamalarına geri döndürmek olmuştur.

Mücadele adına gelinen noktada Türkiye teröristle ve terörizmle mücadele stratejilerini farklı alanlarda ama birlikte ele almaya devam etmek durumundadır. Türkiye'nin son 40 yılında çoğunlukla gündemin ilk maddesi olan teröre karşı mücadele, bir onur meselesi veya ayrılık korkusu esaretinde teröristlerle güvenlik güçleri arasında olması gereken bir mücadele olarak algılanmıştır. Bu yöntem hem maliyetli ve hem de sonuca götürücü değildir. Çünkü hiçbir devlet vahşet ve hukuk dışı usullerde teröristlerle yarışamaz. Bu nedenle mücadelenin devletin ve halkın güçlü olduğu alana çekilmesi gerekmektedir.

Türkiye kendine özgü siyasal yaratıcılığa dayalı, arka planı doldurulabilecek, akıl ürünü söylemlerle örgütün direncini kırmak zorundadır. Terör örgütünün bu direnci siyasal söylemler karşısında son derece kırılğan bir yapı sergilemektedir. Zira bu tür söylemler şiddetin örgüt lehine taşıdığı yakıtı engellemekte ve örgüt içerisindeki 'karşı düşman' söylemini zayıflatmaktadır. Terörle mücadelede ülkenin sahip olduğu enerji, terör gerilimi yerine, normalleşmeye kanalize edilmesi ve sürecin bu şekilde işletilmesi halinde, inisiyatifin hızlı bir şekilde teröristlerin elinden, birlik ve beraberlik taraftarlarının eline geçeceği görülecektir.

Terörün var oluşu veya ortaya çıkışı demokrasinin eksikliği değil demokrasi ile yönetenlerin eksikliğidir. Toplumların içlerinde çatışma ve uzlaşmazlık barındırmaları kadar tabii bir olgu yoktur. Çeşitli sebeplerle ortam bulabilen bu çatışmalar iyi gözlemlendiği ve yönetildiğinde o toplumun yapıtaşları hususunda ön bilgi verirler ve toplumun kendini güçlendirmesini temin ederler. Tam bu noktada demokrasi, çatışma ve uzlaşmazlıkların minimize edilebilecek bir şekilde yaşanmasını sağlayacak alanı yaratır. Yani temel olarak çatışma ve uzlaşmazlık ortamının teröre dönüşmesinde asıl rolü demokrasi değil, demokrasiyi uygulayanlar oynamaktadır.

İnsanlığın bugünkü ulaştığı uygarlık seviyesine, her alanda, farklı farklı bireyler tarafından zaman içerisinde edinilen ve nesilden nesile günümüze kadar

aktarılmış değerlerin bütününün üzerinde yükseldiğini bütün toplum ve bireylerin kabul etmesi gerekmektedir. Bir kültür asla hiçbir toplumun gereksinimlerini karşılayacak tam bir tekâmüle sahip olamaz. Bu yüzden farklı kültürler birbirlerini değiştirip tamamlar, düşünce yapısını geliştirir ve toplumsal huzur için yeni tatmin kanalları açar. Kùltürler arasındaki etkileşim ve dönüşümden etkin çıkarak diğer kùltürler içerisinde asimile olmayan ve erimeyen farklılıklar, bize zihinsel ve ahlaki açıdan meydan okur yeni ufuklar açar.

Toplumların, kendi düşünceleri içerisinde sıkışıp kalmaları ve kendilerine uygun olmayan düşüncelere mesafeli durmaları veya düşmanlık beslemeleri, terör ve şiddeti ortaya çıkan en önemli etkenlerden biri durumundadır. Terörün çözülememesinde dikkat edilmesi gereken diğer önemli bir nokta ise, terör ortamının tamamen dış güçlere veya etkenlere bağlanıp çözüm iradesinden uzaklaşmaktır. Terör, devletin tüm kurumlarıyla çalıştığı, istismara açık bir zemin ve ortamın yaratılmadığı yerlerde vücut bulamaz. Bu nedenle bir ülkede yaygın olarak bir terör süreci var ise orada gerçekten bir şeylerin yolunda olmadığını kabul etme zorunluluğu doğar.

Terörle mücadelede sadece güvenlik boyutu göz önünde tutulduğu takdirde, ekonomik ve kültürel boyutların dikkate alınmaması, mücadelenin uzun vadede başarısızlıkla neticelenmesini mümkün kılar. Bugün dünya üzerinde birçok devlet çok kültürlü bir yapıya sahiptir. Bir devlet kendisini oluşturan unsurların eşit olarak tanınmalarını ve ekonomik ve siyasal güçten eşit bir pay almalarını ve yönetim mekanizmasına tam manasıyla katılımlarını sağlamadıkça teröre çözüm bularak kalkınması ve istikrarlı kalması mümkün gözükmemektedir. Farklı kùltürlerden meydana gelen bir toplum ve devlet, yasal birlik ve çeşitlilik taleplerini ayrıştıran değil uzlaştırıcı, asimile etmeden kapsayıcı olmak, farklılıkları zenginlik olarak kabul ederken aynı zamanda birleştirici ve bütünleştirici ortak bir aidiyet hissi yaratmak ve kimlikleri korumak için uygun politikalar izlemelidir.

Bir devletin tam olarak sosyal devlet olmayı başaramaması, o devletin vatandaşlarının modern anlamda sosyal güvenlik, eğitim, sağlık vb. önemli hizmetleri alamamaları anlamındadır. Bu hizmetleri alamayan toplumlar ve insanlar yoksulluk,

işsizlik gibi neredeyse kemikleşmiş sorunlarla boğuşmakta ve bu durum terör örgütleri ve diğer illegal oluşumlar tarafından istismar alanı oluşturmaktadır. Sosyal devletin boş bıraktığı alanları doldurmaya çalışan terör örgütleri, sahip oldukları gücü üyelerine ve ailelerine dağıtmak suretiyle geniş bir taban elde etme çabası içerisine girmektedirler. Yürütülen yanlış politikalar ve maruz kalınan ekonomik krizlerin de etkisiyle, ülkemizin sosyal, kültürel, eğitim ve sağlık hizmetleri, son yıllarda olumsuz etkilenmiştir.

Bu noktadan hareketle bir an önce yapılması gereken sosyal devlet ilkesinin harekete geçirilmesi ve toplumun güçlendirilmesi için gerekli sosyal politikaların uygulamaya konulması olmalıdır. Örneğin, yıllardır yaşanan PKK terörü nedeniyle kırsal bölge ve alanlardan metropol konumdaki illerimize göç etmek zorunda kalan vatandaşlarımız, bu metropollerde hızlı bir gecekondulaşma süreci yaşamış ve yaşatmıştır. Bahsedilen gecekondulaşmaya paralel olarak, devletin uygulamada ve yürütmekte yetersiz kaldığı sosyal, ekonomik ve kültürel hizmetlerin yarattığı eksiklikleri iyi kullanan terör örgütleri, bu durumu örgüte adam kazanma stratejilerinde kullanmışlar ve kısmen de başarılı olmuşlardır.

Türk milliyetçiliği, kendisinden başka herkesi “öteki” olarak gören bir anlayışı bırakmalı, farklı kimlikler arasında var olan çatışmalara çözüm bulma konusunda, sosyal barısı ve siyasi birliği pekiştirici projeler üretmek zorundadır. Türkiye, kendi prizmasında yer alan tüm etnik unsurları kucaklayarak, eşitlik ve adaletin sağlandığı bir sistem meydana getirmeli ve “Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşlığı”nın tüm etnik yapılan üzerinde bir değer olarak benimsetilmesi sağlanılmalıdır. Söz konusu benimsetilme, baskıcı bir hareket tarzı uygulanarak değil, sosyal devlet ilkesinin tüm gereklerini yerine getirerek yapılmalıdır.

Terörle mücadele alanında toplumsal bir barışın sağlanılabilmesi adına toplumun topyekün açılımlara katılabileceği ve değişik çözüm önerileri geliştirebileceği özgürlüğe dayalı bir siyasal ortamın oluşturulmasına gayret edilmelidir. Bir arada yaşama iradesinin bir ortaya konusu olarak; ötekileştirici veya dışlayıcı tanımlardan uzak bir ortak siyasal kimliğin oluşmasını temin edecek biçimde, bütün vatandaşlarının hukuksal eşitliğini ve özgürlüğünü teminat altına alan

ve onlara eşit haklar ve sorumluluklar veren anayasal bir sistemin uygulanması esas olmalıdır.

Türkiye'nin jeopolitik ve jeostratejik konumu dikkate alındığında, terörist faaliyetlerin önlenmesi ve mücadele edilebilmesi için, tüm kurum ve kuruluşlar tam bir işbirliği ve koordinasyon içinde hareket etmelidir. Bahse konu işbirliği doğrultusunda, akademik kurumlar ve sivil toplum örgütleri ile eşgüdüm sağlanmalı, Türkiye'de terör sorununun çözümü için strateji üretilmeli ve bilgi paylaşımı ile tam bir koordinasyon tesis edilmelidir. Türkiye'de terör sorununun aşılması, konuya günümüzün reel değerleri doğrultusunda samimi bir niyetle ve çözümleyici bir şekilde yaklaşmaktan geçmektedir.

Bu çerçevede terörle mücadele kanunu, insan haklarını gözetken ve terörün çözümüne yönelik olarak yeniden gözden geçirilmeli, yasada terör örgütleri tarafından istismar edilebilecek boşlukların olmamasına dikkat edilmelidir. Terör ile mücadele stratejisi olarak uygulamaya koyulan tedbirler devamlı surette analize tabi tutularak Olağanüstü Hal Bölge Valiliği (OHAL) gibi merkezi denetimden yoksun, suiistimallere açık bulunan kuruluşların terör ile mücadelede tekrar sahne almamasına itina gösterilmelidir.

Terör nedeni ile bölge dışına göç etmiş bulunan vatandaşların tekrar köylerine dönmelerini sağlayabilmek için yatırım amaçlı mikro krediler geliştirilmeli, gerekirse istihdam sorununun aşılması için bölgede belirli bir süre için faizsiz kredilerin verilmesi sağlanılmalıdır. Geçici Köy Koruculuğu sistemi yeniden gözden geçirilerek görevini kötüye kullanan korucuların cezalandırılması için oto kontrol sistemi kurulmalıdır. Türkiye'nin terör ile yaptığı mücadelesinde hizmet verebilecek nitelikte eğitim almış ve teknolojik açıdan son derece gelişmiş birliklerin terörist ile mücadeleye gönderilmesi gerekmektedir. Terör örgütlerine yönelik istihbarat toplama ve değerlendirmede koordineye gidilmeli, istihbarat alanında görevli kurumların görevlendirilmesi veya yapılandırılmasında reforma gidilmelidir.

Öncelik terörün toplumdan soyutlanması ve toplumsal yaşamı kontrol eden bir tehdit olmaktan çıkarılmasıdır. Bunun için de, alınacak hukuki tedbirlerin terörü

toplumdan soyutlayıcı, terör mağduru insanları daha da hırpalamayan ve toplumun demokratik değerlere güvenini artırıcı nitelikte olmaları zorunludur. Daha açık bir ifadeyle, teröre karşı alınacak totaliter sistemlerde ancak görülen aşırı, bastırıcı önlemler, sadece demokratik meşru zeminin kaybolmasına ve halkın demokrasiye olan itimadının kırılmasına ve terör örgütlerinin istismar alanları kazanmasına yarayacaktır.

Doğu ve Güney Doğu Anadolu bölgelerinde bulunan yoğun nüfuslu şehirlerimiz sosyo-ekonomik yönden cazibe merkezleri haline getirilmelidir. Devletin sürekli ekonomik desteğine muhtaç etme yerine bölge halkının kendi kendine geçimini sağlayacak üretken ekonomi mantığı geliştirilmelidir. Kürtçe yayının başarılı olması için de ilgili bakanlık ve kuruluşların katılımı sağlanmalı ve PKK terör örgütünün şiddet yönünü veriler ışığında anlatan yayınlar yapılmalı ve bu çerçevede Kürtçe yayın konusu sadece TRT'nin sorumluluğuna bırakılmamalıdır.

Yurt dışında Türkiye'nin PKK terörüyle ilgili tezlerini anlatacak etkin bir lobi oluşturulmalıdır. AB sürecindeki siyasal reformlara ağırlık verilmelidir. Milli İstihbarat Teşkilatı'nın, Irak'ın Kuzeyinde yuvalanmış olan PKK terör örgütüne yönelik etkin operasyon yapması sağlanmalı ve bir kısım terör örgütü yöneticileri Türkiye'ye getirilmelidir.

KAYNAKÇA

- Akgündüz, Ahmet, (1996), *Güneydoğu Meselesi ve Çözüm Yolları*, 2. Baskı, İstanbul: Osav Yayınları.
- Aksiyon, (2008), <http://www.aksiyon.com.tr/detay.php?id=30253>, (Erişim Tarihi: 13.05.2008).
- Aktürk, Şener, (2006), “Etnik Kategori ve Milliyetçilik: Tek-Etnili, Çok-Etnili ve Gayri-Etnik Rejimler”, *Doğu-Batı Dergisi*, Ağustos-Eylül-Ekim 2006 ayları sayısı, s.23-24.
- Akyol, Taha, (2005), “Hükümet, Asker ve Güneydoğu”, *Milliyet*, 19 Kasım, s.3.
- Akyol, Taha, (2007), “Türkler, Kürtler ve Kalkınma”, *Milliyet*, 21 Mart, s.3.
- Alkan, Necati, (2000), *Psikolojik Harekat Terörizm ve Polis*, Ankara: EGM-TEMÜH Dairesi Yayınları.
- Alkan, Necati, (2002), *Gençlik ve Terörizm*, Ankara: EGM-TEMÜH Dairesi Başkanlığı Yayınları, No:9.
- Altuğ, Yılmaz. (1989), *Terörizm; Dünü, Bugünü, Yarını*, Ankara: T.C. İçişleri Bakanlığı Yayınları.
- Altuğ, Yılmaz, (1995), *Terörün Anatomisi*, İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Ana Britannica, (1990), İstanbul: Ana Yayıncılık, C.20.
- Ansiklopedik Siyasi Terimler ve Örgütler Sözlüğü, (1993), Ankara: Evren Yayıncılık.
- Arendt, Hannah, (1997), *Şiddet Üzerine*, Çev: Bülent Peker, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Arıboğan, Deniz Ülke, (1997), *Globalleşme Senaryosunun Aktörleri*, İstanbul: Der Yayınları.
- Arıboğan, Deniz Ülke, (2005), *Nefretten Teröre*, Ankara: Ümit Yayıncılık.
- Aydın, Ahmet, (1992), *Kürtler PKK ve Abdullah Öcalan*, 4. Baskı, Ankara: Kale Ofset.

- Aydın, Murat, (2005), “Terörden 13 Yılda 27 Bin Kişi Yargılandı”, Zaman, 12 Ağustos, s.8.
- Aydın, Nurullah, (2004), “Terör, Terörizm ve Terörle Mücadelede Stratejik Yaklaşımlar,” *Polis Dergisi Terör Özel Sayısı-S.40*, Ankara: EGM Yayınları.
- Aydın, Nurullah, (2005), “PKK Terör Örgütü Ortadoğu’da Bir Truva Atı mı? PKK’nın Sosyo-Kültürel Analizi”, *Jeopolitik Dergisi*, Yıl:4, S.19, İstanbul.
- Bal, İhsan, (2000), “Hizbullah Örneği Çerçevesinde Polisin Operasyonları ve Terörle Proaktif Mücadele”, *Polis Bilimleri Dergisi*, C.2, S.5-6, Ankara.
- Bal, İhsan, (2002), “Devlet, Demokrasi ve Terör: Çözüm Önerileri”, H.Hüseyin Çevik ve Turgut Göksu, (der), *Türkiye’de Devlet, Toplum ve Polis*, Ankara: Seçkin Yayınları.
- Bal, İhsan (2005), “PKK ile Mücadele”, Cumhuriyet/Strateji Dergisi, 28 Kasım, s.21.
- Bal, İhsan, (2006a), “Terör Nedir? Neden Terörist Olunur?”, *Terörizm; Terör, Terörizm ve Küresel Terörle Mücadelede Ulusal ve Bölgesel Deneyimler*, Derleyen: İhsan Bal, Ankara: USAK Yayınları.
- Bal, İhsan, (2006b), *Alacakaranlıkta Terörle Mücadele ve Komplote Teorileri*, Ankara: USAK Yayınları.
- Bal, İhsan, (2007a), “Büyükanıt ve Başbuğ Paşaların Eğirdir Konuşmaları”,
<http://www.usakgundem.com/yazarlar.php?id=739&type=1>, (Erişim Tarihi: 27.06.2007).
- Bal, İhsan, (2007b), “Türkiye’nin Terörle Mücadelesinde Yön Arayışı”,
<http://www.usakgundem.com/yazarlar.php?id=823&type=1>, (Erişim Tarihi: 30.10.2007).
- Bal, İhsan, (2007c), “DTP’nin kriter tercihi Ankara mı Kandil mi?”,
<http://www.usakgundem.com/yazarlar.php?id=852&type=1>, (Erişim Tarihi: 03.12.2007).
- Bal, İhsan, (2008a), “Diyarbakır Saldırısı Neyi Hedefliyor?”,
<http://www.usakgundem.com/yazarlar.php?type=1&id=877>, (Erişim Tarihi: 05.01.2007).

- Bal, İhsan, (2008b), “Bir Parti (DTP) İki Ekol (Leyla Zana&Aysel Tuğluk)”, <http://www.usakgundem.com/yazarlar.php?id=884&type=1>, (Erişim Tarihi: 15.01.2008).
- Bal, İhsan, (2008c), “Terör ve Kürt Sorununa Sivil Çözüme Askeri Destek”, <http://www.usakgundem.com/yazarlar.php?type=1&id=993>- (Erişim Tarihi: 16.06.2008).
- Başeren, Sertaç Hami, (2006), “Terörle Rejimin Değişmesi, Ülkenin Bölünmesi Hayaldir”, Cumhuriyet/Strateji Dergisi, 05 Haziran, s.12-13.
- Bayraktutan, Serdar, (2007), *Anne Ben Geldim*, İstanbul: Karakutu Yayınları.
- Belgenet.com, (2008), <http://www.belgenet.com/dava/dava03.html>, (Erişim Tarihi: 18.04.2008).
- Beşe, Ertan, (2002), *Terörizm, Avrupa Birliği ve İnsan Hakları*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Beşe, Ertan, (2004), “Terörizm Literatürü Üzerine,” *Polis Dergisi*, S.40, Ankara: Emniyet Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Bila, Fikret, (2004) *Satranç Tahtasındaki Yeni Hamleler: Hangi PKK*, Ankara: Ümit Yayıncılık.
- Bila, Fikret, (2005), “Türk-Kürt Kırılması Büyümeden Nasıl Önlenir?”, *Milliyet*, 09 Eylül, s.5.
- Bilgin, Vedat, (2007), “Ulusalcılık Milliyetçiliğe Tehdittir.”, *Zaman*, 07 Subat, s.11.
- Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi, (1986), Cilt.22, Interpress Basın ve Yayıncılık A., Libraire Larousse.
- Caşın, Mesut Hakkı, (2001) “Uluslararası Hukuk Açısından Terör ve Organize Suçlar”, İdris Bal, (der), *21. Yüzyılın Eşiğinde Türk Dış Politikası*, Ankara: Alfa Yayınları.
- Çağlar, Ali, (1997), “Türkiye’de Terör Örgütünün Yapısal Özellikleri”, *Strateji Dergisi*, Ankara: Damla Matbaası.
- Çay, Abdulhaluk, (1994), *Her Yönüyle Kürt Dosyası*, İstanbul: Turan Vakfı Yayınları.2.Baskı.

- Çeşme, Ahmet, (2005), *PKK Psikolojik Harekat ve Kansız Mücadelenin Kanlı Yüzü*,” İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayınları.
- Çitlioğlu, Ercan, (2006), *Gri Tehdit Terörizm*, Ankara: Ümit Yayıncılık.
- Demirel, Emin, (2005), *Geçmişten Günümüze PKK ve Ayaklanmalar*, İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayınları.
- Denker, Sami, (1997) *Uluslararası Terör, Türkiye ve PKK*, İstanbul: Boğaziçi Yayınları.
- Dilmaç, Sabri, (1997), *Terörizm Sorunu ve Türkiye*, EGM, Ankara: DB Yayınları 55.
- Doğan, Suat, (2004), *Küresel Dünyada Terörizm Konsepti*, Ankara: EGM-TEMÜH Yayınları.
- Dönmezer, Sulhi (1989), *Kriminoloji*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayını.
- Eagleton, Terry, (2007), “Çokkültürlülük Elbette Bir Tehdittir.”, *Radikal*, 25 Şubat, s.7.
- Erkal, Mustafa E., (1987), *Sosyoloji (Toplumbilimi)*, İstanbul: Der Yayınları.
- Ergil, Doğu, (1980), *Türkiye’de Terör ve Şiddet*, Ankara: Turhan Kitapevi.
- Ergil, Doğu, (1997), *Kırık Aynada Kendini Arayan Türkiye*, Ankara: Doruk Kitapevi.
- Ersever, Ahmet Cem, (1993), *Üçgendeki Tezgah*, Ankara: Kiyap Yayınları.
- Güvendik, Evrin, (2006), “Güneydoğu Raporu’nda Kürt Sorunu Yok”, *Bugün*, 30 Kasım, s.14.
- Hafizoğlu, Dinçer, (2000), “Terörist Grupların Örgütlenmesi ve Yönetimi,” Ü. Özdağ ve O. M. Öztürk, (Ed.), *Terörizm İncelemeleri*, Ankara: ASAM.
- Hekimoğlu, Mehmet Merdan, (2007), “Terörle Mücadele Nasıl Olmalı”, <http://www.liberal-dt.org.tr/index.php>, (Erişim Tarihi: 06.03.2007).
- Hazır, Hayati, (2001), *Siyasal Şiddet ve Terörizm*, Ankara, Nobel Yayınları.
- Hürriyet.com.tr, (2008), <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/9527897.asp?m=1>, (Erişim Tarihi: 07.06.2008).

- İnanç, Ünal, ve Polat, Can, (1999), *İmralı'da Neler Oluyor? Apo PKK ve Saklanan Gerçekler*, Ankara: Güvenlik ve Yargı Muhabirleri Derneği Yayınları.
- İstanbul Emniyet Müdürlüğü, (2004), *PKK/KONGRA-GEL* (Hizmete Özel Yayın), İstanbul.
- Kar, Selçuk, (2005), “Terörle Mücadele Kanun Tasarısı Değerlendirme Raporu”, Yeni Asya, 18 Eylül.
- Karadaş, Düzgün, (2006), “Pişmanlıkta PKK Birinci”, Bugün, 29 Nisan, s.12.
- Karlı, Nilüfer, (2002), “Yeni Küresel Tehditler ve Yeni Paradigma”, *Polis Bilimleri Dergisi*, C.4, S.1-2.
- Kaya, İbrahim, (2005), *Terörle Mücadele ve Uluslararası Hukuk*, Ankara: Usak Yayınları, 1.Baskı.
- Kışlalı, Ahmet Taner, (1998), *Siyasal Sistemler, Siyasal Çatışma ve Uzlaşma*, Ankara: İmge Yayınları.
- Kışlalı, Mehmet Ali, (1996), *Güneydoğu Düşük Yoğunluklu Çatışma*, Ankara: Ümit Yayıncılık.
- Keleş, Ruşen, ve Ünsal, Artun, (1982), *Kent ve Siyasal Şiddet*, Ankara: Turhan Kitapevi.
- Kongar, Emre, (2007), “Dincilik ve Milliyetçilik Komplo Teorisini Destekliyor”, Cumhuriyet, 22 Ocak, s.3.
- Köknel, Özcan, (1996), *Siyasal ve Toplumsal Şiddet*, İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Kuzu, Burhan, (1993), *Olağanüstü Hal Kavramı ve Türk Anayasa Hukukunda Olağanüstü Hal Rejimi*, İstanbul: Kazancı Yayınları.
- Kürdistan.org, (2008), <http://www.kurdistan.org/Current-Updates/kadek.htm>, (Erişim Tarihi: 30.04.2008).
- Laçiner, Sedat, (2004), “Toplumsal Sorunların Bir Belirtisi Olarak Terörizm”, <http://www.turkishweekly.net/turkce/makale.php?id=27>, (Erişim Tarihi: 20.11.2004).

- Laçiner, Sedat, (2007a), “Teröristle Mücadele Stratejimizdeki Temel Hatalar”,
<http://www.usakgundem.com/yazarlar.php?id=722&type=3>- (Erişim Tarihi:
10.06.2007).
- Laçiner, Sedat, (2007b), “Hangi PKK, Hangi DTP?”,
<http://www.usakgundem.com/yazarlar.php?id=812&type=3>, (Erişim Tarihi:
23.10.2007).
- Laçiner, Sedat, (2007c), “Tehdidin Dili”,
<http://www.usakgundem.com/yazarlar.php?id=846&type=3>, (Erişim Tarihi:
24.11.2007).
- Laçiner, Sedat, (2008b), “Ve Kara Operasyonu Bitti...”,
<http://www.usakgundem.com/yazarlar.php?type=3&id=921>, (Erişim Tarihi:
01.03.2008).
- Laqueur, Walter, (2002), “Terörizmin Yorumlanması”, Hazırlayan: Cemal Güzel,
Silinen Yüzler Karşısında Terör, İstanbul: Ayraç Yayınevi.
- Mahalli idareler.gov.tr, (2008), http://www.mahalli idareler.gov.tr/Projeler/Koydes Belgeleri/koydes_turkiye_geneli_tek.xls, (Erişim Tarihi: 01.12.2008).
- Mango, Andrew, (2005), *Turkey and The War On Terror For Forty Years We Fought Alone*, New York: Routledge.
- Meydan Larousse, (1973), İstanbul: Meydan Gazetecilik ve Neşriyat Yayınları, C.12.
- Mumcu, Uğur, (1999), *Kürt Dosyası*, Ankara: Uğur Mumcu Vakfı Yayınları,
21.Baskı.
- Netpano.com.tr, (2008), <http://www.netpano.com/newsdetail.asp?NewsID=298>,
(Erişim Tarihi:30.04.2008).
- Nokta, (1990), S.10.
- Ntv-msnbc.com.tr, (2008), <http://www.ntv-msnbc.com.tr/news/408758.asp>, (Erişim
Tarihi: 08.05.2008).
- Ofkparis.org, (2008), <http://www.ofkparis.org/english/pkk-peace.htm>, (Erişim Tarihi:
30.04.2008).

- Oğuzlu, Tarık, (2005), “Küreselleşme Bağlamında Değişen Güvenlik ve Tehditler”,
<http://www.liberal-dt.org.tr/index.php>, (Erişim Tarihi: 30.07.2005).
- Öcalan, Abdullah, (1993), *Kürdistan’da Zorun Rolü-Ulusal Kurtuluş Savaşı, Ulusal Kurtuluş Siyaseti*, Köln: Weşanen Serxwebun.2.Baskı.
- Öcalan, Abdullah, (2001), *Sümer Rahip Devletinden Demokratik Uygarlığa*, Köln: Mezopotamya Yayınları.
- Öcalan, Abdullah, (2004), *Bir Halkı Savunmak*, İstanbul: Çetin Yayınları.
- Öneş, Cevat, (2007), “Tarihi Özeleştirir”, Milliyet, 18 Ocak, s.9.
- Örgün, Faruk, (2000), *Uluslararası Terör*, Ankara: Okumuş Adam Yayınları.
- Özcan, Ali Nihat, (1999), *PKK (Kürdistan İşçi Partisi), Tarihi, İdeolojisi ve Yöntemi*, Ankara: ASAM Yayınları.
- Özcan, Ali Nihat, (2005), “Terörle Mücadele Terörü”, *Hukuki Perspektifler Dergisi*, Aralık ayı sayısı. İstanbul: Turkuvaz Matbaacılık Yayıncılık.
- Özdağ, Ümit, (1996), “Kuzey Irak ve PKK”, *Avrasya Dosyası*, Ankara: Asam Yayınları.
- Özdağ, Ümit, (1999), *Türkiye, Kuzey Irak ve PKK*, Ankara: ASAM Yayınları.
- Özdağ, Ümit, (2005), *Türkiye’de Düşük Yoğunluklu Çatışma ve PKK*, Ankara: Üç Ok yay.
- Öztürk, Osman, (2000), “Avrupa ve Ortadoğu Ülkelerinin Terör Karşısındaki Konumları,” Ü. Özdağ ve O.M. Öztürk,(Ed.), *Terörizm İncelemeleri*, Ankara: ASAM Jeopolitik-Strateji-Terör Yayınlar Dizisi:3.
- Pirim, Oktay, ve Örtülü, Süha, (2000), *Ömerli Köyünden İmralı’ya PKK’nın Yirmi Yıllık Öyküsü*, İstanbul: Boyut Yayın Grubu.
- PKK-Kürdistan Devriminin Yolu, (1984), Köln: Weşanen Serxwebun Yayınları.
- Rapoport, C.David, (2003), *The New Global Terrorism: Characteristics Causes, Controls*, Edited By Charles W.Kegley Jr, London: Prentice Hall.
- Salı, Ali, (2005), “MGSB’de İlk Tehdit Yine Terör”, Yeni Şafak, 24 Ekim, s.12.

Samanyoluhaber.com.tr,(2008), <http://www.samanyoluhaber.com/haber-76217.html>,
(Erişim Tarihi: 07.06.2008).

Schock, Kurt, (1996), *The Impact of Politicle Opportunities on The Releationship Between Economic Inequality and Violent Political Conflict, A Conjunctural Model Of Political Conflict, Journal of Conflict Resolution*, Ohio: Sage Publycatyons.

Sevindi, Nevval, (2007), “Diyalog için Yeni Bir Dil”, Zaman, 02 Ocak, s.3.

Şehirli, Atilla, (2000), *Türkiye’de Bölücü Terör Hareketleri ve Devletin Aldığı Tedbirler*, İstanbul: Burak Yayınları.

Şenocak, Hasan Emre, (2006), *Avrupa Terör Örgütleri ve Ülke Uygulamaları*, Ankara: Platin Yayınları.

Tacar, Pulat Y, (1999) *Terör ve Demokrasi*, Ankara: Bilgi Yayınevi.

Tanilli, Servet, (1990), *Dünyayı Değıştiren On Yıl, Fransız Devrimi Üstüne (1789-1799)*, Ankara: Say Yayınları.

Tanla, Bülent, (2006), “Doğ’un Temel Sorunu Yoksulluk”, Cumhuriyet, 13 Haziran, s.8.

Tayyar, Şamil, (2008) , “PKK neden çıldırdı?”, Star, 13 Ağustos.

Terorveguvenlik.net.tr,(2008),http://www.terorveguvenlik.net/index.php?option=com_content&task=view&id=59&Itemid=31, (Erişim Tarihi: 20.02.2008).

Thornton, Thomas P., (1964), “Terror as a Weapon of Political Agitation”, *Internal War: Problems and Approaches*, ed. Harry Eskstein, New York, The Free Pres.

Topal, A.Hamdi, (2005), *Uluslararası Terörizm ve Terörist Eylemlere Karşı Kuvvet Kullanımı*, İstanbul: Beta.

Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük, (1988), Ankara: Türk Dil Tarih Kurumu.

Türkiye Barolar Birliğı, (2006), *Türkiye ve Terörizm (Rapor)*, Ankara: Türkiye Barolar Birliğı Yayınları.

Türköne, Mümtaz’er, (2006), “Sol, Kürt Siyaseti”, Zaman, 29 Haziran, s.11.

- Türküne, Mümtaz'er, (2007), "Kültürel Irkçılık Reddedilmeli", Evrensel, 15 Ocak, s.12.
- Türküne, Mümtaz'er, (2008), "Diyarbakır", Zaman, 14 Ekim, s.11.
- Uras, Güngör, (2003), "Kürt Sorunu'nun Çözümünde Sosyal Nekaht Dönemi Şart", Cumhuriyet, 13 Eylül, s.12.
- Usak, (2008), *PKK Terör Örgütü ile Etkin Mücadelede Analiz, Risk, Fırsat ve Öneriler*, Ankara: USAK Yayınları.
- Usakgundem.com.tr,(2008),http://www.usakgundem.com/pdfs/USAK_PKK_Kronoloji.pdf, (Erişim Tarihi: 27.05.2008).
- Usta, Orhan, (2003), *Güneydoğuda Terör Görünümü ve Devlet Siyaseti*, Siirt: Siirt Valiliği Yayınları.
- Uygun, Oktay, (2006), "Ulusal Kimlik ve Siyasal Sistem Tartışmaları", *Hukuki Perspektifler Dergisi*, Aralık Ayı sayısı. İstanbul: Turkuvaz Matbaacılık Yayıncılık.
- Uzun, Turgay, (2005), "Yerinde Bir Tartışma: Anayasal Vatandaşlık", Zaman, 18 Ağustos, s.11.
- Volkan, D. Vamık, (1999), *Kanbağı, Etnik Gururdan Etnik Teröre*, İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Wilkinson, Paul, (2002), "Terör ve Terörizm", Hazırlayan: Cemal Güzel, *Silinen Yüzler Karşısında Terör*, İstanbul: Ayraç Yayınevi.
- Zafer, Hamide, (1999a), *Ceza Hukukunda Terörizm, Milletlerarası Metinler ve 3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu Işığında*, İstanbul: Beta Yayınları.
- Zafer, Hamide, (1999b), *Sosyolojik Boyutuyla Terörizm*, İstanbul: Beta Yayınları.
- Zorcan, Özlem, ve Dulkadiroğlu, Necla, (2006), "Partiler Kürt Sorunu İçin Ne Diyor", Birgün, 11 Ekim, s.13.